MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının

Araştırma ve Yayın Organıdır

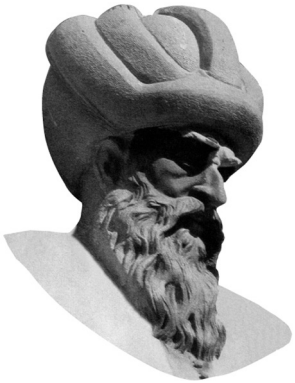
ISSN 1301-2762

5. Büyük Üstat Mesajı ..... Ömer KÖKER
7. Message From The Grand Master ..... Ömer KÖKER
9. Arşivlerimiz ..... Suha UMUR
26. Bir Cumhuriyet Aydını: Mustafa Necati Kardeş ..... Ümit AKUZMAN
39. İnanç Sistemlerinde Taş – 1. Bölüm ..... Namık DOĞANCIOĞLU
53. Masonik Ayna ..... Pulad VERBAS
71. 2065 Yılında Masonluk ..... Tanol TÜRKOĞLU
76. Orta ..... Ruşen DORA
78. Machiavelli'yi Doğru Okumak ..... Uğur ORAL
86. Localardan Haberler ..... Mimar SİNAN
118. Aramızdan Ayrılanlar ..... Mimar SİNAN
119. Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları ..... Mimar SİNAN

YIL : 2015 NO : 166

MİMAR SİNAN

Gevşemeyin, endişe etmeyin.
İnancınız sağlamsa, mutlaka başarırsınız.
Şânı Yüce Kur'an (III: 139)



MİMAR SİNAN

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locasının
araştırma ve yayın organıdır.

Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası adına
İmtiyaz Sahibi : AHMET ŞENKUT
Yazı İşlerini fiilen idare eden : ERGİN KOPARAN
DERGİDE ÇIKAN YAZILARIN SORUMLULUĞU YAZARLARINA AİTTİR.
ÜÇ AYDA BİR YAYINLANIR. ÜYELERE MAHSUSTUR. PARAYLA SATILMAZ.
ISSN 1301-2762

SAYI:166 • Nuruziya Sokağı No:9 34430 Beyoğlu – İstanbul
Tel: 0212 251 26 50 MART 2015

5.	**Büyük Üstat Mesajı**	**Ömer KÖKER**
7.	**Message From The Grand Master**	**Ömer KÖKER**
9.	**Arşivlerimiz**	**Suha UMUR**
26.	**Bir Cumhuriyet Aydını: Mustafa Necati Kardeş**	**Ümit AKUZMAN**
39.	**İnanç Sistemlerinde Taş – 1. Bölüm**	**Namık DOĞANCIOĞLU**
53.	**Masonik Ayna**	**Pulad VERBAS**
71.	**2065 Yılında Masonluk**	**Tanol TÜRKOĞLU**
76.	**Orta**	**Ruşen DORA**
78.	**Machiavelli'yi Doğru Okumak**	**Uğur ORAL**
86.	**Localardan Haberler**	**Mimar SİNAN**
118.	**Aramızdan Ayrılanlar**	**Mimar SİNAN**
119.	**Mimar Sinan Dergisi Yazı Kabulü ve Kuralları**	**Mimar SİNAN**



Kapak Kompozisyonu: Şinasi BARUTÇU

Rekmay Reklam ve Tanıtım A.Ş.
Cihan Sok. No: 12/B Sıhhiye - 06430 ANKARA
Tel: 0.312. 231 09 26 - 229 81 29



BÜYÜK ÜSTAT MESAJI

Sevgili Kardeşlerim,

1 Mart 2015 Pazar günü tüm vadilerimizde Büyük Görevliler Kurulu için aday belirleme seçimleri yapıldı. Seçimlere katılan tüm kardeşlerime teşekkür ediyor ve aday olarak seçilen kardeşlerimi de kutluyorum.

Görev sürelerini dönem sonunda tamamlayacak olan Büyük Görevliler Kurulu üyesi kardeşlerime de 2013-2015 dönemindeki hizmetlerinden dolayı şükranlarımı sunuyorum.

Vadilerimizde yapılan aday belirleme seçimi nedeniyle Masonluğa hizmet etmeye talip ve hepsi birbirinden değerli olan kardeşlerimden İstanbul Vadisinde 28, Ankara Vadisinde 21, İzmir Vadisinde ise 10 kardeşim aday adaylığı için başvuruda bulunmuşlardı. Yapılan seçimde İstanbul Vadisinden 22 kardeş, Ankara Vadisinden 10 kardeş, İzmir Vadisinden de 6 kardeş, aday olarak belirlenmiştir.

Büyük Loca Tüzüğümüz ve Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği Tüzüğümüz uyarınca 09 Mayıs 2015 tarihinde İstanbul'da yapılacak Genel Kurulumuzda, vadilerimizce belirlenen adaylar arasından İstanbul Vadisinden (11), Ankara Vadisinden(5) , İzmir Vadisinden (3) kardeşimiz, Büyük Görevliler Kuruluna asil üye olarak seçileceklerdir.

Aday belirleme seçiminde, vadilerdeki delege kardeşlerimiz 2015-2017 döneminde vadilerini temsil edecek ve Büyük Locamızın yönetiminde görev alacak kardeşler hakkında bir ön tercihte bulunmuşlardır. Aday kardeşlerimiz de bu tercihe göre sıralamada yerlerini almışlardır.

Vadilerimizdeki Genel Kurul delegelerinin adayları özgür iradesi ile seçecekleri bir gerçekse de Vadilerimizde oluşan bu irade Mayıs ayında yapılacak Genel Kurul toplantımızda oy kullanacak kardeşlerime ışık tutacaktır.

Keza her seçim; doğası gereği bir kazanma yarışının heyecanını ve iç dinamiğinden gelen koşulları da beraberinde taşır. Adayların veya onları destekleyen delegelerin karşılıklı övgüleri, hatta yergileri olabilir. Fakat bütün bu yergilerin hizmete talip kardeşleri yıpratıcı boyutlara ulaşan yıkıcı eleştirilere dönüştürülmesini de kabul etmek mümkün değildir.

Ancak bir kardeşlik kurumu olan topluluğumuzun ve birbirlerine kardeşim diye hitap eden Masonların, Mayıs ayında yapılacak Genel Kurul seçimlerinden sonra Büyük Görevliler Kurulu asil üyeliğine kim seçilirse seçilsin, seçilen kardeşlerimizin Büyük Locamızda daha üretken olmak ve kardeşlik duygularını daha da kuvvetlendirmek için ellerinden gelen gayreti gösterecekleri konusunda hiçbir şüphesinin olmaması gerektiği inancındayım.

Bu nedenle önümüzdeki seçim sürecinin insan onurunu zedeleyen ve muhataplarının cevap verme ve kendini savunma hakkını ortadan kaldıran bir ortamda geçmeyeceğini ve Masonluğa yakışır bir sürecinin sürdürüleceğine dair inancımı belirtirken, 2015-2017 dönemi için görev alacak kardeşlerime ve Büyük Locamız üyesi tüm kardeşlerime şimdiden üretken bir çalışma dönemi dilerim.

Kardeş sevgilerimle,

Ömer Köker
Büyük Üstat

MESSAGE FROM THE GRAND MASTER

Dear Brethren,

The primary elections were held to determine the candidates for the Board of Grand Officers in all valleys on Sunday, March 1, 2015. I thank to all participating brethren and congratulate the candidates elected.

For the Grand Officers, who will complete their terms, I extent my gratitude for their services during the term 2013-2015.

Among the brethren, 28 brethren in Istanbul valley, 21 brethren in Ankara valley, 10 brethren in Izmir valley, each precious and are eager to serve to Freemasonry applied for the primary elections to determine the candidates. As the results of the primary elections, 22 brethren in Istanbul valley, 10 brethren in Ankara valley and 6 brethren in Izmir valley were identified as candidates.

According to the Constitution of our Grand Lodge and according to the Regulations of the Free and Accepted Masons Association, our General Assembly will be held in Istanbul, on May 9, 2015. Among these candidates 11 brethren in Istanbul valley, 5 brethren in Ankara valley and 3 brethren in Izmir valley will be elected as full members to the Board of Grand Officers.

In these primary elections the delegates of the valleys made a preliminary choice for the brethren who will represent their valleys and take part in the administration of our Grand Lodge. The candidate brethren have taken their places in the rankings based on these preferences.

Although it is a reality that the delegates of our General Assembly will elect the candidates with their free will, the tendency of the valleys will shed light to the voting brethren in the General Assembly.

Likewise every election carries with it by nature the excitement of winning and the conditions from the internal dynamics. The candidates or their supporting delegates may mutually have praises or even disparagements. But the transition of these disparagements to destructive criticisms for the aspired candidates is not acceptable.

However, I believe without a doubt that Masons, as members of a fraternity, who call each other as brothers, whoever will be elected to the Board of Grand Officers in General Assembly will be more productive and make every effort to strengthen the bond of our brotherhood.

Therefore, while stating my belief that the upcoming election process will not hurt the human dignity and not take away the responsive and defensive rights of the participants, it will be a process worthy to Freemasonry. I wish to all members of our Grand Lodge and to Grand Officers who will work in 2015-2017 term, a productive working period.

With fraternal greetings,

Ömer Köker
Grand Master

ARŞİVLERİMİZ[1]

Suha UMUR[2]

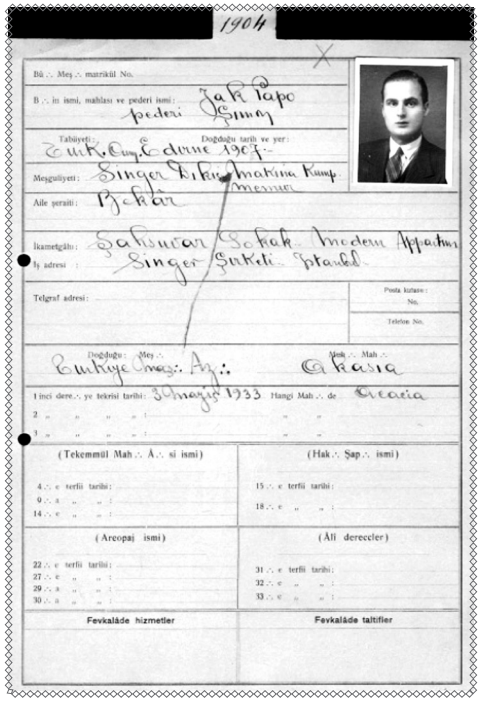
The author who has organized the Grand Lodge archives tells about this process in a lecture given by him in 2009. As to Bro. Umur, he started to form the Grand Lodge Archives in early 1970's. First the documents in various files were put together. Then several Brethren brought the documents they keep in their personal archives. Later second-hand booksellers (bouquinistes) began to bring the documents sold to them. And finally some documents were donated by private libraries. Bro. Umur also created a unique code system for the archives. This code system is still being used.

Konumuz arşiv. Daha doğrusu, daha ziyade Büyük Loca'nın arşivi. Büyük Loca'nın oldukça büyük bir arşivi var. Hepsi tasnif edilmiştir, ama henüz hepsi tetkik edilmemiştir. Tetkik edilirse içerisinden birçok şeyler çıkacaktır.

Arşivin tasnifi hangi esasa göre yapıldı? Her arşivin kendine göre bir tasnif sistemi vardır. Büyük Loca arşivinin de kendine göre bir tasnif sistemi vardır. Tarihimizde, 1935'ten evvel Maşrıkı Azamı Osmani, Türkiye Büyük Maşrıkı, Büyük Mahfil, Türkiye Büyük Locası, Büyük Görevliler Kurulları gibi değişik isimlerle, farklı teşkilatlar olmuştur. Ayrıca, bu teşkilatların çeşitli komiteleri vardır. Bütün bunların pek çok iç tüzükleri, talimatnameleri ve sayısız kitapları bulunuyor. 1935'ten evvel ve sonra aynı isimde farklı localar, kapanmış localar var. Tasnifteki

1 *Mimar Sinan Araştırma Locası'nda yapılan, 21 Kasım 2009 tarihli konuşma. Teyp kaydından Fikret Azov tarafından çözülerek yazıya aktarılmıştır.*

2 *Suha Umur (İstanbul 11 Ekim 1927-İstanbul 30 Temmuz 2014) Müsavat Locası ve Mimar Sinan Araştırma Locası Önceki Üstadı Muhteremi, Önceki Büyük Sekreter, Önceki Büyük İkinci Nazır, Eski ve Kabul Edilmiş Skoç Riti Türkiye Yüksek Şûrası Eski Hâkim Büyük Amiri.*


1904

Bü ∴ Meş ∴ matrikül No.

B ∴ in ismi, mahlası ve pederi ismi: Jak Papo
pederi Yasmay

Tabiyeti: Türk Doğduğu tarih ve yer: Ekim 1905 :-

Meşguliyeti: Singer Dikiş makina Kump. memuru

Aile şeraiti: Bekar

İkametgâhı: Safiyan Sokak Modern Appartm
İş adresi : Singer Şirketi Stanbul

Telgraf adresi:

Posta kutusu: No.

Telefon No.

Doğduğu: Meş ∴ Türkiye Mmş ∴ Anş ∴ Mek ∴ Mah ∴ Galata

1 inci dere ∴ ye terkisi tarihi: 30 Haziran 1933 Hangi Mah ∴ de Galata

2 „ „ „ „ :

3 „ „ „ „ :

(Tekemmül Mah ∴ Â ∴ si ismi)	(Hak ∴ Şap ∴ ismi)
4 ∴ e terfii tarihi:	15 ∴ e terfii tarihi:
9 ∴ a „ „ :	18 ∴ e „ „ :
14 ∴ e „ „ :	
(Arcopaj ismi)	(Âfi derecler)
22 ∴ e terfii tarihi:	31 ∴ e terfii tarihi:
27 ∴ e „ „ :	32 ∴ e „ „ :
29 ∴ a „ „ :	33 ∴ e „ „ :
30 ∴ a „ „ :	
Fevkalâde hizmetler	Fevkalâde taltifler

Jak Papo – 1935 öncesi Sicil Kartı

bir zorluk da tarih ve kayıt eksikliğinden doğuyor. Bir tomar evrak geçiyor elinize, üzerinde ne bir şey yazıyor, ne bir tarih var. Bir zamanlar birisi daha arşivin ne halde olduğunu bilmeden şöyle bir şey demişti: "Bir komisyon kuralım. Evvela arşivdeki bütün evrakları tarih sırasına göre sıralayalım." Bu öneri, insana çok mantıklı geliyor, başında. Ama bu çok sakat bir şeydi. Bereket yapılmadı. Çünkü demin bahsettiğim bir tomar evrak elinize geçtiği zaman, bunların birçoğunda tarih yoktur. Birçoğunun da ne olduğu belli değildir. Ancak, o tomardaki, öndeki ve arkadaki diğer evrakları inceleyerek, tarihini tespit etmek veya evrakın neye ait olduğunu anlamak mümkündür. Eğer evrakları karıştırıp tarih sırasına dizecek olursanız birçok bilgiyi böylece kaybetmiş olursunuz.

Bunu bir misalle anlatayım. Topkapı Sarayı'nda padişahlara ait bazı bohçalar var. Bir padişah öldüğü zaman iç çamaşırlarına varıncaya kadar kaftanı şusu busu toplanıp bohçaya konuluyor. Üzerine de bir etiket yazılıyor : "Sultan Mehmet'e aittir veya bilmem kime aittir" diye, sonra bir yere kaldırılıyor. Bohçalar böyle saklanıyordu. Bunlar bir hayli fazla idi. Günün birinde, birisi "bunları teşhir edelim" dedi. Çünkü her padişahın kaftanı, bilmem nesi oldukça önemli, bunları teşhir etmek güzel

bir şey. Bu kaftanları vesaireleri mankenlere giydirdiler ve teşhir ettiler. Ama, sonunda ne oldu? Elde bir sürü bohça, bir sürü etiket kaldı. Elbise kaldı. Hangisi hangi padişahındır? Hangisi hangi devre aittir? Bunları kaydetmedikleri için, karıştı, anlaşılamadı. Bu çok büyük bir hata oldu. Çok büyük bir kayba sebep oldu. Şu çeşit kumaş hangi asırda yapılmıştı diye bulabilmemiz için bu etiketlere ihtiyaç var. Şimdi bakıyoruz şu dokunmuş kumaş olsa, olsa şu padişahındır, diyoruz. El yordamı ile bulmaya çalışıyoruz. Elde bir sürü etiket kaldı, bir sürü de bohça.

Arşivde de evrakı dağıtıp tarih sırasına dizersek, bu netice doğar. Onun için bunların teker, teker tasnif edilmesi lazım. Tasnif hangi esasa göre olacak? Localara göre olacak, loca isimlerine göre, yani müesseselere göre, büyük loca, büyük görevliler kurulu vesaire. O zaman tabii, evvela bütün localaların isimlerini bilmek lazım. Bu kolay. Bütün büyük localaların isimlerini bilmek lazım. Bu o kadar kolay değil. Ben, yurt dışındakilerden bahsetmiyorum. Diğer obediyanslar da var tabii, bu arşivin içerisinde. Ama, bakın Türkiye'de 10, 12 senelik bir aradan sonra, 5 Şubat 1948'de localar yeniden kuruldu. Sonra, nihayet 1951'de bir Büyük Loca kurulması zorunluluğu anlaşıldı, Türkiye Büyük Mahfili diye bir büyük loca kuruldu. Teker, teker söylüyorum, bakın, ne kadar çok büyük loca ismi var, arşive konulacak.

Elinize geçen bir belge, hangisidir? Evvelce kurulmuş olan remzi localar bu mahfile bağlandı. Bu sırada acayip bir tamim neşredildi. Yüksek Şûra yerine Süprem Konsey[3] denecek, Hâkim Büyük Amir yerine Suvren Gran Komandör[4] denecek, büyük loca yerine Gran Loj[5], Büyük Üstat yerine Gran Metr[6] denecek. Bir zaman yazılı evrakta eski isimler gitti, geldi Gran Loj, Gran Metr, bilmem ne.

1950'de Suprem Konsey ünite talimatnamesi diye bir şey çıkardı. Buna göre en az 3 remzi loca bulunan bölgelerde, yani Ankara ve İzmir'de remzi localaların idari işleri ile uğraşmak üzere Suprem Konsey mümessillerinin riyasetinde muhteremlerden oluşan heyetler kurulacaktı. Bu heyetler Suprem Konsey'e bağlı olacaktı. Bunlar hiç görülmemiş gayri tabii uğraşlardı. İstanbul Gran Loju, Ankara, İzmir üniteleri. Suprem Konsey remzi localardan elini çekmek istemiyor, her şeye hakim olmak istiyordu. Suprem Konseye göre bir bölgede Gran Loj kurulabilmesi için, nedense, en

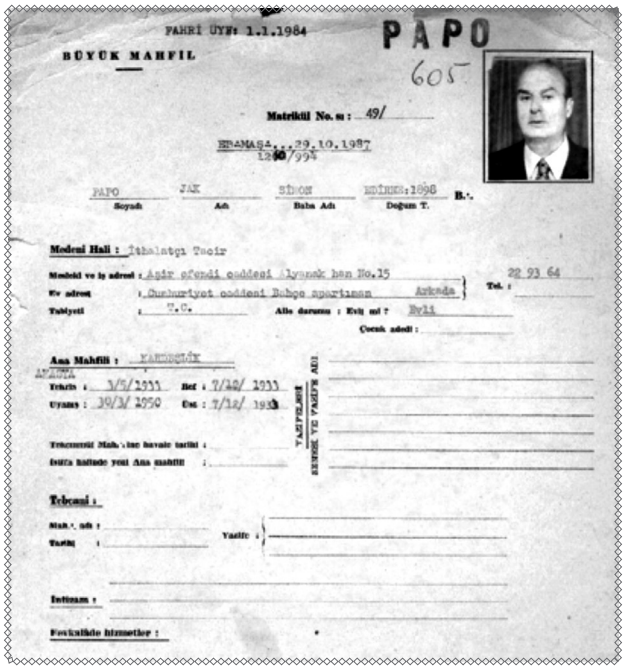
---

3 Supreme Conseil

4 Souverain Grand Commandeur

5 Grand Loge

6 Grand Maître


FAHRİ ÜYE: 1.1.1984

BÜYÜK MAHFİL

PAPO

605

Matrikül No. su : 49/

ERAMASA...29.10.1987

1290/994

PAPO — JAK — SİMON — MİSİRİ:1898 — B.:

Soyadı — Adı — Baba Adı — Doğum T.

Medeni Hali : İthalatçı Tacir

Meskûn ve iş adresi : Agir efendi caddesi Ilyanak han No.15 — Tel. : 22 93 64

Ev adresi : Cumhuriyet caddesi Buhçe apartmanı Arkada

Tabiyeti : T.C. — Aile durumu : Evli mi ? Evli

Çocuk adedi :

Ana Mahfili : KARDEŞLİK

Tahrik : 3/5/1933 — Ref : 7/12/ 1933

Uyanış : 30/3/ 1950 — Ün : 7/12/ 1933

TAKRİRLERİN SEBEB VE TARİHİ ADI

Tahsisatlı Mahfile nakl tarihi :

Sabık halinde yeni Ana mahfili :

Tebcani :

Mah.'e adı :

Tarihi : — Yazıldı :

İntisab :

Feshinden hizmetler :

az 7 locanın bulunması gerekiyordu. Bu da nereden çıktı? 1955 Nisanında Ankara Ünitesi'nin, Ankara Grand Loju'na, daha sonra İzmir Ünitesi'nin İzmir Grand Loju'na çevrilmesi kararlaştırılınca, bu bölgelerdeki loca sayısını 7'ye çıkartmak üzere çalışmalar başladı. Bu Grand Lojların birbirleriyle alakası olmayacak, hepsi Suprem Konsey'e tabi olacaktı. Bu gayri tabii bir durum. Bunun muntazam sayılmasına imkan yok. Her bölgede Grand Lojlar kurulmaya başladı. Bu tarihte durum oldukça karışmıştı.

Şimdi, biz bunu ne yapacağız? Arşivi tasnif edeceğiz. Elimizdeki bir belge, İstanbul Grand Loju, İzmir Grand Loju, Ankara Ünitesi'ne tabi bileceğiz ki onları ona göre tasnif edelim. Bu tarihte durum karışmıştı. İstanbul'da, İzmir'de birer Grand Loj. Bir İstanbul Grand Loju, bir İzmir Grand Logu, Ankara'da 12 Ağustos tarihinde kurulan bir Türkiye Büyük Locası ki buna Ankara'daki 8 locanın 6'sı katılmıştı. İstanbul'da 1956'da kurulan Türkiye Grand Loju. Buna İstanbul'daki 12 loca, Ankara'daki 2 loca, İzmir'deki 7 loca katılmışlardı. Eski Grand Lojlar da var. Tabii bunların hepsinin büyük üstatları, büyük görevlileri vardı. Bu anlaşmazlık, bu kargaşa 1956'ya kadar devam etti. 16 Aralık 1956 tarihinde, İstanbul, İzmir ve Ankara'daki localar birleşerek, bütün remzi mahfillerin iştirakiyle, bir

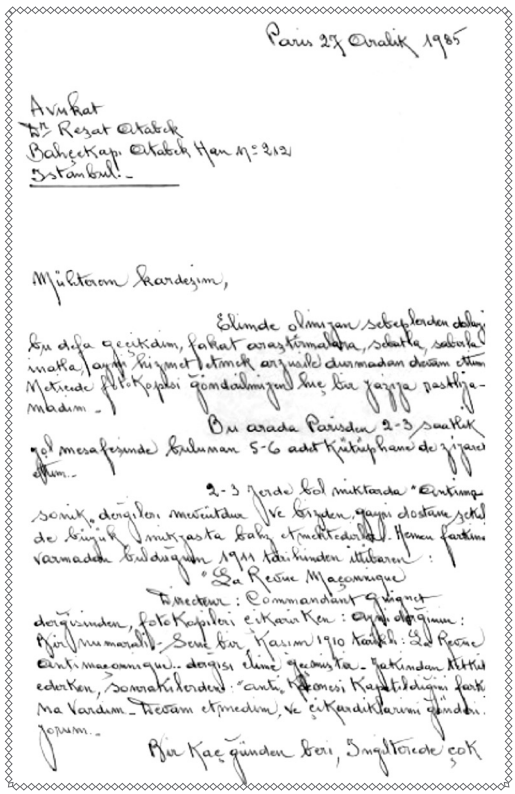
konvan tertiplediler. Bu konvanda tüm Masonların tek bir teşkilat altında birleşmelerine ve müstakil Türkiye Büyük Locası'nın kurulmasına karar verildi. Diğer büyük localar ortadan kalktı. Vadideki grand lojlar, bölge büyük locası adını aldılar. Daha sonra bu gayri tabii kuruluşlar büsbütün kapatıldı. Böylece müstakil Büyük Loca kurulmuş oldu. Ve kardeşlerimiz zannetti ki biz böylece müstakil Büyük Loca'yı kurarsak, artık bu Büyük Loca'yı Masonların kendileri kurmuştur, biz intizamımızı herkese kabul ettirebiliriz. Ama bu şekilde kurulmuş bir Büyük Loca da muntazam sayılmıyordu. Bunu da kimse tanımıyordu. Türkiye Büyük Locası'nın başkaları tarafından kabul edilmesi epeyce uzun sürdü.

Benim bunu anlatmaktan maksadım, tasnifteki zorluğu anlatmak içindir. Yani, siz tasnif edeceksiniz. Elinize bir evrak geçti. Bu evrak kime ait? Üzerinde İstanbul Grand Loju yazıyor. Ankara Ünitesi yazıyor. Buna bir numara vereceksiniz. Bir yere yazacaksınız. Bu çok önemli. Çünkü evrakı tasnifte yerine koymazsanız sonra onu bir daha bulamazsınız.

Arşivde iki çeşit evrak kaybı olabilir. Birisi alır evde okuyacağım diye bir dosyayı, bir evrakı götürür. Zayi eder. Bazı sayfaları kaybolur veya dosyanın tamamı kaybolur. Bu şekilde arşivde evrak kaybolabilir. Bunun için hiçbir zaman, hiçbir şekilde arşivden dışarıya bir evrakın çıkartılmasına müsaade etmemeli. Hiçbir mazereti yoktur, bunun. Arşiv kapısının dışına hiçbir evrak çıkmaz.



Kardeşlik Kardeş Sofrası – 1950



Paris 27 Aralık 1985

Avukat
Bay Reşat Atabek
Bahçekapı Atabek Han No: 2/12
İstanbul.-

Muhterem Kardeşim,

Elimde olmayan sebeplerden dolayı bu defa geciktim, fakat araştırmalarla, sıkıntılı, sebatlı mücadele, ayrıca hizmet istemek arzusuyla durmadan devam ettim. Metrede fotokopileri gönderdiğimi sanıyordum, hiç bir yazıya rastlayamadım.-

Bu arada Paris'de 2-3 saatlik yol mesafesinde bulunan 5-6 adet kütüphaneyi de ziyaret ettim.-

2-3 yerde bol miktarda "Emniyet" sözü, deyişleri mevcuttu ve bizden, yani dostane şekilde bir şey istemiyorsa bahsetmemekteydiler. Hemen şunu yazmadan bulunduğum 1911 tarihinden itibaren:

"La Reine Maçonnique"

Directeur: Commandant Weigert

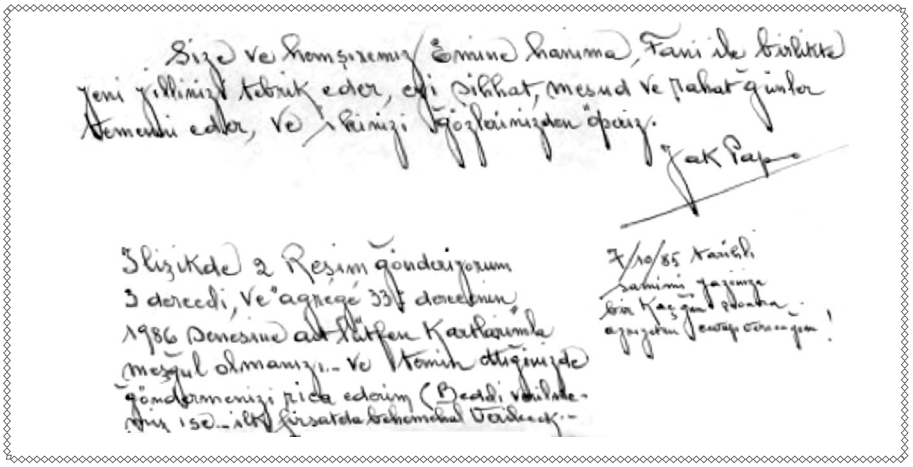
değişmiş, fotokopileri ekte sunuyorum: Ayrıca diğer bir numarada: Sene bin Kasım 1910 tarihli "La Reine" emniyet makamının değişiği elime geçmişken, tarafımdan kaydedilerek, sonradan kaybolduğu: "emniyet" kelimesi kaydedildiği için farkına vardım. Tercüme etmedim, ve çıkardıklarımı gönderiyorum.-

Bir kaç günden beri, İngiltere'de çok

Jak Papo'nun Reşat Atabek'e gönderdiği 27 Aralık 1985 tarihli mektubun ilk sayfası

İkinci kaybolma şekli, eğer evrakı yanlış yere tasnif ederseniz, bir daha onu bulamazsınız. On binlerce evrak var. Bunların bir tanesinin arasına girer. Ararsanız, bulamazsınız. Bu evrak da kaybolmuş demektir. Onun için tasnif işi çok önemlidir. Bizim arşivin kartoteki var. Her evrak için bir kart var. Tasnif ilk evvela obediyanslardan başlıyor. Türkiye'de veya Osmanlı İmparatorluğu'nda, diğer obediyanslara tâbi çeşitli localar olduğu için evvela obediyanslar içinde birinci derecede geliyor, o obediyanslara tâbi localar. Bunlar da isimlerine göre yapılmışlardır. Bu şekilde hazırlanmış bir arşivdeki evrak bulunur. Netice, karışık bir tasnif sistemi gibi görülüyorsa da, değildir.

Arşivde bir demirbaş defteri vardır. Gelen evrak sırayla o demirbaş defterine kaydedilir. Hiçbir şeyine bakılmadan, hangi locaya ait, nereye ait, hangi obediyansa ait. Evvela sırayla demirbaş defterine kaydedilir. Ondan sonra kartoteki yapılır ve kartoteki kartların arasına konduktan sonra, evrak o sırayla, yani kayıt sırasıyla raftaki yerini alır. Siz onun



Jak Papo'nun Reşat Atabek'e gönderdiği 27 Aralık 1985 tarihli mektubun son sayfası

raftaki yerini kayıt sırasına göre kolayca bulabilirsiniz. Yeter ki, en mühim şey, oradan çıkan evrak, tabii arşivin dışına çıkmayacak, o muhakkak da, oradan çıkan evrak, tekrar yerine konsun. Onun için, o evrakı arşivdeki çalışanlardan başka kimsenin ellememesi, almaması, çıkartmaması lazım. Yerine koyarken de, yerine konması lazım. Bulunsun sonra… Yoksa, o evrak ha dışarıda kaybolmuş, ha arşivin içerisinde kaybolmuş, hiç farkı yok. O evrak yok demektir.

Bir kaç sene evvel İstanbul Kütüphaneleri için, yazma kitapların tamir ve bakımı için, bir İtalyan gelmişti, onunla konuştum. Arada konuşurken şunu söyledi: "bir yazma kitap kaybolursa ne olur? Tabii büyük bir kayıptır yazma kitabın kaybolması, zayi olması. Ama, o yazma kitabın bir kopyasının başka bir kütüphanede bulunma ihtimali vardır. O kitap kaybolur. Ama yazma kitabın kopyası başka kütüphanede vardır. Nitekim, yazma kitapların kopyaları başka kütüphanelerde var. Ama demişti, arşiv belgesi kaybolursa bunun bir kopyası daha yoktur. O mutlak bir kayıptır." Onun için arşiv belgelerinin muhafazası daha da önemlidir. Mutlaka iyi muhafaza edilmesi lazım.

Evet, Kardeşlerim, arşivde bir şey aramak istenirse, arşivde çok evrak var. Çok çeşitli meseleler var. O meselelerde çok büyük araştırmalar çıkabilir. Bunlar birbirini takip edebilir. Onun için çalışmak lazım. Ancak, arşivdeki her şeye bakmak istiyorum diye arşivden evrak istenemez. Çünkü, her evrak için bir kart var, üzerinde ne olduğu yazılı. Onlardan aramak lazım, şunu, şunu istiyorum diye, şu meseleyi araştıracağım diye.

Arşivdeki evrak, eski evrak, eski yazı iledir. Eski yazıyı bilenimiz kalmadı. Bu büyük bir kayıp. Kütüphanelerimizde on binlerce cilt kitap var. Bunların hiç birini okuyamıyoruz. Bu bir emeğin mahsulü ve bir kültür birikimidir. Harf inkilabı çok güzel bir şeydir. Mutlaka yapılması lazımdı. Ama, her şeyde olduğu gibi bunun da tedbirini almak lazımdı. Neydi bu tedbir? Eski yazıyı öğreten insanlar yetiştirmek. Bugün hiç kimse, ya da çok az kimse ancak bu kitapları okuyor. Bu kitaplar kütüphanelerde çürümeye bırakılmış. Ha bir kütüphanede yakmışsınız, yok etmişsiniz, ha okunmaz hale getirmişsiniz. Bunun öğretilmesi lazımdı.

Fakat, şimdi ortaya başka bir zorluk daha çıkıyor. Bu kitapları yeni yazıya çevirsek bile, dilini kimse anlamıyor. Asıl zorluk burada. Yoksa insan bildiği bir dilin başka bir alfabede okunuşunu kolayca öğrenebilir. Süheyl Ünver derdi ki: "Eski Türkçeyi öğrenmek için bir hafta yeter. Bir haftada öğrenemeyen tembellik etmiştir" derdi. Bu doğrudur. Okumasını insan bir haftada öğrenir. Yeter ki o dili bilsin. Eski Türkçede insan bilmediği bir kelimeyi okuyamaz. Şimdi dil o kadar değişti ki kimse bunu artık okuyamıyor.

Selim İleri'ye, bazı gençler gitmiş. "Biz kitap okumak istiyoruz. Ne tavsiye edersiniz, bize? Ne okuyalım" diye. O da demiş ki "Sait Faik okuyun". Üç, beş gün sonra o gençler gelmişler, Selim İleri'ye demişler ki " Biz Sait Faik'i anlamıyoruz. Dili çok eski." Bu ne kadar feci bir şey düşünsenize. Bizim bütün edebiyatımız şu, bu artık anlaşılamaz hale geldi. Ve sadeleştirilmiş, Türkçeleştirilmiş baskıları yapılıyor. Şimdi gençler ne okusunlar? Bu kitapları yeniden basılmış olsalar bile, okuyamazlar. Bunlar yazıldığı zaman kimse okumasın, anlamasın diye yazılmamıştır. Atatürk'ün Nutuk'u çok güzel bir Osmanlıca ile yazılmıştır. Edebi şaheserdir, dil bakımından. Ama, bugün kimse anlamıyor. Nerede ise hiç birimiz anlamıyoruz. Atatürk bu Nutku yazdığı zaman, söylediği zaman kimse anlamasın diye mi yaptı? O zaman herkes anlıyordu. Şimdi niye anlamıyor? Öğretmeyince, tabii ki anlamazlar bilmezler. Çok büyük kayıptır, bu. Harf İnkilabı ve dil inkilabının getirdiği zararlar bunlar. Mutlaka yapılması lazımdı, her ikisinin de. Ben, onlar niçin yapıldılar demiyorum. Ama, yapılırken tedbirlerinin alınması lazımdı. Ben babamın mektubunu, dedemin mektubunu okuyamıyorum. Böyle bir şey olur mu? Öğren de oku diyeceksiniz. Ama, hiç de kolay değil, yazıyı öğrenmek mümkün. Dili öğrenmek mümkün değil. Ben yaşlıyım. Ben, birçoklarını zaten, bilirim. Ama, benim çocuğum bilemez. Okuyamaz. Öğrenemez. Osmanlıca diye bir dil var, onu öğrenemez.

Evet, arşivde çalışma yapmak için, tabii, eski Türkçe bilmek lazım. Bunu kolaylaştırmak için bazı şeyler yaptım. Arşivdeki eski Türkçe bütün yazılar, tamimler, şunlar, bunlar yeni yazıya çevrildi. Yazılar eklendi, yeni yazıyla. Yani, bir evrak alırsanız bunun mutlaka eki vardır. Buna iğnelenmiş bir kağıt, makine ile yazılmış, Türkçesi vardır. Latin alfabesi ile yazılmış şeylerdir. Görece mümkün bir tarzdır, göz atmak da. Gene o dili bilmek de lazım. Tersimat vardır, eski harflerle yazılmış bir kaç tane. Az değil. Bunlar da tamamen yeni harflere çevrilmiştir. Dosya, dosya o tersimatın yanında durmaktadır. Yani, birçok kolaylıklar yapılmıştır. Eski Türkçe, mesela, Asım Tarihi, Cevdet Tarihi'nden Masonlukla ilgili yazılar yeni harflere çevrilmiştir. Kütüphanede mevcuttur. Esrar-ı FarMason, bir kaç tane daha kitap, küçük kitaplar var. Harnâme ve onun layikası, onlar da Türkçeye, yeni harflere çevrilmiştir. Onlar da kütüphanede mevcuttur. Onları yeni harflerle bulmak mümkün. Okuyan lisan zorluğu çeker mi, çekmez mi? Onu bilemem. Ona bir şey yapmak mümkün değil. Bilecek, öğrenecek, o dili.

Bir de yabancı obediyansların belgelerinin çoğu Fransızcadır. Fransızca bilmek lazım. Birazı İngilizcedir. Birazı, bir, iki tanesi İtalyancadır. Çoğu Fransızca.

Arşivin nasıl kurulduğuna gelelim. Ben 1966'da Mason oldum. O zaman hiçbir arşiv yoktu. Ben de meraklı olduğum için, sağa sola, oraya buraya bakındım. Ve bunu Büyük Üstat Hayrullah Örs ile konuştum. "Bir arşiv kurmak lazım" dedim. Burada evrak var. Bana şimdi galiba H Mabedi olan odayı verdi. "İstediğin kadar çelik dolap al" dedi. "İstediğin dolabı aç, arşivle ilgili gördüğün istediğin evrakı alıp oraya getir." Yani, bana bu izni verdi. Bu bina böyle değildi. Belli odaları vardı. Dolapları vardı. Onların içerisinden birçoğunda bu evrakları buldum.

Peki, bizim eski evrak nereye gitmişti? Kapanışta şöyle oldu. Kapanacağı daha evvelden belli olduğu için bazı kardeşler kendi localarının evraklarını bölüşerek alıp evlerine götürdüler. Ve orada sakladılar. Bazısı sakladı, bazısı saklayamadı. Muntazam, birlikte saklayanlar vardı, vermeyen, göstermeyen oldu. Büyük muntazam bir arşiv kurulmaya başladığını anladıktan sonra, o kardeşler evraklarını getirip Büyük Loca'ya verdiler. Bunlar localaların evrakları idi. Bazısı bir düzen içerisindeydi. Bazısı parça, parça idi. Bunlar Büyük Loca'ya geldi. Evrakı alıp evlerine götüren kardeşlerden, herhalde, vefat edenlerin evrakları sahaflara düşmüştü. Birçoklarını sahaflardan satın aldık. Çünkü sahaflarda meraklılar vardır. Mesela divanlara meraklı olanlar. Sahaflar bilirler. Ellerine bir divan

geçti mi, o adama gider, "bak, bir tane divan var" derler. Masonik evrakın da meraklıları vardı. Ben de sahaflara gittim. "Masonik evrakınızı ben alırım" dedim. Bana da haber verdiler. Böylece oradan, buradan birçok evrak bulundu.

Tercüman Gazetesi bir arşiv kuruyordu, o zaman. Orada arşive bakan adam beni tanıyordu. Bana dedi ki "Sen bana yardım eder misin"? Çünkü birçok Masonik evrak var, burada. Birçok da müzikle ilgili şeyler var. Bunların tasnifini ben yapabilirim. Müzikle ilgili evrakları ben orada tasnif ettim. Masonik evrak olarak çok güzel şeyler vardı. "Ben bunların fotokopilerini isterim" dedim. Bana, hepsinin fotokopilerini almaya müsaade ettiler. Hatta bazısı için de, "ben bunların fotokopisini değil, aslını istiyorum, fotokopisini çekip size vereyim. Fotokopisi de size aynı şekilde hizmet görür. Ama, aslı benim arşivimde olursa daha iyidir" dedim. Ona da müsaade ettiler. Tercüman Gazetesi'nden bir sürü evrak aldım.

Sonra bir tarihçimiz vardı. Atatürk hakkında birçok şeyler yazmış, Cemal Kutay. Cemal Kutay'ın kardeşi bir gün, poşetler içerisinde, bir sürü evrak getirdi, Hayrullah Örs'e. "Abi, bunlar Masonlukla ilgili, sen görmek istersin" dedi. Hayrullah Örs de onları bana verdi, okuyayım diye. Ben de baktım, anladım sebebini. Bunlar bizim arşive geldi, dedim. Onları dağıttım. Yerlerine tasnif ettim bütün evrakı. Bir kaç gün sonra Cemal Kutay'ın kardeşi geldi. "Ağabeyim o evrakı geri istiyor" dedi. Ben de dedim ki "Bak, gel bizim arşivimiz bu. Bütün dosyalar, belgeler. Bunları dağıttım. Bu dosyaların içerisinde, her birinin içerisinde 3 tane, 5 tane vardır. Artık, ben bu evrakı ağabeyine verememem. Ama, şunu yaparım. Ağabeyin eğer Masonlukla ilgili bir araştırma yapacaksa arşivi ona açarım. Yalnız kendi evrakını değil, Masonluğun evrakını tetkik edebilir. Ama, artık, bunları benden istemesin. Bunlar bizde kaldı". Böylece birçok evrak topladık.

Birisi iki valiz, Necat Locası galiba, iki valiz getirdi. Parayla satın aldık. Sezai Ruhi vasıtasıyla geldi. Bunları satın aldık. Böyle bir sürü evrak geldi. Bunlar sadece locaların evrakları. Büyük Loca'nın yaptığı tamimler var. Şu numaralı tamim, bu numaralı tamim. Bazı localar dosyalara koymuş. Bazıları kaybetmiş. Ben onları o dosyalardan çıkarttım. Arşivde bu yapılmaz. Ama, çıkarttım. Hepsini bir araya getirdim. Böylece muhtelif locaların arşivinden, Büyük Loca tamimlerini çıkartınca tamimleri de elimize geçmiş oldu, sırayla.

Büyük Loca tamimleri çok önemlidir. Çünkü, Büyük Loca'nın çalışması, ne yaptığını o tamimlerden takip edilebilir. Onun için şimdi ayrı bir dosyadadır Büyük Loca tamimleri.

Aynı şekilde, gene, muhtelif localardan alarak yaptığım, bir koleksiyon gibi, hariciler, teklif edilenler listeleri var. Hariciler teklif edilip localarda okunuyor ya, bunların da kaydı var. Onları da topladım, 1930'dan sonra. 1930'dan bugüne kadar elimdeki Büyük Loca levhaları, yahut harici levhalarının da tamamı elimizde var. Yani böyle bir takım şeyler var, arşivimizde. Mevcuttur. Araştırmacıları bekliyor.

Büyük Loca evrakı ne oldu? Ben, bütün bu zamanda, sahaflarda ve burada yaptığım araştırmalarda sadece loca evraklarını buldum. Büyük Loca'ya ait bir, iki tane önemsiz şey geçti elime. Ne oldu Büyük Loca evrakı? Sonra bir kardeşim bunu bana anlattı. 1935'deki kapanışta, Hayvanları Koruma Cemiyeti'nin, biliyorsunuz, Osmanbey'de kocaman bir binası vardır. Bir İngiliz kadın hediye etmiş, Hayvanları Koruma Cemiyeti'ne güzel binayı. Orada çalışan bir kardeşimiz, herhalde önemli bir mevkii vardı. İsmini tespit edemedim. Benim ihmalim oldu. Demiş ki "benim orada müsait yerim var. Büyük Loca evrakını, ben, orada saklayabilirim". Ve Büyük Loca evrakını almış oraya, Hayvanları Koruma Cemiyeti'ne getirmiş, dolaplara koymuş. Bu evrak orada 1935'ten 1951'e kadar, sapa sağlam kalmış. Localar 1948'de tekrar açıldıktan sonra, 1951'e kadar Sıraselviler'de bir apartmanda, Safiye Ayla'nın, bir katında çalışıldı. Ama, 1951 yılında Tepebaşı 111 numaralı bina satın alındıktan sonra, adam demiş ki "şimdi artık yeriniz müsait. Bunları size getireyim". Bu evrakları çuvallarla getirip, Büyük Loca'ya teslim etmiş, 1951'de. Orada açmışlar evrakı, yere dökmüşler, bakmışlar. Bunlar eski evrak. Hiçbir işe yaramaz. Hepsini yakmışlar. Evet, hepsini yakmışlar. O yüzden 1935'ten evvel 1909'dan 1935'e kadar Büyük Loca ile ilgili evrak elimizde yok. Bulamazlar. Yani, artık bir yerlerden çıkmaz bunlar.

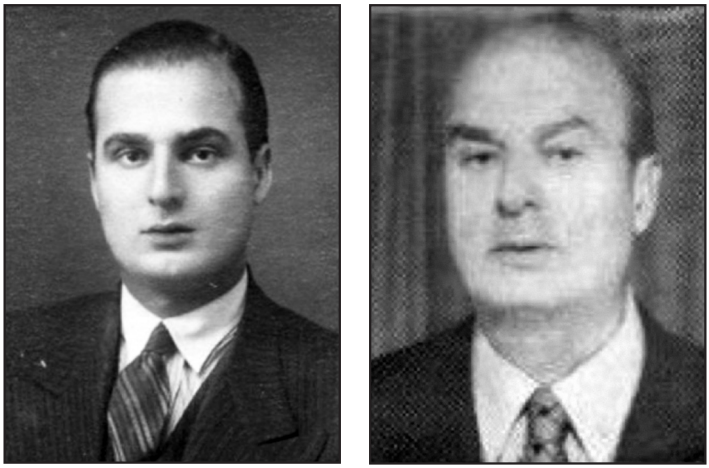
Bazen böyle korkunç şeyler olabilmekte. Evrakın hepsini bir araya topladık. Bir ara, ben, çok korkmaya başladım. Şimdi şöyle bir şey var. Eski sinema filmleri, biliyorsunuz, selülit mi neden yapılırdı ve kolay yanardı. Uzaktan kibriti görse parlardı. Bu şehrin içerisinde birçok yerlerde sinema filmleri var. Yangınlara sebep veriyor diye, belediye, güya aklınca bir iş yapmış. Demiş ki "ben bir depo yaptım, filmler için. Herkes filmleri bana getirecek, verecek. Ben onların namına saklayacağım. İstediği zaman geri alabilir. Böylece yangına karşı şehri korumuş olacağız". Bütün filmleri bir yere toplamışlar. Sonra o bina yandı. Bugün sinema tarihine ait elimizde çok az, bir, iki yerde kalmış film var. Hiçbir film yok, eski Türk sinemasına ait. Bugüne kalanlar da unutulup da belediyeye verilmeyenler. Neyse bütün filmler yandı. Şimdi, arşivi de, biz, bir araya topladık. Hepsi birden yanabilir korkusu var. Ama, onu bir yerde muhafaza ediyorlar, yanmıyor.

Belgeleri böyle topladık. Büyük Loca evrakına erişemedik. Ama, elimizde loca evrakından ve Büyük Loca tamimlerinden, Büyük Loca'nın o sıralarda neler yaptığını, neler yapmak istediğini biliyoruz. Elimizde var, bunlar.

Merak edilen konulardan biri de Büyük Mason Mahfili evrakıdır. Meşrutiyet caddesi 111 numaralı binanın alınış hikayesi vardır. O zaman iki teşkilat vardı. Biri Türk Mason Cemiyeti, biri Türk Yükseltme Cemiyeti. Türk Mason Cemiyeti, Yüksek Şûra'nın felsefi derecelere ait olan bir cemiyetti. Türk Yükseltme Cemiyeti mavi locaların. Tepebaşı binası Türk Mason Cemiyeti adına satın alındı. Ve Türk Mason Derneği'nin malı idi. Nuru Ziya da Yükseltme Cemiyeti'nin. Zaten ayrılık olduğu zaman, 1965'de, Yüksek Şûra orada olduğu için, o bina onlara kaldı. Bütün evrak, Masonik evrak, Yüksek Şûra'nın olsun, Büyük Loca'nın olsun, orası müsait olduğu için orada biriktirilmişti ve ayrılıkta orada kaldı. Yani, Büyük Loca'ya ait eski evrakın bir kısmı orada kaldı. Şimdi oradalar bunlar. Bazı, bazı elimize geçiyor. Ama, orada tasnif edilmemiş olduğu için, müsaade etseler de, gidip bir şey bulmak mümkün değil. Çünkü karışık, tasnif edilmemiş. Bazı, bazı onlarla münasebetlerimiz oldu. "Gelin, bakın" dediler. Ama, bir takım şartlar koştular. Olmadı yani. Şimdiden sonra da pek bir şey çıkacağını zannetmiyorum.

Şimdi, yabancı obediyanslara ait belgeler varmış. Bunların en çoğu Fransız Grand Orient'nına ait. Bu belgeler Bibliotheque Nationale Française'de muhafaza ediliyor. Yani devlet arşivinde, devlet kütüphanesinde, Masonluğa ait belgeleri, çok muntazam bir şekilde saklıyorlar. Çünkü Grand Orient güzel tasnif etmiş. Ve bu tasnif de oraya gitmiş. Bu belgelere Celil Layiktez Kardeşim sayesinde ulaştık. Celil Layiktez kardeşimiz olamayacak bir iş yaptı. Yapılmayacak bir iş yaptı. Bir mikro film ekibiyle, izin alarak, her yerde zordur bu izinleri almak, o izni alarak Bibliotheque Nationale Française'deki Masonlukla ilgili belgelerin, Türkiye'yi alakadar eden hepsinin mikro filmini çekti. 1900 sayfaya yakındır zannederim. O filmler fotoğraf kağıdına basıldı. Bunlar arşivde. Agrandisörde çok zahmetler oldu, ama sayfaları kağıtlara bastık. Ciltlettim. Mikrofilm elektronik ortamda daha kolay bir şekilde kağıda basılacaktır. Bu Fransa'daki evrak işleri, 1856'ya kadar olan evrak. Çok kıymetli.

1856 sonrası Bibliotheque Nationale Française'e gitmemişti. Bundan sonraki evrakı Jak Papo adlı bir kardeşimiz, gene oraya gidip, bu sefer fotokopilerini aldı. Bize gönderdi. Arşivdedir, onlar. Tasnif edilmemiş. Belki şimdi tasnif edilmiştir, artık. Fotokopi şeklinde bir sürü evrak tasnif edilmeden duruyor. Ama, duruyorlar. Zaten yakın tarihe ait olduğu için, o mikro filmler kadar önemli.



Jak Papo, 1930'lar ve 1970'ler

Başka obediyanslardan İtalyan Locası vardı, İstanbul'da, İtalyan obediyansına tabi. İtalya'da Mussolini zamanında Masonluk büyük baskıya uğradı. Ve oradaki evrak karıştı, dağıldı, yok oldu. Oraya da yazdık. Baktık. Hiçbir şey bulunamadı. Oradan bir şey çıkmadı.

Yunanistan'da, Balkanlar'daki localarda, Makedonya'daki localarda başka obediyanslara tâbi, evrakın da Yunanistan'da olduğunu biliyoruz. Ben biliyorum. Oradan da bazı belgeler bize geldi. Ama, hiç tasnif edilmemiş, onlarda. Böyle bir yerde duruyor. Onlara da doğru dürüst ulaşamadık.

Başka, işte, Alman locaları, bilmem ne locaları vardı, başka obediyanslara tâbi, onlardan da bazı belgeler elde edebildik, edindik.

Bir başka kardeşimiz İngiltere Büyük Locası arşivlerine gitti. Oradan bir şey alamadı. Ama, bazı şeyleri eliyle kopya ederek aldı. Orada çok ilginç şeyler, mesela matrikül cetvellerini eliyle teker, teker yazmış. Çok zahmetli bir iş. Bunları bize getirdi. Bunlarda, bu matrikül cetvellerinde önemli isimlere rastladık, biz. Mesela, Agop Vartovyan[7], yani Güllü Agop diye bildiğimiz, tiyatromuzda önemli yeri olan, mektep kitaplarına kadar girmiş bir zattır. Güllü Agop'un Mason olduğunu bilmiyordum. Onun Mason olduğunu İngiliz Locasına kayıtlı olduğunu gördük. Sonra

7 *Agop Vartovyan: (İstanbul 1840-İstanbul 1902) Türk tiyatrosunun kurucularından. Güllü Agop adıyla bilinir. Gedikpaşa Tiyatrosunda kurduğu Osmanlı Kumpanyası ile birçok Türk tiyatro eserini sahneye koydu. Ünlü tiyatro oyuncularının ve tuluatçıların yetişmesini sağladı.*

edebiyat kitaplarından okuduğumuz isimlerden bir tanesi. Türkiye'de ilk mizah mecmuasını çıkartan, Teodor Kasap. O da Mason. Böyle Türkiye'de tanınmış birkaç insanın, bu kardeşimiz sayesinde, Allah razı olsun, eli ile kopya ederek getirdiği matriküller sayesinde Mason olduklarını öğrendik.

Sonra gene tabii Masonluk aleyhine bir sürü yazılar yazmışlar, herkes yazmış. Meşhur Masonlara geldiği zaman, işte orada artık aleyhe yazacak bir şey bulamaz. Bir sürü, herkesin sevdiği, beğendiği Türkün Mason olduğunu gördüğü zaman iş değişiyor. Bunların birçoğunu Mimar Sinan'da neşrettim.[8] Ziya Gökalp'ten, Reşat Nuri'ye kadar. Meşhur Masonlar, şeyhülislamlar, hocalar, vesaire. Mason oldukları oradan görülüyor, işte bu bakımdan önemli.

EDİTÖRÜN NOTU

Suha Umur Kardeşimizin konuşmasında söz ettiği Jak Papo Kardeşten ve onun Avrupa kütüphane ve arşivlerinde yürüttüğü çalışmalardan söz etmek gerek.

Jak Papo Kardeşimiz 1935 öncesinde doldurulmuş sicil kartına göre Edirne 1907 doğumludur. 3 Mayıs 1933'te Akasya [Bizansiyo Risorta] locasında tekris oldu. O tarihte Singer Dikiş Makinaları Şirketinde memur olarak çalışmaktaydı. Ev adresi Şahsuvar Sokak Modern Apartman. Kayıtlara göre o dönemde bekar. 7 Aralık 1933'te Üstatlığa yükseltildi. 1935 Ekiminde locaların uykuya yatmasından sonra 30 Mart 1950'de Kardeşlik locasında uyandı. Uyandığı tarihte Aşir Efendi Caddesi Alyanak Han 15 numarada ithalatçı tacir olarak bulunuyordu. 1948 sonrasında doldurulan sicil kartında doğum tarihi 1898 olarak görünüyor. Medeni durumu evli. Ev adresi Cumhuriyet Caddesi Bahçe Apartmanı iken daha sonra Nişantaşı Valikonağı Caddesi Bayer Apartmanı'na taşınmış. Jak Papo, 1984'te Fahri Üye, 1979'da Yüksek Şûra Agreje üyesi oldu. 29 Ekim 1987'de Ebedi Maşrıka intikal etti.

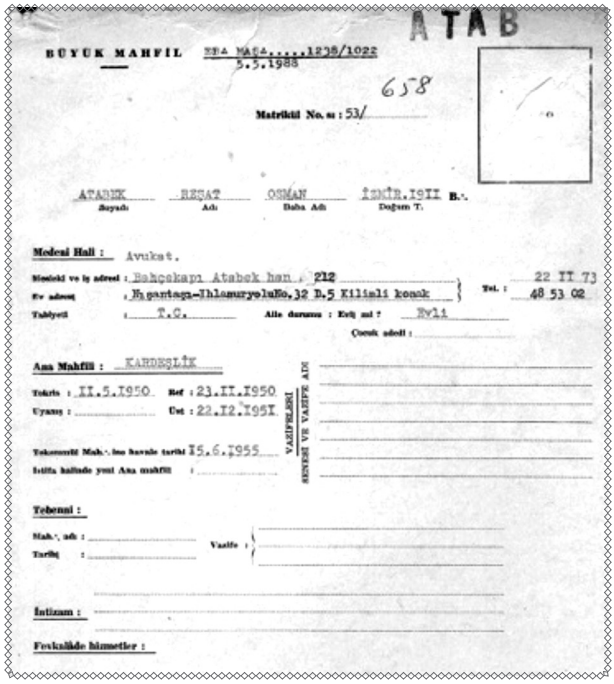
Büyük Loca arşivinde, Jak Papo'nun loca kardeşi Reşat Atabek'e yazdığı bazı mektuplardan oluşan bir dosya var. Buradaki mektuplar 2 Kasım

---

8 Tarihte tanınmış kişiler hakkında kısa bilgiler veren "Ünlü Masonlar" yazıları, Sahir Erman-Suha Umur imzasıyla, Mimar Sinan dergisinin 19. sayısından başlayarak 36 sayıya kadar sürmüş daha sonra 44 sayıda da yayınlanmıştır. Yazılardan 35. sayıda yayınlanan sadece Sahir Erman imzasını taşırken, 36. sayıdaki Mimar Sinan imzasıyla çıkmıştır .

1984 tarihinde başlıyor ve 25 Aralık 1985 tarihinde sona eriyor. Bu mektuplar muhtemelen Reşat Atabek arşivine ait çünkü Reşat Atabek'in cevap mektupları yok. Jak Papo'nun verdiği mektup adresi Paris 34 rue Beaujon, Charles de Gaulle – Etoile'e 250 metre uzaklıkta. Atabek'in mektupları oradan geri dönmemiş olmalı. Mektuplardan anlaşıldığı kadarıyla Jak Papo önce Fransa'da daha sonra İtalya'da ve İngiltere de dahil çevre ülkelerde hemen hemen bütün Büyük Loca arşivlerine ve kütüphanelere giderek Türkiye'deki Masonluk ile ilgili belge aramış. Jak Papo Kardeşin, değişik şehirlerde ve ülkelerde kütüphane kütüphane gezerken 80 yaşın üzerinde olduğuna dikkat çekmek gerekir. Jak Papo Kardeş bulduğu belgeleri Reşat Atabek'e göndermiş. Reşat Atabek kardeş de bu belgelere dayanarak makaleler yazmıştır.

Jak Papo Kardeşin gönderdiği belgeler üzerine makaleler yazan Reşat Atabek Kardeş 11 Mayıs 1950'de Kardeşlik Locasında tekris olmuş, 22 Aralık 1951'de üstatlığa yükseltilmiş. Reşat Atabek Kardeş, 2 Ocak 1971'de Mimar Sinan Araştırma Locası'na 31 matrikül numarası ile üye kabul edilmiş. Reşat Atabek Kardeş 5 Mayıs 1988 tarihinde Ebedi Maşrık'a intikal etmiştir. Reşat Atabek Kardeşin Mimar Sinan dergisinde yayınlanan makaleleri vefatından sonra bir kitap halinde derlenmiştir.



ATAB

BÜYÜK MAHFİL — 5.5.1988

658

Matrikül No. su : 53/

ATABEK (Soyadı) — REŞAT (Adı) — OSMAN (Baba Adı) — İZMİR.1911 B.Y. (Doğum T.)

Medeni Hali : Avukat.

Mesleki ve iş adresi : Bahçekapı Atabek han, 212 — Tel. : 22 11 73
Ev adresi : Hayriaga-Ihlamuryolu No.32 D.5 Kilisli konak — 48 53 02
Tabiyeti : T.C. — Aile durumu : Evli — Çocuk adedi :

Ana Mahfil : KARDEŞLİK

Tekris : 11.5.1950 — Ref : 23.11.1950
Uyanış : — Üst : 22.12.1951

Tekemmül Mah.'. ina tarihi 15.6.1955
İstifa halinde yeni Ana mahfil :

VAZİFELERİ VE VAZİFE ADI

Tebeami :

Mah.'. adı :
Tarihi :
Vazife :

İntizam :

Fevkalâde hizmetler :

Reşat Atabek – Sicil Kartı


Kardeşlik

Soyadı :
Atabek

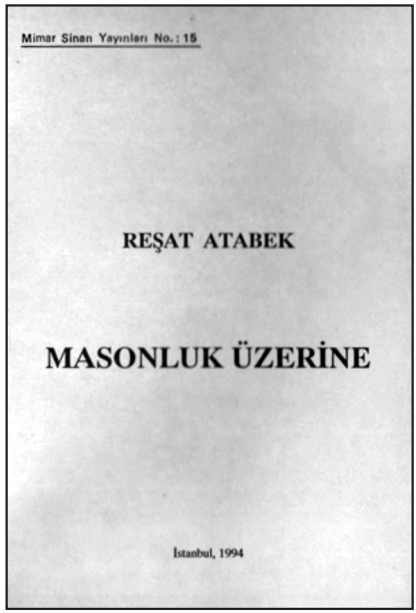
Adı :
Reşat

Doğum tarih ve yeri :
1911 Selânik

İşi ve İş : dresi :
AVUKAT
Bahçekapı, Atabek Han No. 212

Ev adresi :
Nişantaş, Topağacı, Ihlamur Yolu No. 32/5 (Kilimli Konak)

Telefon : Ev : 48 [illegible] 02
İş : 22 11 73


Mimar Sinan Yayınları No.: 15

REŞAT ATABEK

MASONLUK ÜZERİNE

İstanbul, 1994

Suha Umur Kardeşimizin söz ettiği arşiv çalışmaları 19 Aralık 1992 günkü Mimar Sinan Araştırma Locası toplantısında bir kere daha gündeme gelmiş. Bu toplantıda "Türkiye'deki Masonluk Tarihinde 1930-1935 Dönemi"ni[9] ele alan Ahmet Akkan Kardeş, sözlerine, konuşmasını dayandırdığı 17 belgenin Büyük Loca arşivinde bulunduğunu belirterek başlamış; arşivin düzenlenmesindeki gayretleri dolayısıyla Suha Umur Kardeş ve Gülçin Yücel Hanıma teşekkür etmiştir. Konuşmadan sonra yöneltilen sorulara cevap veren Ahmet Akkan Kardeş, "Senelerini Büyük Loca arşivini düzenlemeye vermiş olan Suha Umur Kardeşin bu faaliyetlerinden Kardeşlerin bilgisi olmadığına" değinmiştir. Aynı konuda söz alan Raşit Temel Kardeş de, "bir arşiv komitesi kurulduktan sonra Suha Umur Kardeş'ten bu işi bırakmasının istendiğini" aktarmıştır. Ahmet Akkan Kardeş de bir kadirşinaslık örneği oluşturmak üzere, arşivin bulunduğu odalardan birine "Suha Umur Okuma Odası" yazılı bir plaket konulmasını teklif etmiştir.

Suha Umur Kardeşimizin yazısı vesilesiyle, Masonluk tarihini bilinmezlikten kurtaran, bu konuda büyük emekleri geçen ve katkılarda bulunan tüm Kardeşleri saygı, şükran ve minnetle anıyoruz.

---

9 Ahmet Akkan Kardeşin bu konuşması makale olarak Mimar Sinan dergisinin 1993 yılında yayınlanan 87. Sayısında çıkmıştır.

6- DİLEKLER :

Fuat GÖKSEL; Bilim ve Teknik dergisinde yayınlanmak üzere bir makale yazdık. Siyaset, ahlak vb. konulardaki bencilliği genetik olarak açıklayan bir tez, Bencil Gen Hipotezi ortaya atıldı. Uygun görülürse gelecek toplantıda bu konuyu huzura getireyim.

Üs:. Muh:.; lütfedersiniz. Böylece güzel bir şey başlatmış oluyoruz. Bundan sonra her toplantımızda bir konferans yer alıyor.

Ahmet AKKAN; senelerini bu arşivi düzenlemeğe vermiş Süha UMUR K:.'imizin bu faaliyetlerinden diğer K:.'lerin bilgisi yok. Arşivdeki belgelerin korunması için gerekli önlemlerin alınması hususunda Bü:. L:.'ya bir yazı yazılabilir mi? İkincisi arşivin bulunduğu odalardan birine "Suha UMUR Okuma Odası" yazılı bir plaket konulmasını teklif edebilir miyiz? Bu sayede bir kadirşinaslık örneği oluşturulmuş olur.

Ayrıca Mim Kemal ÖKE kardeşimizin kurduğu locaları araştırırken, bunlara ait belgelerin kısmen locaların kendi arşivlerinde bulunduğunu müşahade ettim. Bu evrakın belirli süreler sonunda Bü:. L:. Arşivine devredilmesi konusunda teşebbüse geçilebilir mi?

M. Fuat AKEV; geçen celse tersimatında tetkik edileceği yazılı olan hususların tetkik sonuçları ne olmuştur? Marqui de Sade üzerine bir yazı hazırlayacağım. Bu yazı MİMAR SİNAN'da yayınlanmak üzere hazırlayabiliriz.

Üs:. Muh:. ; bu konularda Bü:. Üs:.'la görüştüm. Konuşmaların sonunda aktaracağım.

Raşit TEMEL; Suha K:. arşivi yaptıktan sonra büyük kuruldan ayrıldı. Bü:. L:. nezdinde bir arşiv komitesi kurulduktan sonra Suha UMUR K:.'ten bu işi bırakması istendi. Aramızdaki Bü:. Kurul üyesi K:.'ler Bü:. L:. nezdinde girişimde bulunabilirler.

Cahit BERGİL; bu mümtaz kurulun toplantısına ilk defa katılıyorum. Buraya üye olarak katılmak beni çok memnun etti. Kabul edildiğim için teşekkür ederim.

Mimar Sinan Araştırma Locası'nın 19 Aralık 1992 günkü toplantısının tersimatından sayfa 5

BİR CUMHURİYET AYDINI: MUSTAFA NECATİ KARDEŞ

Ümit AKUZMAN

After graduating from İstanbul Law School, Mustafa Necati, who was born in 1894 in İzmir, turned back to İzmir and started teaching at İzmir Teacher Training School for Girls. He founded "Şark İdadisi (Oriental Lycee)" with his friend Hüseyin Vasıf Çınar. After the World War I he started a newspaper in Balıkesir with his friend Hüseyin Vasıf. He was elected a member of the First National Assembly of Turkey as the Saruhan (Manisa) deputy and of the Second as İzmir deputy. He was a member of Court of Independence in Sivas and the head judge of Court of Independence in Kastamonu. He served as "Minister of Exchange, Development and Housing", and "Minister of Justice". However, he is remembered for his unique services while he was the Minister of Education between 20 December 1925 and 1 January 1929. In this period Latin alphabet was adopted. He passed away on 1 January 1929, when "Public Schools" were established to teach the people the new Turkish alphabet. Necatibey Faculty of Education, founded during his period, is commemorated after his name.

Mustafa Necati Bey, Horasan'dan Anadolu'ya gelip Darende'ye yerleşen Ahmet Han'ın onuncu batında torunu olup 1894 yılında İzmir'de dünyaya gelmiştir. Babası, Darendeli Halit Bey; annesi Elbistanlı Mustafa Necati Efendinin kızı Naciye Hanımdır. Dedesi Mustafa Efendi, torunu dünyaya gelmeden iki-üç ay evvel vefat etmiş ve torununa onun adı verilmiştir.

Mustafa Necati hakkında tarih kitapları şöyle der:

1894 yılında İzmir'de doğan ve genç yaşta 1 Ocak 1929"da Ankara"da yaşamını yitiren siyasetçi, avukat, öğretmen, sporcu, spor kulübü

kurucusu, gazeteci, fikir adamı". Tarih kitaplarına göz atmaya devam edersek Mustafa Necati'nin kısacık ömrüne sığan inanılmaz işler var.

İzmir İdadisi'ni bitirdikten sonra yüksek öğrenimi için gittiği İstanbul'dan 1914 yılında hukukçu olarak İzmir'e dönen Mustafa Necati Bey, I. Dünya Savaşı yıllarında İzmir'de avukatlık, eğitimcilik, gazetecilik yapmış, 1915 yılında arkadaşı Hüseyin Vasıf Bey ile Özel Şark İdadisi adlı bir okul kurup, bu okulda müdürlük ve edebiyat öğretmenliği yapmıştır.

Kısa bir süre Aydın-Kasaba Demiryollarında hukuk müşavirliği yapmış olan Mustafa Necati Bey, savaştan sonra itilaf devletlerince işlerine son verilen demiryolu işçilerinin haklarını savunmak, savaştan dönen işsiz yedek subayların sıkıntılarını gidermek için çalışmalar yapmıştır.

Yaklaşmakta olan işgal tehlikesine karşı demiryolu işçileri, işsiz yedek subaylar ve sporcu gençlerle olan ilişkisini kullanarak önlemler almaya, direniş örgütlemeye çalışmıştır. İzmir'in işgali üzerine İstanbul'a giderek Halide Nusret Hanım'ın evine sığınmış İçişleri Bakanlığı'ndan görev almış ve Balıkesir'e atanmıştır.

Şehre vardıktan sonra görevinden istifa etmiş ve Balıkesir'de kaldığı 7 ay boyunca milli mücadele hareketinde müthiş bir tempoda çalışmış, Kuvayı Milliye kumandanı olarak Yunanlılar ve Anzavur kuvvetlerine karşı yürütülen mücadelede büyük yararlılıklar göstermiştir.

Hüseyin Vasıf ve Mehmet Esat Kardeşlerle ile birlikte "İzmir'e Doğru" adlı bir gazete çıkaran Mustafa Necati, Milli hareketin yayın organı olan ve 74 sayı çıkan bu gazetede milli duyguları geliştirici yayınlar yapmış, Balıkesir'de kaldığı sürede bir gençlik ve spor kulübü olan Balıkesir İdman Yurdu'nu da kurmuştur.

Bu dönemde herhangi bir dava alıp, takip etme fırsatı olmasa da, bir avukatlık bürosu açıp, şehirde faaliyet gösteren 11 avukattan birisi olarak 1920'nin Ocak ayında kurulan baronun yönetim kurulunda yer almıştır.

TBMM'nin ilk üç döneminde milletvekilliği yapmış, mübadele (değişimler) esnasında da Mübadele İmar ve İskan Bakanlığı görevinde bulunmuştur. 1924 Anayasası'nın yürürlüğe konulduğu sırada Adalet Bakanlığı, Tevhidi Tedrisat sürecinde ve Harf Devrimi esnasında Milli Eğitim Bakanlığı yapmıştır.

Özellikle 1925 ve 29 yılları arasına sığan Milli Eğitim Bakanlığı döneminde de Türk Milli Eğitimi'ne unutulmaz hizmetler yapmış. Yıllardan bu yana Türkiye Cumhuriyeti'ne Atatürk'ün fikri hür, vicdanı hür nesiller istediği muallimleri, öğretmenleri yetiştiren Necatibey Eğitim Fakültesi'ne adı verilmiştir.

Saruhan Milletvekili olarak 1920'de ilk TBMM'ne katılan Mustafa Necati, milletvekilliği sırasında önce Sivas İstiklal Mahkemesi üyeliği, daha sonra Kastamonu ve Amasya İstiklal Mahkemesi Başkanlığı yapmıştır.

Kastamonu'da görevli olduğu bir yıl içinde Himayeyi Etfal Cemiyeti (Çocuk Esirgeme Kurumu) ve İlim Yayma Cemiyeti'nin kurulmasına öncülük etmiştir. Hilali Ahmer Cemiyeti (Kızılay), Gençler Mahfeli (Derneği) ve Muallimler Derneği'nin çalışmalarına destek vermiştir.

Mustafa Necati Bey, İzmir milletvekili olarak 2. Dönem TBMM'de de yer almıştır. Altı arkadaşı ile yer aldığı komisyon, hükümete "mübadele, imar ve iskan'" işlerinden sorumlu bir bakanlık kurulması önerisini getirip, bu öneri üzerine kurulan Mübadele, İmar ve İskan Vekaleti'ne vekil olarak seçilen ilk bakan olmuştur. Mustafa Necati Bey, 5 ay boyunca yürüttüğü bu görevde Bakanlık teşkilatının kuruluşu; savaşta yakıp yıkılan ülkenin imarı ve gelen göçmenlerin yerleştirilmesi ile ilgili hizmetler vermiştir.

Mustafa Necati Bey, 6 Mart 1924'te kurulan ikinci hükümette Adliye Bakanı olarak yer almış, bakanlığı döneminde Şer'i mahkemeler kaldırılmış, 24 Ağustos 1924 tarihinde "Türk Muallimler (Öğretmenler) Birliği" genel başkanı olarak seçilip bu görevi yürütürken Milli Eğitim Bakanı olarak atanmıştır.

Mustafa Necati Bey, 4. ve 5. Hükümet dönemlerinde Maarif Vekili (Milli Eğitim Bakanı) olarak görev yaptı. Maarif Teşkilatı'na dair kanunu çıkarmış, eğitim işlerini valilerin kontrolünden çıkararak bakanlığın kontrolüne almıştır. Kanunda yer alan "Maarif hizmetinde asıl olan öğretmenliktir" hükmü ile öğretmenlik mesleğini itibarlı hale getirmiş, öğretmenlerin özlük haklarına ilişkin düzenlemeler yapmıştır.

10 bölge merkezinde birer öğretmen okulu inşaatı başlatmıştır. Bunlardan ilki, bugünkü Gazi Eğitim Fakültesi Binası'nda hizmete giren Gazi Muallim Mektebi ve Terbiye Enstitüsü, ikincisi İzmir Erkek Öğretmen Okulu, üçüncüsü bugün Balıkesir Necatibey Eğitim Fakültesi olarak binasında hizmet veren Balıkesir Necatibey Muallim Mektebi'dir. Ayrıca uzman öğretmen yetiştirmek üzere Avrupa'ya ilk öğrencilerin gönderilmesini sağlayan da Mustafa Necati olmuştur.

Yeni bir ilkokul programı hazırlatmış ve toplu öğretimin Avrupa ile aynı anda Türkiye'de uygulanmaya başlanmasına öncülük etmiştir. Mustafa Necati döneminde ortaöğretim paralı olmaktan çıkarılmış ve okul kitapları da bakanlıkça bastırılmıştır. Yabancı okullar denetim altına alınırken, köylere öğretmen yetiştirmek için "Köy Öğretmen Okulları" modeli planlanmış, Denizli ve Kayseri'de köy muallim mektepleri açılmıştır.

Harf Devrimi'nin gerçekleştirilmesine, yeni harfleri öğretmek için Millet Mektepleri kurulmasına, okuma-yazma seferberliği başlatılmasına hep Mustafa Necati öncülük etmiştir.

Milli mücadeleden tutun da Cumhuriyet'in en kilit noktadaki üç bakanlığında (İskan – Adalet – Milli Eğitim) böylesine önemli işler yürütmüş, Cumhuriyet'in yapısal temellerini atmış Atatürk'e bu kadar yakın olmuştur.

Mustafa Necati'nin Eskişehir'de apandisti patladığı anlaşılınca hemen Atatürk'e telgraf çekilir. Gazi Mustafa Kemal de doktoru Ordinaryüs Profesör Neşet Ömer İrdelp'i bizzat görevlendirir ve aciliyetle duruma müdahale etmesini emreder. Ama iş işten geçmiştir. O dönemde Eskişehir-Ankara arasındaki mesafeyi almak öyle kolay değildir. Zehir kana karışınca Mustafa Necati için yapacak bir şey kalmamıştır. Mustafa Necati, 1 Ocak 1929 tarihinde "apandisit patlaması" sonucu Ankara Numune Hastanesinde ölmüştür.[1]

Yüce Allah'ın özellikle, yeteneğiyle, cesaretiyle, liderlik ruhu ve hizmetleri ile farklı olarak yarattığı insanlar vardır. Tarih içinde bu tür insanlar bazen bir beldenin, bir bölgenin, bir ülkenin ve buralarda yaşayan toplumların yaşamını değiştirmek için doğar ve bunun için yaşarlar. Heyecanlı hitabesiyle, kalemiyle ve zaman zaman da silahıyla cephede ve cephe gerisinde Asil Milletimizin İstiklali için savaşan Mustafa Necati de işte bu insanlardan birisidir.

Tarih 14 Mayıs 1919'u gösterdiğinde İzmir korku ve şaşkınlık içindeydi. Yunan askeri ertesi gün İzmir'i işgal edecekti. Şehirde bir panik hakimdi. Bu durumda Mustafa Necati ortaya atıldı. İleri gelenleri Sultani binasında (Konak'ta yıkılan eski Adliye binası) topladı. Uzun süren toplantı sonunda, mütareke gereği; İzmir'deki askerlerimizin silahlarının mekanizmaları alındığından, mücadelenin ancak İzmir dışında yapılacağı, halkımızın olası bir katliama maruz kalmaması için işgal sırasında silahlı bir karşılıkta bulunulmaması, akşam tüm İzmir'lileri Bahribaba parkında o zamanki adıyla Maşatlık'ta toplayarak bir miting düzenlemek ve İzmir'in Yunanlılar tarafından işgal edildiğinin bir bildiri ile tüm dünyaya duyurulması kararları alınmıştı.

Reddi İlhak Cemiyeti imzasını taşıyan bildirinin basımı yapıldı. Bildiri; Mustafa Necati, Moralızade Halit ve Ragıp Nurettin Beyler tarafından hazırlanmıştı. Bildiri özetle şöyleydi:

---

1 *Mustafa Necati Bey, 1934 yılında çıkartılan Soyadı kanunundan beş yıl önce vefat etmiş ve soyadı almamış olduğu halde Türkiye Büyük Millet Meclisi, kendisini milletvekilleri listesine yeğenlerinin sonradan almış oldukları "Uğural" soyadı ile almıştır. (Ed.)*

Ey bedbaht Türk!

Memleket Yunan'a verildi. Şimdi sana soruyoruz.
Rum senden daha mı çoktur? Yunan hâkimiyetini kabule taraftar mısın?
Ve kahır ekseriyetini orada bütün dünyaya göster. İlan ve ispat et.
Bu sana düşen en büyük vazifedir. Ve Heyeti Milliye'nin emrine itaat et.
Reddi İlhak Heyeti Milliyesi.

Oysa o günlerde Kurtuluş Savaşını hayal etmek bile imkânsızken halkımızı Vatan Ordusu'na ilk çağıran Mustafa Necati idi.

Kanlı çizmeler, İzmir Kordon Boyu'nda yılların kin ve nefret kusan adımları ile ilerlerken gazeteci Hasan Tahsin, sıktığı ilk kurşun ile yeni bir kurtuluşun müjdesini vermiş, Mustafa Necati ve arkadaşları da halkı mezarlık başında toplayarak ateşli nutukları ile işgalcileri yıldırmışlardır. Baskı ve zulümden 15 gün gizlenen Mustafa Necati, İzmir'i terk ederek önce İstanbul'a, daha sonrada Balıkesir'e geçerek Kuvayı Milliye'ye katıldı.

Balıkesir; işgal kuvvetlerine, saltanat idaresine karşı, vatanseverlik bayrağını kaldırarak ayaklanmış, İzmir'den sarkan düşmana karşı cepheler kurmuş, ulusun istiklali için vatan ve bayrak uğruna mavzerini eline almış bir kentti.

Mustafa Necati, Balıkesir'de can yoldaşı Vasıf Çınar ve Esat Bey ile birlikte "Müdafayı Hukuk Teşkilatı" nda çalışıyor, İbrahim Ethem Bey ile birlikte avukatlık yapıyor, bir yandan da Türk'ün İstiklal Savaşında, yokluklar içinde var edilen zaferleri paylaşıyordu. Darendeli Bulgurcu Mehmet Efe ile birlikte Bergama, Soma ve Akhisar cephelerinde savaşan Mustafa Necati, kalemi ile de cephe gerisinde savaşmaktan geri kalmıyordu. Vasıf ve Esat Çınar Bey'lerle birlikte Kuvayı Milliye Karargâhının yayın organı olan "İzmir'e Doğru" adlı gazeteyi çıkarmışlar, bu gazete ile Türk halkının mücadele azmini kuvvetlendirmişlerdir. Haftada iki kez yayınlanan "İzmir'e Doğru" 27 Haziran 1920 tarihinde 74. sayısı ile yayın hayatına son vermiştir.

Mustafa Necati'nin Balıkesir'deki çalışmaları, sadece Millî Mücadele hareketi içinde aldığı görevlerle sınırlı kalmamış, geleceğe dönük pek çok çalışmanın da içinde bulunmuştur. Bu çalışmalardan biri, Balıkesir "İdman Yurdu" nun kuruluşudur. 19 Aralık 1919 tarihinde Millî Karargâhta yapılan toplantıda kuruluşu gerçekleştirilen İdman Yurdu; gençlerin beden sağlıklarının gerçekleştirilmesi, atış talimleri yaptırılması ve hastalıklardan korunma yollarının öğretilmesi gibi çalışmaları yürütecek bir gençlik ve spor kulübüdür. İdman Yurdu kongresinde Mustafa

Necati'nin yanında Hüseyin Vasıf (Çınar) ve Eski Edremit Kaymakamı Köprülülü Hamdi Bey de görev almışlardır.

Bu tarihlerde Balıkesir'de 11 avukat faaliyet göstermekle birlikte, avukatların meslek kuruluşu olan "Baro" kurulmamıştı. Balıkesir Barosu, 28 Ocak 1920 tarihinde Süleyman Sadi Beyin başkanlığında kurulur. Bu kuruluşta Mustafa Necati ikinci başkan Mehmet Esat Bey de yönetim kurulu üyesi olarak görev almıştır.

İstanbul'un işgali ve Meclisi Mebûsan'ın İngilizler tarafından basılması, TBMM'nin açılmasına giden yolu açınca, işgal altında bulunan bölgeler hariç ülkenin her tarafında seçimlerin yapılmasına başlanmıştı. Karasi Sancağı ve Balıkesir Kuvâyı Millîyesi'nin denetimi altında bulunan Saruhan (Manisa) Sancağında da seçimler yapılmaya başlandı. Saruhan sancağı için mebus adayı olarak Akhisar Cephe Komutanı Mahmut Celâlettin Bey ile Mustafa Necati ve Hüseyin Vasıf (Çınar) Beyler düşünülmüş, fakat Hüseyin Vasıf Beyin yaşı tutmayınca sadece Mahmut Celâlettin Bey ile Mustafa Necati Bey Saruhan Mebusu seçilmişlerdir.

Mustafa Necati, TBMM'nin en faal üyelerinden biridir. Konulara olan hâkimiyeti, hitabet gücü ve ikna kabiliyeti ile Meclisin en iyi hatiplerinden biri olmuştur. I. Meclisin görev süresi olan 1920-1923 yılları arasındaki üç yıl içinde, bu üç yılın bir buçuk yılı aşkın bölümünde, İstiklâl Mahkemesi üyesi ve başkanı olarak Ankara dışında bulunmasına rağmen, Meclis kürsüsünden 54 ayrı konu üzerinde 74 konuşma yapmıştır.

11 Eylül 1920 tarihinde kurulan ve TBMM'nin 17 Şubat 1921 tarihli kararı ile çalışmaları sona eren, 1. Dönem İstiklâl Mahkemelerinden "Sivas İstiklâl Mahkemesi" üyeliğine seçilmiş, bu mahkemelerin kapatılması üzerine de Ankara'ya dönmüştür.

1921 yılı başında asayişin bozulması ve Millî Mücadele hareketine karşı isyanların baş göstermesi üzerine II. Dönem İstiklal Mahkemeleri kurulmuş, Mustafa Necati, çalışma alanında Çankırı, Çorum, Zonguldak, Adapazarı, Bolu ve İzmit'in bulunduğu Kastamonu İstiklâl Mahkemesi Başkanlığına seçilmiştir. Mustafa Necati, Kastamonu İstiklâl Mahkemesi Başkanı olarak 18 Ağustos 1921 günü Kastamonu'ya gelmiş ve 1 Ağustos 1922'de İstiklâl Mahkemelerinin çalışmalarına son verilmesi üzerine de 24 Ağustos 1922 günü Kastamonu'dan ayrılmış ve TBMM'nin, kendisini, 17 Ağustos 1922 tarihinde seçtiği Amasya İstiklâl Mahkemesi Başkanlığı görevine başlamıştır. Kastamonu'da kaldığı bir yıllık süre içinde mahkeme reisliği yanında yoğun bir çalışma temposu içinde olmuş, Kastamonu'da yayınlanan "Açıksöz" gazetesindeki yazıları yanında başta Belediye olmak

üzere, Kastamonu Himâyei Etfâl Cemiyeti' nin (Çocuk Esirgeme Kurumu) ve Kastamonu İlim Cemiyetinin kuruluşu; Hilâli Ahmer Cemiyeti (Kızılay Derneği), Gençler Mahfeli (Gençler Derneği) ve Muallimler Cemiyeti'nin faaliyetlerine katılmış burada unutulmaz hizmetler yapmıştır.

Kastamonu Belediyesi, 22 Nisan 1922 tarihinde, Kastamonu'ya yaptığı bu hizmetlerinden dolayı Mustafa Necati Bey'e "Fahri Hemşehrilik" unvanı vermiştir. TBMM'ne 11. Dönem İzmir Milletvekili olarak giren Mustafa Necati, Hüseyin Vâsıf (Çınar) Beyin de aralarında bulunduğu altı arkadaşı ile birlikte Anadolu'nun imarı için 21 Ağustos 1923 tarihinde bir komisyon oluşturarak Hükümete, "mübadele, imar ve iskân" işleri ile ilgili bir bakanlığın kurulmasını teklif etmişler, bu teklifin Meclis tarafından da benimsenmesi üzerine 13 Ekim 1923 tarihinde "Mübadele, İmâr ve İskân Vekâleti" kurulmuş ve 20 Ekim 1923 tarihinde de Mustafa Necati, 165 milletvekilinden 158 tanesinin oyunu alarak ilk "Mübadele, İmâr ve İskân Vekili" seçilmiştir. 6 Mart 1924 tarihinde kurulan İsmet Paşa Hükümetinde "Adliye Vekili" oluncaya kadar beş ay kaldığı Mübadele, İmâr ve İskân Vekilliği sırasında, bir yandan bakanlığın merkez ve taşra teşkilatının kuruluşunu gerçekleştirirken diğer yandan da ülkemize mübadele ile gelen göçmenlerin yerleştirilmesi ve savaş sırasında yakılıp yıkılan Anadolu'nun imarı için çok önemli çalışmalar gerçekleştirmiştir.

Mustafa Necati'nin ikinci bakanlığı, 6 Mart 1924 tarihinde başladığı, Adliye Vekilliği'dir (Adalet Bakanlığı). Şer'î Mahkemeler onun Adliye Vekilliği döneminde kaldırılmıştır. Bu dönemde, kısa bir süre Doğuda Şeyh Sait isyanı dolayısıyla kurulan Diyarbakır İstiklâl Mahkemesinde savcı olarak görevlendirilmiştir. Mustafa Necati'yi asıl unutulmaz kılan ise, Maarif Vekâleti'nde (Eğitim Bakanlığı) bulunduğu 3 yıl 13 günlük dönemde gerçekleştirdiği büyük hizmetleridir.

Türk Eğitim Tarihinde Nizâmül Mülk, dünyada eğitim politikası ilkelerini ilk koyan ve eğitimi, devlet politikasında önemli bir yere yerleştirerek, kendisinden sonraki dönemlerdeki eğitim politikalarına öncülük ederken; Batılılaşma dönemi eğitim politikalarının oluşturulmasında da Mustafa Necati, adeta aynı rolü oynamıştır. Türk Eğitim Tarihinde 19. yüzyıl ortalarından itibaren, dini esasta kurulmuş olan mektep ve medreselerle Batı örneğinde kurulan okullar sebebiyle ikili bir eğitim politikası, iki ayrı okul türü ve iki tip insan yetiştirme faaliyeti ortaya çıkmıştı. Bu problemi çözen bakan olma unvanı Mustafa Necati'ye aittir. İşte Mustafa Necati'yi Millî Eğitim Bakanları içinde unutulmaz kılan Türk Milli Eğitimine yaptığı bu hizmetidir. Mustafa Necati'ye göre eğitimin amacı, yeni nesli bedenen ve fikren olduğu kadar seciye ve milli heyecan yönünden de yeni hayata ve demokrasinin gereklerine hazırlamaktı.

Türklük, bu şekilde içinde bulunduğu medeni milletler arasında yüksek bir yer elde edecekti. Mustafa Necati, 20 Aralık 1925 tarihinde Maarif Vekili (Eğitim Bakanı) olduğunda, 24 Ağustos 1924 tarihinde seçilmiş olduğu "Muallimler Birliği Genel Başkanlığı" görevi de devam ediyordu. Bu durum eğitim camiasında bir canlanmanın da başlangıcı oldu. Her alanda olduğu gibi, eğitim alanında da başlamış olan inkılaplar, ancak Mustafa Necati gibi Atatürk'e gönülden bağlanmış, ulaşılmak istenilen hedefi görmüş bir icraat adamının eliyle gerçekleştirilebilirdi. Mustafa Necati, eğitim alanında yapılması gereken işleri, gerçekleştirilebilme özellikleri açısından gruplandırarak çalışmaya başladı. Eğitim işleri hakkında gazetecilerle yaptığı görüşmede, yapılacak işleri şu şekilde sıralamıştır.

Merkez teşkilatının takviyesi; Terbiyeyi umumiye heyeti (genel eğitim komisyonu); Lisan heyeti teşkili (dil komisyonu kurulması); Mevcut müesseselerin teksifi (mevcut kurumların toplanması); Öğretmenlerin terfii; Vekaletin vilayet terbiyesinin tevsii (bakanlığın illerdeki eğitimi yaygınlaştırması); Genel eğitime etkili olup da şimdiye kadar hükümetin ciddi denetiminden uzak kalmış kurumların ciddi denetime tabi tutulması; Köy okulları, köy öğretmen okulları, orta ve yüksek öğretmen okulları kurulması; Mıntıka eminliği.

*Mustafa Necati'nin 34 yıllık kısa yaşantısındaki hatıralarından parçalar şeklindeki özetlenebilecekler: A*ilenin ikinci çocuğudur. Babası Halit Bey ona, Mülkiyenin ilk mezunlarından, dedesi Mustafa Necati'nin adını vermiştir. Oğlu dünyaya gelmeden önce, Halit Bey ilginç bir rüya görür ve bunu büyük oğlu Fuat'a, gizli kalmak kaydıyla anlatır. Rüyasında; "Göbeğinden bir fidan çıkar, kısa zamanda boy salar ve kocaman bir ağaç olur. Yapraklanır, çiçek açar, ama meyve vermez. Ani çıkan bir fırtına ağacı kökünden söküp atar." Halit Bey, oğluna, gözyaşları içinde bu rüyayı şöyle tefsir etmiş: "Fuat, bir erkek kardeşin olacak. Kısa zamanda çok yükselecek. Ama daha çoluğa çocuğa karışmadan genç yaşında ölecek."

Yunan kuvvetleri Kütahya'ya dayanmıştır. Büyük Millet Meclisi'nde büyük bir moral çöküntüsü vardır. Hatta bir grup mebus Mustafa Kemal Paşa'nın Başkumandanlıktan alınması için meclise takrir (yazılı önerge) verir. Mustafa Kemal'in durumdan haberi olur. Mustafa Kemal Paşa hemen Mustafa Necati'ye ulaşır. Kendisinin yetişeceğini Meclisi oyalamasını ister. Mustafa Necati 22 saat boyunca ayakta kalarak ve sadece su içerek konuşur. Bu kadar uzun bir süre konuşmayı sürdürmek için de Kordon boyunun güzelliğinden tutun da doğduğu yer Eşrefpaşa ile ilgili anılarına varıncaya dek aklına ne gelirse söyler. Şiirler okur. Kürsüye hücum ederler, ama o inmez. Bu sırada Mustafa Kemal Paşa yetişir, meclisi ikna eder. Milli mücadele devam eder.

Mustafa Necati o konuşmayı yapmayıp, dayanmasa belki de Mustafa Kemal başkumandanlıktan alınacak ve ülke kara yazgısına boyun eğecektir.

Çerkeş önlerinde kağnılarla cephane taşıyan bir kadın kafilesine rast gelmiştik. Bu kafileye yaklaştıkça bazen bu uzun sükûtu yırtan bir kadın sesi yahut bir çocuk feryadı yükseliyordu. Kafileye yaklaştık ve selamlaştık. Biz soğuktan yamçılar (bir çeşit yağmurluk) altında bile titrerken tek yorganı da arabaya örten bir ninenin çıplak ayaklarla karları, çiğnediğini görünce içimde takdirle karışık bir merhamet sızladı, arkasına sardığı peştamalı içinde ara sıra hıçkıran bir çocuğun üzerine bile örtmede yorganını niçin arabaya serdiğini sormak fikrini duydum:

Üşümez misin sen nine? Bak çocuk donacak, yorganı örtsene!.. Diye arabanın üstünü işaret ettim; bu sözlerimi garip bir tarzda karşıladı, sormaya değer bir şey addetmiyordu galiba!.. Benim cevap beklediğimi anlayınca mukaddes bir şeye teveccüh (mukaddes bir şeye bakma) eder gibi kağnıya doğru koştu: "Kar sepeliyor, millet malıdır, nem kapmasın evladım!" dedi ve yorganın uçlarını iyice serdi, kar sepelemeye başlamıştı, o zaman anladım ki, cephaneleri ıslatmamak için bu fedakarlığı yapıyor; o vakit deminki merhametimden utandım bile!.. Aman yarabbi! Fedakarlığını bildirmek bile istemiyor; bu alicenaplık karşısında secde etmeyen ruh ve aşk olur mu?..

Uzun ve gölgesiz yollardan intikalsiz bir akışla harp meydanlarına inen mübarek kafilelere her zaman rast gelirdim; levha (resim) hiç değişmezdi. Zayıf öküzlerin çektikleri cephane yüklü arabalar ve bunların başında yanık yüzlü, çıplak ayaklı kadınlar, ihtiyarlar ve hatta çocuklar. Çok defa yolun kenarına çekilir, onların geçişini gözlerim yaşararak seyreder, kağnıların gıcırtılarını ilahi bir müzik gibi dinlerdim. Yalnız cephede dövüşenler değil, bunlar da takdire layık birer kahramandı.

Bir yaz günü. Türk milletinin Sakarya kıyılarından heyecan içinde zafer müjdesi beklediği günlerden biri. Öğle güneşinin bunaltıcı sıcaklığı içinde cepheye doğru ağır ağır ilerleyen bu kafilelerden biriyle karşılaştım. Selam verip geçecektim, fakat birden nazarlarım dört sandık yüklü hayvanla kafileye karışmış bir gencin üzerinde tevakkuf (durma, duraklama) etti: Bu gürbüz, geniş göğüslü, yağız yüzlü gencin bir ayağı tahtadandı; bu bir gazi idi, yanına yaklaştım, kendisiyle görüşmeye başladım; ayağının birini Çanakkale'de bir hücum esnasında bir mermi alıp götürmüş, hastanede tedavi edildikten sonra köyüne dönmüş, tarlasında çalışmaya başlamış sonra Millet Harbi başlayınca tek bacağıyla arkadaşlarının arasına karışamadığına yanmış. Hiç olmazsa cephane taşıyarak hizmet etmek için şehre inmiş tek hayvanına dört sandık yüklemiş ve işte dört günden beri de yol yürüyormuş. Cephede bulunamadığına arkadaşları ile omuz omuza muharebe edemediğine müteessir olduğu, gönüllü olarak deruhte

(üstlenme) ettiği bu hizmetten bir teselli aradığı pek belli idi. Saf ve vakur bir eda ile: "Bey! diyordu. Sakatım muharebeye gidemedim. O iki kat kafir milletten kendim olmazsa bari götürdüğüm gülleler intikam alsın!"

Onu incitmeyecek kelimeler seçmeye dikkat ederek bu yorucu işi bir başka kardeşin deruhte etmesini teklif ettim. Birdenbire başını kaldırdı. Gözlerime dikilen gözleri kıvılcımlandı ve: "Düşman denize dökülene kadar, benim ahtım budur bey!" dedi.

Bana öyle geliyor ki, Anadolu bu malul gazinin kısa fakat mana dolu sözleri ile son kararını söylüyor. O zaman ruhumun terü taze bir ümit ve muvaffakiyet havasıyla dolduğunu hissettim. Derin bir muhabbetle asil ruhlu mert Türk çocuğunun arkasını sıvazladım. Heyecandan titreyen bir sesle " Yolun açık olsun arkadaş!" dedim.

Ne zaman İstiklal Mücadelesine ait hatıralarımı yoklasam yağız çehresi, geniş aslan göğsü, tahtadan ayağı ile onun hayali gözümde canlanır ve "Düşman denize dökülene kadar ahtım budur!" diyen erkek sesini işitir gibi olurum. Maarif Vekilliği zamanında dikkat çeken enteresan bir olay da şudur:

Bu olay Cumhuriyet Gazetesinde yayınlanmış olup Develi İstiklal Okulu Başöğretmeni Cengiz Bey 1935 senesinde Sayın Seyfi Beşe'ye anısını şöyle anlatmış:

Şarkışla'nın bir köyünde öğretmendim; böbreklerimden çok rahatsızlandım. Köylülerim bir kağnı ile beni Kayseri İstasyonuna getirdiler. Oradan trenle Ankara'ya gittim. Bakanlık binasının arka cümle kapısı önündeki bir banka iliştim. Gelip geçenler oluyordu. Ben sancı içinde kıvranıyor, umutsuzlukla ne yapacağımı bilemiyordum. Ne kadar zaman geçtiğini bilemiyorum. Bu sırada bir araba geldi, içinden iki kişi indi, biri bana yaklaştı, sordu: "Siz kimsiniz?" "Muallimim", dedim. "Muallim burada oturmaz" dedi. Ben yasak olduğunu sanarak ayağa kalkarken çok acı çekiyordum. Karşımdaki, "Hem de hasta muallim!" derken iki kişi koluma girerek beni içeri götürdüler, merdivenden çıkardılar, bir odada bir koltuğa oturttular. Meğer benimle ilgilenen Maarif Vekili imiş.

O da koltuğuna oturdu, bana çay ısmarladı, durumumu sordu, muhasebe müdürünü çağırttı, bana para getirmesini söyledi. Ben teşekkür ederek: "Efendim, param var" dedim. O "Biliyorum, ama yine de sana para lazım" dedi.

Para geldi, Devlet Demiryollarına telefon edildi; yataklı birincide yer ayırtıldı. Bu sırada Vekilimiz masasında imzaladığı bir yazıyı bana verdi, "Bunu başhekime vereceksin" dedi. Olan bitenlerden İstanbul'a Cerrahpaşa Hastanesi'ne gönderilmekte olduğumu anladım.

Şoförü çağırdılar, ona da "Muallimi benim arabamla istasyona götür" dedi. İstasyonda memurlar beni karşıladılar, yataklı vagondaki yerime yerleştirdiler, ne gibi bir isteğim olursa vagondaki memura söylememi bildirdiler. Bütün bunlar olurken ağrılarımı unuttum; öylesine duygulanmıştım ki, yatakta ağladım. Ne yapacağımı bilmezken Vekilimin bana verdiği değer ve gösterdiği ilgi ve yardımı düşünüyordum.

İstanbul'da beni karşılayanlar özenle Cerrahpaşa Hastanesi'ne götürdüler. Burada şöyle bir sahne oldu: Hastane kapısında bir kalabalık vardı. Vekilin mektubunu başhekime gönderdim. Hemen az sonra başhekim elinde mektup geldi, "Maarif Vekilinin muallimi kim?" diye sordu. Kendimi gösterince, içeriye götürdü; temiz, güzel bir yatağa yatırttı, "Yarın ameliyatın yapılacak kurtulacaksın meraklanma dedi. Ameliyatımın ertesi günü sabahında, başhekim elinde bir telgrafla yatağıma geldi "Nasılsın?" diye sordu. Teşekkür ettim. "İyiyim, fakat siz daha iyisini bilirsiniz", dedim. Başhekim elindeki telgrafın Maarif Vekili'nden geldiğini, ameliyatımın sonucunu sorduğunu kendisinin durumu ona bildireceğini söyledi.

İki hafta sonra taburcu olunca Ankara'ya geldim. Yine aynı kapı önünde beklerken Necati Bey geldi, beni görünce gülmeye başladı, elimden tuttu, "Geçmiş olsun" dedi, odasına götürdü yanına oturttu: "Seni artık şehre alalım, böbreğin tek kaldı," dedi. "Hayır" dedim, vekilimizin ülküsü, köyde çalışacağım." "Şehirde de lazımsın. Ya durumunda bir aksilik olursa?" "Ne olursa olsun, yine köyde çalışacağım," dedim. Dirençli kararımı görünce: "Pekâlâ, öyleyse en ufak bir rahatsızlığın olunca bana yaz, gerekirse bana gel," dedi. Ne zaman bir bakanlık öğretmen ilişiği bir durum olsa bu olayı anımsarım.

İtalyan heykeltıraş Pietro Canoni ile Türk meslektaşları Sabiha Hanım ve Hadi Bey'e 1925 tarihinde sipariş edilen Taksim Cumhuriyet Anıtı'nın 1928 yılında açılışı sırasında irticalen konuşan Mustafa Necati İstanbullulara o gün şunları söylemişti:

"Aziz Türk anneleri, karşımda tunçtan çehresi ve ateşten gözleri ile bana bakan ordumuzun kahraman zabit ve neferleri, büyük milletin büyük doğan çocukları.

Şu dakikada ayaklarımın altında titreyen toprağın içinden gelen manevi bir ses, bütün İstanbul'un havasını saran mukaddes uğultu, ruhumda, benliğimde fırtınalar yaratıyor. Bu fırtınaların içindeki manevi varlık bize nurdan elleri ile işaretler, ilhamlar veriyor. Son oğlunu da, milletine verdikten sonra Ilgaz tepelerinden cepheye doğru sırtına sardığı yavrusunu ve kağnısına doldurduğu cephanesiyle genç İstiklal ve Kurtuluş ordusuna

koşarken karlar, fırtınalar içinde ölen ihtiyar anaların donmuş kolları ile Mustafa Kemal'e sarıldığını görüyorum.

Karşısında Sakarya kenarlarında bir tek ruhu ile bin düşmana karşı koyarken aramızdan ayrılan meçhul azizlerin, isimsiz kahramanların maneviyatları ile, yine Mustafa Kemal'e sarıldığını görüyorum.

Bu heykelin önünden geçecek olanlar bilirler ki, bu millet iradesinin, millet kudretinin remzidir. Herhangi devir ve zamanda Türk Milletine ve onun mukaddesatına, onun hayatiyetine göz koyanlar! Bu heykelin etrafından geçerken tarihlerin yazamadığı kahramanlıklar yaratan büyük bir milletin varlığını hatırla ve ondan kork!

Vakalara, hadiselere emreden ve herhangi bir zamanda doğacak vakalar karşısında daha evvelden tedbir alan, yeni başlayan tarihin olgularını hatırla ve kork! Bu büyük milletin daima büyük kuvvetler, kahramanlıklar yaratacağını düşün!"

Mustafa Necati Milli Eğitim Bakanlığı sırasında 13 Şubat 1925 tarihinde Resne Mahfiline niyabeten Vefa Mahfilinde 95 Matrikül numarası ile tekris edilmiştir.

Mustafa Necati'nin Atatürk'e onaylattığı "Millet Mektepleri Talimatnamesi" ile binlerce insana okuma yazma öğrenme seferberliğinde bulunulması da O'nun sayesinde olmuştur. Bu Talimatnameye göre 1.Ocak.1929 günü tüm millet mektepleri faaliyete geçecek ve yeni harflerle öğretim başlayacaktır. Ne yazık ki 1. Ocak. 1929. Yeni bir yılın ilk günü, Ankara karlar altında. Sıhhat Yurdunun küçük bir odasında, bir apandisit ameliyatı sonrasında kapanan gözler. Sönen bir ışık. Mustafa Necati bu fani dünyaya veda etti. Şansızlık karanlıkçılarla, halk aydınlığının düşmanlarıyla işbirliği etmişti. Ancak aradan geçen bunca yıldır parıltısı hâlâ belleklerde olan bir meşale insandı.

Necati'nin ölüm haberi köşke ulaştığı zaman Büyük Ata, yanaklarından iki damla gözyaşı süzülürken, elemini; "Vah Necati! Ecel seni de mi elimizden aldı?" sözleriyle dile getirdi. Mareşal Fevzi Çakmak da, yüreğindeki acıyı, "Aramızdan çok erken ayrıldın Necati!" sözleriyle ifade etti.

Başvekil İsmet İnönü, 02.01.1929 günü Mustafa Necati toprağa verilirken, kabri başında, orada bulunanları ağlatan şu hazin ve veciz konuşmayı yaptı: "Necati'nin ölümünde derin acılarımızı söyleyeceğimi hiç düşünmezdim. Uzun mesuliyet ve mefkûre arkadaşlığının memleketin temiz ve yiğit bir evladına karşı bağladığı sevgi ve saygı duyguları, bu yaman ve çetin vaziyeti bana önünden sapılmaz bir vazife yaptı. O, maarifte başı yüksekte,

gözü yıldızlarda, temiz ve çetin bir müceddid (Yenileyen) gibi çalıştı. Devlet yetişmiş bir adamını, Büyük Meclis değerli ve muvaffak bir azasını, Maarifimiz, Talim Terbiyemiz tecrübeli bir mütehassısını, Fırkamız yerine konmaz bir mefkûresini, Halkçılığımız bu dünyanın hiçbir yıldızıyla pas tutmayan cevherini, Onun temasına her girmiş olan yürekten sevmesini bilmiş vefalı bir dostunu kaybetti. Acılarımızın hudutları ne kadar geniş. İnkılapçıların ölürken, kalanlardan ve yeni yeteneklerden bir tek dileği vardır; cansız bileklerde sallanan vazife bayrağının kavranıp daha yükseklerde dalgalandırılmasıdır. Necati'nin hiçbir benek taşımayan varlığını birazdan toprağa vereceğiz. Aziz Necati! Gözün açık gitmesin. Bütün dileklerin yerine getirilecektir."

Büyük İnönü sözünde durdu ve Mustafa Necati'den yarım kalan bazı işler bitirilinceye kadar yerine vekil tayin etmedi ve Maarif Vekâletine ait çalışmaları bizzat kendisi yürüttü.

Faruk Nafiz Çamlıbel, Mustafa Necati'nin zamansız kaybından dolayı "Efe'nin Ölümü" şiirinde o büyük insanı anmıştır. Hasan Ali Yücel Kardeşimiz de Mustafa Necati Kardeşimiz için "Aziz Necati'ye" başlıklı bir şiir yazmıştır.

Kabrinde bir taş dikili, sade ve basit, kendin gibi. Hayat yolunda birlikte ilerlediğin Mason Biraderinle aynı toprağı paylaşman, öte hayatında da sana Nur veriyordur. Buna yürekten inanıyoruz.

Gerçek Atatürkçü, önder, devrimci, halkçı yurtsever, gerçek dost, eğitimci Mustafa Necati Kardeş, biz Kardeşlerin seni hiç unutmadık. Senin aydınlık Türkiye idealin dileriz, yıllarca devam etsin, biz ve bizden sonraki tüm kuşaklarda.

KAYNAKLAR

Cumhuriyet Gazeteleri

Mustafa Ekşi – Mustafa Necati Hizmetleri

Koray Darga – Mustafa Necati Kardeş Konuşması

Tanıl Adalı – Atatürk ve Milli Eğitimdeki Desteği M. Necati Kardeş

Mehmet Gülseren-Hilmi Keyhıdır – Unutulmayan Milli Eğitim Bakanı Mustafa Necati Bey

Doç. Dr. Fuat Özer – Mustafa Necati Bey

İNANÇ SİSTEMLERİNDE TAŞ
1. BÖLÜM

Namık DOĞANCIOĞLU

Stone was the first message that human being left for the future generations. Therefore we can talk about the archeology of stones. The "T" shaped stones in Göbeklitepe dates back to 1100 years ago i.e. 7500 years before the Egyptian pyramids. We may dare to say that "T" stones of Göbeklitepe is "the first divine message carved on stone" on Earth. This urges to re-write the history of belief.

*Taş, insanoğlunun geleceğe bıraktığı ilk mesaj... O nedenle bir taş arkeolojisinden bile bahsedilebilir. Göbeklitepedeki "T" taşları ise onlardan 6000, d*ünyanın yedi harikasından biri sayılan piramitlerden ise 7500 yıl daha geriye gidiyor. Tek tanrılı dinlerin *ilk kutsal yazıtı sayılan ve Sina Dağ'ında Musa'ya 2 taş plaket halinde indiğine inanılan "On Emir" den de çok eskilere gidiyor. Yani Göbelitepe'nin "T" taşları için "Dünyanın taşla verilen ilk ilahi mesajı" diyebiliriz. Bu da inanç tarihinin yeniden yazılması düşüncesini desteklemektedir.*

GENEL BAKIŞ

Uygarlık denen şeyin oluştuğu debdebeli destanları tasarlayabilmişlerse, bunun nedeni varlıklarının derinliklerinde kosmosda var olan düzen ve uyumu yeniden bulmak istiyor olmalarıdır. İç dışın aynasıdır, dış da için aynası. İçle dış arasında, bizim bulunduğumuz yer olan bu kıtada, aralarında gecelerimizin ve gündüzlerimizin oluştuğu yüzler yer alır: manzaralar, evler, hareketlerimizin ya da bakışlarımızın hep yanında olan en basit nesneler. Dekorun bu parçaları çıplak ve saydam alanlar

değildir. Bizi sürekli olarak kendi içselliklerine gönderirler. İşte tüm eski ritlerin bize gösterdiği bu içselliktir. Mitlerin cisimleşme yaşadıkları bir toplumda, gerçekliğin en büyük parçaları bile anlam yüklüdür.

Bu anlamlı parçalar oraya rastlantı sonucu gelmemişlerdir. Yaratılmış şeylerin birçoğu bize yöneltmek istedikleri sözcüğü kendilerinde taşırlar. Bir uygarlıktan diğerine, kimi ortak niteliklere tanıklık ederler: bu niteliklerin sürekliliği geniş bir simgesel "bütünce" oluşturmayı sağlar. Bu simgeler ormanı türün temel saplantılarını benzer biçimde ifade etmektedir; modern psikoloji de gündelik yaşamı alt üst eden çatışmaları ve çıkmazları ortaya koyan bir yığın imgenin düşlerde nasıl su yüzüne çıktığını göstermek için aynı benzerliğe yaslanmıştır. Ancak astroloji ve simgecilik için aynı şey geçerlidir: hiçbir şekilde kesin bir tasarım olarak ortaya çıkmaz. Simgecilik insan imgelemine, herkesin kendi hızına ve ihtiyacına göre ilerleyeceği bir dizi yol sunar.

Çünkü simgesel figürler, sıradan maddeselliğe yapılan yansıtmalar sabit, kökensel anlamları içinde donup kalmış biçimleri mitlerin bize anlattığı ve bu figürlerin bir anlamda gölgeleri olan tanrı ya da kahramanlardan daha fazla sunuyor değillerdir. Mitler gibi bunlar da yaşama ve dönüşüme aittirler. Yaratımla kökensel bir bağları vardır ve bu da ruhumuza yansıyan bir bağdır, ancak, kendi yaratıcı dehamız bu bağı sürekli zenginleştirip değiştirir. Her simge en sıradan ve en kişisel var oluş seviyesinde yaşamak ister; herkesin devredilmez isteklerine göre açtıracağı bir tür tomurcuktur. Bize sunduğu çeşitli kurgular arasında seçim yapmak bize kalmıştır; elbette kendi doğamıza kaçınılmaz olarak bağlanacak olan kurguyu bulma şansı da bize kalmıştır. İçerdeki altın. Eski uygarlıkların ortak mitleri ile şiirsel ifadelerde tamamına eren kişisel mitolojiler arasında kurulan bu köprünün usta zanaatkârlarını görüyoruz. Bunlar simyacılardır.

Klasik Akdeniz'de akılcılık ile simgecilik, düşünce ve imge arasında ortaya çıkan trajik kopmaya saplanıp kalmış simya büyük antikçağ dinlerinin yıkıntıları arasında ruh ile tenin bilincin orta yerinde birleşmesini sağlar (solve et coagula). Mezopotamya ilk bakışta yerleşime pek uygun görünmüyordu, doğal kaynakları azdı, kereste, taş ve metal yoktu. Uygarlık bir tarife göre, demir madeninin eritilmesi ve dökümüyle başlar ve a,b,c yani alfabenin türetimi ve bunun yazıda kullanılmasıyla, barbarlıktan uygarlığa geçilir. Engels, demir sabanın ve yine demir baltanın bu dönemde geçiş devrelerinde görüldüğünü söyler. İlk başlarda bakır, sonra bakıra kalay katılarak daha sert olan tunç elde edildi. Demirin kullanımı bu aşamalardan sonra gelmektedir. Birbirinden bağımsız topluluklar değiş

tokuşla gelişecek, köyler, bu yöntemle yavaş yavaş kentlere dönüşecek, kendi kral ve rahiplerini yaratarak ayrı ayrı kent devletlerine dönüşecekti. Tarihsel olarak artık bu aşamaya gelindiyse kaçınılmaz olan şey, kentler arasındaki rekabet ve savaştı. Sorun, ekonomik temele dayalı egemenlik yarışıydı. Köylerin yerini kentler aldı.

Kentler köylerden yalnızca daha büyük değil, aynı zamanda daha kalabalık ve gönençliydi. Ekonomik temeli bakımından da değişiklik gösteriyordu. Kentlerin tahıl ve hayvan fazlası o denli büyüktü ki, çevredeki kabilelerin (tribü) kereste, taş ve madenleriyle sürekli olarak geniş ölçüde değiş tokuş edilebiliyordu. Böylelikle çevre dağlardaki kabilelerin köy ekonomisi de giderek değişikliğe uğradı ve kente bağımlı bir duruma geldi. Uzak yöreleri saymazsak, ekonomik kendi kendine yeterlilik geçmişte kalmıştı artık.[1] Bakırın bulunuşu, bundan daha da önemlisi bakır ve kalayın karışımıyla elde edilen bronzun bulunuşunu da ayrıca belirtmek gerek. Yapılan kazılarda ortaya çıkan pek çok mezardan, özellikle de kraliyet mensuplarının mezarlarından silahların çıkıyor olması, hem yazılı kaynaklardan hem de arkeolojik verilerden anlaşılıyor ki bölge pek sakin ve huzurlu değildi. Dediğimiz gibi, üretim zenginliğinin ve duyulan gereksinimlerin artmasıyla kentler arasındaki rekabet ve çekişmelerin yaşandığı bir dönemdi. Kentlerin ve özellikle saray ve tapınakların etrafına örülen çevre duvarları (Sur) bu huzursuzluğun boyutunu yansıtır.

Kentler tanrının eviydi ve tanrı adına rahipler ve rahip-krallar tarafından yönetiliyordu. Zaten kentlerin merkezi de tapınaklar ve kralların yaşadığı sarayların bulunduğu yerlerdi. Hemen belirtelim ki tapınaklar dini işlevleri dışında kentin üretim ve ticaret merkezleriydi. Ekonomik bakımdan kral ve rahiplere bağlı olan yurttaşların yanı sıra kölelerin de etkin olarak kullanıldığını görüyoruz. İlk başlarda köle olarak sadece kadınlar kullanılırdı; bu köleler tapınaklarda dokuma işlerinde kullanıldılar. Ama üretici güce duyulan ihtiyaç arttıkça erkek kölelere de yönelim oldu. Kral ve rahiplerin ellerinde toplanan yetki kabile toplumunun ileri aşamalarında kabile başkanlığının çevresinde gelişmiş olan büyü derneklerinden geliyordu. Gene ilk kent devletinin ortaklaşıcılığı cilalı taş çağı köy topluluğunun bir kalıtıydı. Ama egemen sınıf, kral ve rahiplerde toplanan yetkiyi, sistemli bir biçimde kendi ayrıcalıklarını korumanın bir aracı olarak kullanıyordu artık.[2] Yakın Doğudaki eski toplumun tarihi iki ana döneme ayrılır: Tunç çağından demir çağına, köylülerin toprak sahiplerine olan borçlarını ödemek üzere onlar için çalıştıkları kölelik

1 *Antik Akdeniz Uygarlıkları, Charles Freeman, Dost Yay, Sf: 76*

2 *George Thomson, Tarih Öncesi Ege, Homer Kitapevi, Sf: 17*

döneminden insanlarının bedenlerinin alınıp satıldığı kölelik dönemine geçiş ve Mısır ve Mezopotamya'nın dinsel krallıklarından Yunan-Roma kent devletlerine geçiş. Birinci dönemdeki baş çelişme toprak sahipleriyle köylüler, ikinci dönemdeki baş çelişme ise köle sahipleriyle köleler arasındaydı.[3]

Köleci düzene gelindiğinde bu yabancılaşma en aşırı ölçüsüne ulaştı. Köleyi diğer üreticilerden farklı kılan şey, kölenin sadece emeğine değil aynı zamanda bedenine de yabancılaşmasıydı. Onun emeği de bedeni de başkasına aitti. Tarihte kölecilik, sömürü biçimlerinin ilk ve en kabası olarak var oldu. İlkel toplumdan köleciliğe geçiş önce Mezopotamya, Hindistan, Çin ve Mısır'da MÖ 4-2 bin yıllarında, devamla Urartu, Yunanistan ve Roma'da ekonominin temelini oluşturdu. Köle iktisadının ivme kazanması küçük köylü iktisadının da yıkımı oldu. Üretimin ve onunla birlikte emek üretkenliğinin sürekli olarak yükselmesi, insan işgücünün değerini artırdı; bir önceki aşamada henüz münferit ve oluşmakta olan kölecilik şimdi artık toplumsal sistemin özsel bir bileşeni olur; kölelerin sıradan yardımcılar olması artık son bulur, bunlar düzineler halinde tarlalarda atölyelerde çalışmaya sürülür.[4] Mülkiyetin bu biçimdeki varlığı, temeli sulama olan tarıma dayalıydı ki, su kanalları, bentler, toplama havuzları ve bataklıkların kurutulması için hayli fazla emek gerekiyordu.

Bütün bu işlerin becerilmesi ancak büyük arazi parçalarının merkezileştirilmesiyle mümkündü. "Yapay sulama, burada ziraatın ilk koşuludur, ve bu, ya komünlerin, eyaletlerin ya da merkezi hükümetin koşuludur.[5] İşte Mezopotamya'da toprağın merkezileşip tek elde toplanmasının ve köleciliğin çıkışı temel olarak böyle gerçekleşti. O günler özgürlük eşitlik kavramlarının ana rahmine düştüğü günlerdi. Konuyu burada noktalayalım. "İnsanlar, taş aletler yerine, şimdi artık madeni aletlerden yararlanabilmektedirler; ilkel ve yoksul bir avlanmadan ibaret olan, hayvan yetiştirmeyi ve tarımı bilmeyen bir ekonomi yerine, hayvan yetiştiriciliğinin, tarımın, zanaatların, üretimin çeşitli dallar arasındaki işbölümünün ortaya çıktığı görülür; bireyler ve gruplar arasında ürünleri değiş tokuş etmek olanağının, zenginliğin birkaç kişinin elinde birikmesi, üretim araçlarının bir azınlığın elinde gerçekten birikmesi olanağının, çoğunluğun azınlığa boyun eğmesi ve insanların çoğunluğunun köle haline gelmesi olanağının belirdiği görülür.[6]

---

3 İnsanın özü, George Thomson, Payel Yay. Sf: 64-65

4 Engels, Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni, Sol Yay, Sf: 44

5 F. Engels, Akt. Age, Sf: 49

6 Akt, Felsefenin Temel İlkeleri, George Politzer, Sol Yay. Sf: 346

Asur, M.Ö. 2000 yılının ortalarında, bugünkü Irak'ın kuzeyindeki Musul çevresindeki topraklarda tarih sahnesine adım atar atmaz, Anadolu'yla gümüş, Babil ile tekstil, kalay için Afganistan istikametinde ticaret yaptı. Asur sanatı, Eski Asur (M.Ö. 1900-1350), Orta Asur (M.Ö. 1350-1000), Yeni Asur (M.Ö. 1000-610) evrelerine ayrılır. Özellikle son evrede mimari bağlam içinde (heykel ve resimde) imparatorluk sanatı harikulade örnekler vermiştir. Mimaride bilinen Mezopotamya yapıları bu imparatorluk için de geçerlidir: Taştan atılan temeller üzerine kerpiç duvarlar biçimindedir. Halkın kullandığı sıradan evler de bu esasa göredir. Bu bakımlardan fazla özellikleri olduğu söylenemez. Fakat diğer Mezopotamya uygarlıklarına göre evlerin diziliş biçimi ve sokaklar daha özenliydi. Asur'un Anadolu'daki ticari merkezi olan Kültepe-Kaniş sokakları meydanlara açılan, düzenli evlerden meydana gelen mahalleri buna örnektir. Ticari merkez olması bakımından sokakları arabaların geçebileceği kadar genişti ve yer yer taş döşeliydi. Ayrıca üzerleri taşlarla örtülü atık su kanallarını gayet işlevsel kullanıyorlardı. Evler taş temel üzerine kerpiçti. Tek katlı veya iki katlıydılar. Yapı içlerinde mutfak ve kiler bölümleri de mevcuttu.

Evlerde maltız, tandır ve mazgallar da gayet kullanışlı olarak yer alıyordu. İlginç bir özellik olarak ölüler genellikle mutfak tabanlarının altına gömülüyordu. Dinsel ritüeller tanrıların tapınaklarda doyurulması çerçevesinde yoğunlaşırdı. Tapınaklar dinsel merkezler olmanın yanında krallığın denetiminde yiyecek dağıtımının da yapıldığı yerlerdi. Dinsel uygulamalar genellikle kral ve maiyetindekilerle sınırlı olup halka kapalı olurdu, ama bazı özel günlerde tanrı tasviri sokaklarda dolaştırılırdı. Tapınaklarda gerçekleştirilen günlük ayinleri ise rahipler yürütürdü. Özel ayinlere ise tanrının başrahibi sıfatıyla kral öncülük ederdi. Tapınaklarda mimari biçim geleneksel mimariden farklılık göstermez: Taş zemin üzerine kerpiç duvarlarla oluşturulurdu. Genellikle müstakil yapılardı buralar, planları saraylara oranla daha basitti. Avlu etrafına dizilmiş odalardan meydana gelen bu yapılar, süslemeler bakımından da saraylarla asla boy ölçüşemeyecek kadar sadeydi.

Saraylar her zaman için Asur'un en gözalıcı mimari yapılarıdır. Buralar mimari özelliklerin dışında kelimenin gerçek anlamıyla gözalıcı bezemeleriyle öne çıkarlar. Saray duvarlarındaki büyük taş kabartmalarla ortaya çıkan bu mimari bezeme anlayışında esin kaynağı Orta Asur saraylarının duvar resimleri ile sanat tarihindeki yerini almıştır.[7] Kuzey Mezopotamya'da zengin su mermeri (Musul mermeri) yatakları vardı ve bu taş kolay işlenmekte ve ortaya çıkan eserler de göze hoş görünmekteydi.

7 *Arkeo. Atlas/Sayı: 4, Sf: 56*

Örneğin II. Asur-Nasir-Apli, Korhu'daki sarayının tören ve şölen için kullanılan salonlarının kerpiç duvarlarını bu mermerden yaptırmış ve üzerini kabartmalarla işlenmiş levhalarla kaplatmıştı. Bu levhalarda anlatılanlar daha çok kralın ve onun devletinin başarılarıdır. O kadar başarılı ve sistematik işlenmiştir ki konu, bunlara dair "resimli tarih kitabı" benzetmesi yapılabilmektedir. Tamamen siyasal propagandaya yönelik bu görkemli levhalar kralın ve devletin başarılarını anlatan bir tür reklam panosu görünümündedir. Bu panolarda yalnızca hükümdarların anlatmak istedikleri konular gösterilirdi.[8]

Taht salonu ve bazı başka mekanların girişleri insan başlı boğa ve aslan yontu kabartmalarıyla imgesel olarak koruma altına alınmıştır. Lamassu denen bu koruyuculardan 6 metre boyunda olanlar vardır. Taş levhalar frizlerle ayrılmadan yüzey bir pano gibi kullanılmaya başlanmıştır. Geç Hitit'e ait bir başka örnek de Çukurova'da (Kartaltepe-Aslantaş) bulunmaktadır. M.Ö. 8-7. yüzyıllara tarihlenen 195/375 bir alanı kaplayan Geç Hitit kalesi özelliklidir. Masif burçlar ile desteklenen yine bir çifte sur sistemlidir. İçeriye giriş iki anıtsal kapıyla gerçekleşir. Girişlerde, daha önceki kalelere özgü çifte odalar bulunur. Kapı yapısının iç duvarları bazalttan yapılma kaideler üzerine yerleştirilmiş dik duran taş levhalar (orthostat) ile kaplıdır. Levhaların büyük kısmı kabartmalar ve kapı heykelleriyle kaplıdır. Tapınakların yapımına değinelim; Hitit devleti, çok geniş bir coğrafyada hüküm sürmesi ve egemenlik altına aldığı farklı topluluklar nedeniyle de çok çeşitli din ve tanrıyı bünyesinde taşıdı. Oraya, yazılı kaynaklardan "bin tanrılı ülke" dendiğini öğreniyoruz. Hitit dini tüm Anadolu, Suriye ve Mezopotamya'nın tanrı ve tanrıçalarını dağıldıkları geniş coğrafyadaki kökenlerine bakmaksızın bünyesinde toplamış politeist bir dindir. Bu nedenledir ki bazı tanrıların isimleri Hattice, bazılarınınki Hurruce, bazılarınınki ise Luwice veya Sümerce'dir. Hititlerde her şehrin kendi tanrısı vardı. Tabi böylece her şehrin bir tapınağı vardı. Tapınakların mimari yapıları nerdeyse saraylarınkiyle aynıdır. Girişten sonra taş zeminli avlu etrafına sıralanan direkli galeri ve bunun da ardında kült odaları. Hititlerde mimari plan oldukça basit görülebilir. Ancak onlar yapı tekniklerinde yeni ve özgün çözümler üretmişlerdir. Örneğin toprakaltı tünelleri ve bindirme tekniği ile yapılan yan duvarları tek kilit taşı ile tutturan bir uygulamayı bulmuşlardır. Odalar badanalıdır. Odaların tabanları genellikle sıkıştırılmış topraktır, ancak az sayıdaki odanın zemini taş döşelidir. Hititlerde tapınaklar çok odalıdır. (Kuşaklı-Sarissa'da Fırtına Tanrısı'na adanan tapınak 110 odalıdır.)

---

8 Arkeo. Atlas, Sayı: 4

Bu odalardan biri sadece krala özel işlevi yüzünden halka kapalıdır. Tapınaklar sadece tanrının evi değil aynı zamanda kendi toprak ve işlikleri olan ve bunları kendi personeliyle işleten kurumlardı. Tıpkı Hattuşa'da olduğu gibi. Büyük Tapınak ve çevresindeki depo odalarından oluşan büyük komplekse girişten geçtikten sonra 8 metre genişliğinde büyük taşlarla döşeli bir yol üstünden ana tapınağa ulaşılırdı.[9] Pers mimarisinde öne çıkan yapılar kuşkusuz saraylardır. Burada, o görkemi anlatmayı "inşa kitabesi"ni yazan I. Dareios'a bırakalım: "…süslemeleri çok uzaktan getirilen bu sarayı Susa'da inşa ettim. Dünyanın kayalıklarına varana kadar toprak aşağı doğru kazıldı. Cubit (dirsekten orta parmağın ucuna kadar olan uzunluk) bir diğer kısım 20 cubit derinlikte. Toprağın aşağı doğru kazılması, kalıba dökülmesi ödevlerini Babilliler gerçekleştirdi. Sedir keresteler Lübnan denen bir dağdan getirildi; Asurlular Babilon'a getirdi: Babilon'dan Susa'ya Kanalılar ve Yunanlılar (Yunanlılar büyük olasılıkla Anadolu'nun güneyinde yaşayan halk) getirdi. Yaka keresteleri Gandara ve Karmania'dan getirildi.

Lydia ve Baktria'dan (Belh) getirilen altın, burada işlendi. Kıymetli taş lapis lazuli ve burada işlenen akik, Sogdia'dan getirildi. Khrosmia'dan (Khiva) getirilen değerli taş firuze, burada işlendi. Gümüş ve abanoz Mısır'dan getirildi. Duvarları güzelleştiren süslemeler Yauna'dan getirildi. Burada işlenen fildişi, nubia, Hindistan ve Arocho-sia'dan (günümüzde Pakistan) getirildi. Taş sütunlar burada işlendi ancak Elam'daki Abiradu adlı bir köyden getirildi. Taşı işleyen taş kesiciler Yaunalılar ve Lydialılardı. Altını işleyen kuyumcular Medler ve Mısırlılardı. Fırınlanmış tuğlaları işleyenler Babillilerdi. Duvarı süsleyen adamlar ise Medler ve Mısırlılardı." Kral Dareios der ki; Susa'da çok mükemmel bir iş buyuruldu, çok mükemmel bir iş tamamına erdi. Mazda beni, babam Hystaspes'i ve ülkemi korusun.[10]

Maddeye ruh işlemiştir ve ruh madde olmadan hiç bir şey yaratamaz. Ancak maddenin çözünüşü bir yıkım işi değildir, içsel bir uyuşumun ürünüdür ve tıpkı yıldırım aşkı gibi kendi içinde yıkıcı olan bu karşılaşma bizzat maddenin bütün acılarını, azaplarını ve kâbuslarını paylaşıma sunar ve her insan gelişmesinin orta yerinde, maddenin acılarını ve sevinçlerini ve ruhunkileri yüklenebilecek bir simyacıdır; her an bitebilecek uzlaşım sırasında yaratıcı soluktan esin almak için yapar bunu. Simya yolunun ulaşılmaz sonunda, büyük yapıt'ın son parçası yerine konulurken altın vardır; zamanın ve mekânın altınıdır bu.

---

9 Selçuk Gür, Anadolu Uygarlıkları ve Antik Şehirler, Alfa Yay, Sf: 20

10 Bkz. Arkeo. Atlas, Sayı: 6, Sf: 40-41

Cennet bahçesine tarihin sözünü ettiği ve sessizliğin sarıp sarmaladığı herkes davetlidir; ama aynı zamanda bizden sonra tıpkı bizim gibi tenin dar sınırları içinde, umutlarının ve umutsuzluklarının derinliklerinde kaybolacak sonraki insanlar da davetlidir. Günümüzde kaybolmuş mitolojilerde çarpıcı biçimde var olan bu bahçe bizim donuk ve çağdaş yaşantımızda da vardır. Bizi oraya çağıran ses aynıdır; bu ses bilginin alanının uçsuz bucaksız olduğunu söyler, çünkü kalbimizde gizemin dingin altını sadece kanın hırsıyla saklanmış olarak hep vardır.[11]-[12]Çevremizde ve dünya üzerinde -türlü inançlar ve davranışlarla karşı karşıya bulunuyoruz. Bunlardan birisi de taşla ilgili olanlardır. Gündelik hayatta karşılaşılan, büyü, fal, adak, dilek taşları ve böylece bir sıra taşlar, çocukluktan beri duyulan masallarda taşla ilgili konular dikkati çekmektedir. Sabırtaşı, sabır taşının çatlamasını duymayan az insan vardır.[13] "Bana bir sabır taşı, bir sünger, bir de kara saplı bıçak getir" denilmesi, başına gelen dertleri anlatan; kızın sözleri biter bitmez sabır taşının ortasından çatlayıvermesi, kızın taşa hitaben: "Ben bu kadar çile çektim, hepsine sabrettim, dayandım da sen niye dayanamadın" demesi çocuk hafızalarına yer etmiştir. Böylece taş bir insan gibi dert dinler, sabredemez, bir canlı yaratık şeklinde davranır.

Taşbebek efsaneleri, çocuğu olmayan yaşlı bir kadının taştan çocuk yapıp, onu kundakladıktan sonra beşiğe yatırarak sabaha kadar, bütün ululuları, erenleri, pirleri himmet için ninni söyleyerek çağırması, yalvarıp dua etmesi, nihayet Taşbebeğin canlanması taş doğurma, taş olmalar, taşla yapılan kerametler, taş hakkında fıkralar[14], atasözleri, ilenmeler; "Taş ol; elin taş olsun; çenesine hayırsız taşı"[15], yağmur dualarında taş kullanılması,

---

11 Yves Bennefoy-Mitolojiler Sözlüğü- Der-Levent Yılmaz-Dost Kitap Evi Yayınları-Cilt 2.Sayfa786

12 Alleau, R., La science des Symboles, Paris, 1976. Evola, J., La tradition hermétique, Paris, 1973. Burchardt, T., Alchimie, Basel, 1974, Brown, N.O., Eros et Thanatos, Paris, 1960; Le corps d'amour, Paris, 1968. Gaignebet, C., La carnaval, Paris, 1974. Leisegang, H., Le gnose, Paris, 1971. Lewinter, R., Groddeck et le royaume millénaire de Jerome Bosch, Paris, 1973. POWYS. J. C., Granit dergisi özel sayı; Paris, 1973. Lennep, J. Van, Art et alchimie, Brüksel, 1966.

13 Eflâtun Cem Güney, Sabır taşı, İstanbul 1947, Doğan Kardeş Yayınevi. Nezihe Araz, Hadiselerin Işığında: Sabır Taşı, Yeni Sabah, 15 Ocak 1961.

14 Naki Tezel, İstanbul Masalları (Sabır Taşı), Halk Bilgisi Haberleri, C. 6. Sa. 64, Sf.108, 115.

15 Hüseyin Kazım Kadri, Türk Lûgati- Türk Dillerinin İştikakı ve Edebi Lûgatları, İstanbul

taşlardan şifa umulması, kutsal kayaların ziyareti konunun yaygınlığını, genişliğini gösteren birkaç örnektir. Türk dinler tarihi ve inançlarında, Kutlu Kaya, Yağmur taşı ya da (Yat vb.) kutlu Taşlar ve ziyaretgâhlar dikkati çekmektedir. Bilhassa İslamiyet içinde, Hacer-i Esvet, Şeytan Taşlama ve Hacer-i Muallâka (Sahre) önemle belirmektedir. Nihayet, özel adlar: Bektaş, Aktaş, Beşiktaş, Tektaş, Beştaş, Kaya... halinde taşın değeri ortaya çıkmaktadır. Muhtelif ülkelerde, halklarda, milletlerde, taşla ilgili masallar, taş doğurma, ceza olarak taş oluş, taşların başrolde olduğu efsaneler, kutlu taşlar, taşla kerametler, taş ziyaretgâhlar, şifalı taşlar gerek geçmiş yıllarda ve gerek günümüzde, çeşitli inançlar, folklor ve dinler içinde yer almıştır.

ANADOLU'NUN DİNİ TARİHİNDE TAŞ

Anadolu'nun Dinler Tarihi'nin ne derece önemli ve zengin olduğu bilinmekle beraber, henüz bütün incelikleri, etkileri ve karşılaştırmalarıyla, bir bütün olarak tamamlanmış bir eserin yayın alanına çıkabilmesi pek güç olmaktadır. Prehistorik devirlerde Anadolu'da ve muhtelif yerlerde aterien denen kültür devrinde, taş inancı önemli bir yer almıştır. Anadolu'nun Dini Tarihi hakkında seri makaleler yayınlayan Kzer, muhtelif inanç, yere ibadet, tapınma şekilleri ve mabudlar üzerinde durmaktadır. Yere tapınma (zeminperesti-chthonisme), antropomorfizim (beşerleştirme) ile natüralizm, (tabiata ılık) veya naturizm uzlaşmasından çıkan bir din şekli olduğu, tabiatta görülen olaylar ve kuvvetleri, kendisi ile olan olay ve kuvveti karşılaştırıp, benzetmelerle ve bitki ile hayvanları besleyen yer'i bir Ana'ya, bir "valide "ye benzetmesi olayı üzerinde toplumlardan örnekler vererek durmakta ve (Yer-Ana) nın birçok ülkelerde görüldüğüne işaretle, Güneş, Ay, yıldızlara tapınma v.b. temas etmektedir. İlkel bazı insanların cinsel birleşme karşısında hayret ve tutkunluk, bağlılık duymalarına dokunuyor ve "İşte bir taraftan Phallisme ve diğer taraftan yere ibadet (Chtonisme) ile Taşlara ibadet (Litholatrie) ve tabiat peresti (naturalisme) meze ve tevhit eden ve kendilerinden, muahhar devirlerde o kadar muazzam ve geniş dini şubelerin ayrılarak bunları zamanımıza kadar yaşatan şey, ilk insanların cinsiyet karşısında duydukları bu hayret ve kendi benlikleri ile kâinat arasında yaptıkları bu mukayese olmuştur."[16] diyor. Her kavmin, ilk zamanlarda büyük taşlara önem verdiği bir dönem olduğunu, baba ve dedelerinin hatıralarına karşı saygı ve bağlılık için

16 *Azer, Anadolu'nun Dini Tarihi, Konya (dergisi), Yıl: IV. Sa. 32. Mayıs 1940. Sf. 1723 ve 1725.*

bir sıra hüyük (tümülüs) veya Pölvan (direk taşlar), diktiklerini, bunun birincisini ölüm, ikincisini hayat için yaptıklarını söylüyor. Güneşe, yıldızlara, aya tapınma, ağaç kültü ve su kültünü anlatan yazar, eski, taşlara tapınma mitini cinsiyetle birlikte düşünmektedir. Bunlardan başka, göktaşlarının da (Haceri semâvi= Astrolith) kutsallık kazandığını anlatıyor. Yere tapınma, göğe tapınma ve kutsal fuhuş, mabutlar v.b. kaynakları üzerinde kendisine göre birtakım görüşler ileri sürmektedir. Bilhassa çok öncelerde taşla ilgili inançlar ve ona derin hatıra ile birlikte gelişen saygı, kutsallaştırma davranışı olduğu sonucu çıkıyor.

MISIR DİNİNDE TAŞ

Mısır'da tapınaklarda, kurban takdim edilen sütunların bulunduğu yer kutsal tanınıyor[17] ve mezarlar özel bir mevki alıyordu. "Mısır din tarihinde de fetişizmi" ve anıt taşlarına verilen önemi görüyoruz. Mısırlıların inançlarında da büyü ve büyücülük dikkate değer bir mevkie sahiptir. "Taşlar, muska, tılsım olarak kullanılıyor, onun uğur getireceğine inanılıyordu."

SÜMERLER, AKKADLAR VE BABİLLİLERDE TAŞ İNANCI[18]

Babil'de fal ve büyü için taş kullanılıyor. Tılsım için taşlar kullanılmakta hastalığa karşı veya talih, saadet temini için muskalar, boyunda taşınmaktadır.[19] Asurlularda da anıt taşlarının gittikçe önemi artmakta ayrıca kutsal taşlar görülmektedir.[20] Mezopotamya'da, Sümer ve Akatlar'da bazılarının üzeri yazılı ufak taşların birer nusha (muska) olarak kullanıldığı da anlaşılıyor. Bazılarının yumuşak veya sert oluşunun rolü oluyor, hatta bunlar dişi ve erkek olarak vasıflandırılıyor. Bu taşlar ya ipe dizilip boyuna veya mabede asılıyor günümüzdeki büyü maksadıyla kullanma şekline uymaktadır. Dini maksatlarda kullanılan Taşlar mermer (siyah, beyaz, renkli olanlar), akik, karneol, kireçli kalkerli taşlar, mıknatıs taşı (herhalde tutma hassasının, gücünün etkisiyle), antimuan, değirmen taşı, arsenik, zümrüt, renkli Taşlar bilhassa büyüde

---

17 *Siegfried Morenz, Egyptische Religion, Stuttgart 1960, S.862,892, 93.217,109*

18 *Prof. Dr. Annemarie Schimmel, İslam Dışında Dinler, (Babil'le ilgili bölüm)*

19 *Dr. Friedrich Jeremias, Semitische Völker in Vorderasien, Vorzeichen, Beschwörungen, Dümonologie bahsi (Babil ve* Asurlular) C. 1. Sf. 573.

20 *A.g.e. C. 1. Sf. 617.*

kullanılıyor. Taş tarım'da görülüyor.[21] Sümeroloji araştırmalarında taşla ilgili inançlara etraflıca değinilmektedir.

Prof. Dr. Kemal Balkan'a göre[22], talihleri tayin eden; Nebat taşı, Kaşurru ve Sa taşlarının tel'ini; sag. kal. veya gul. taşı, (bu taş harpte Ninurta'nın sadık dostlarını korkuttuğu için esarete mahkûm edilmişti.) ; Esi =(akatçası) Uş ıı taşı= diyorit (sert bir taş olup mücadelenin başında isyancılarla birlikte Ninurta'ya karşı hareket etmiştir); Na taşı (Akatçası muhtemelen na'u) harbin başında Ninur'taya karşı mücadeleyi idare edecek reisin seçilmesi için Taşlar tarafından zar atma merasimine iştirak ettiği için lanetlenmektedir. Kullanılırken o bir domuz gibi uslu uslu yatacaktır. Ufalana ufalana yok olacak ve nihayet suya kaybolacaktır. A. Lal taşı, Akatçaya Sümerce'den iktibas edilmiş akıllı ve muti bir şekilde Ninurta'nın yanında kalmıştır. Bundan dolayı ufalanmayacaktır. Bilakis düşman memleketinde Ninurta'nın vazifesini görecektir. Nitekim bu taştan muharebe gürzleri yapılmakta idi. Tanrı veya kral bu gürzle harbi kazandıktan sonra, bunlar motif eşyası olarak mabetlere koyacaktır. Ka.gi. na=Hakikatın Ağzı, Akatçası Sümerce ile alakası olmayan Şadânu'dur. Harpte parlak gözleri ile etrafına bakınmakta ve düşmana korkunç harp naraları savurmakta idi. Ninurta onu Üsilerle beraber yakaladığı zaman bu hizmetinden dolayı hayatını bağışladı. Ve onu taşların hakimliğine tayin etti. Güneş tanrısı diğer tanrılar arasında hangi kuvvete sahip ise Hakikat Taşı da taşlar arasında aynı kuvvetin sahibidir. Gerek epostaki bu yerden ve gerekse diğer yerlerden edinilen intibaa göre bunu mihenk taşı olarak kabul etmek mecburiyeti vardır. "Onun hakikat taşı olduğu ve bunun için yalan ile doğruyu ayırt edip efendisi güneş tanrısına bildirdiği" zikredilmektedir. Ka.gi.natil.la (Canlı hakikat taşı); Gir.zu.gal = (parıldayan) Sümerce ismine nazaran beyaz bir şekilde, pırıldak bir taştır. Ayrıca Parütu diye bir ismi daha vardır. Kardeşleri arasında yalnız o tanrıya kol kaldırmadığı için diğer taşlar ona ubûdiyyet edeceklerdir. Ve o mâbetlerin ve sarayların süsü olarak kullanılacaktır. Algaraiş taşı, Ninurta'ya katılmakta tereddüt ettiğinden lanetlenmekte, günlük eşya yapılmasına mahkûm edilmektedir. Gene Ninurta'nın tarafını tuttuğundan, tapınaklarda günlük kült takdimleri için tabak yapılma, mükâfatına ulaşmıştır. Du.şi.na = Zümrüt, Samtu = kırmızı taş = kırmızı akik, Hulâlu = sarı akik, Za.gin.na = lâcivert taşı, Gir.zu.gal = büyük dişli

---

21 *Dr. Kadriye Yalvaç, Bâtıl İtikatlarla İlgili Taş Metinler Üzerinde Çalışma, Habilitasyon.*

22 *Balkan, Prof. Dr. Kemal: Talim-i Destani, İstanbul 1941. Balkan, Prof. Dr. Kemal: Yayınlar Üzerine, Ankara 1945.* Balkan, Prof. Dr. Kemal: Kumarbi Efsanesi. Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Yay.

bıçak. İki taraftan birisini seçmeyip kâh ona kâh ötekine koştuğundan Ninurta'nın lanetine uğruyor, boynuzlar kesilerek bir torba gibi yırtılıp, arpa maltı gibi ezilecektir. Bunlardan başka henüz ne olduğu etraflıca anlaşılamayan muhtelif taşlar vardır; İmmana ve Aliga taşları; Barda, Dubban ve Uruttum taşları; Şagara taşı; Marhuşa taşı; Siptu taşı; Tutu, Engisak ve Aşnan taşları, Ullânu taşı. Sümerler'deki edebi metinlerde, taşlara inançlar dikkati çekecek kadar önemli ve çeşitlidir. Taşlara nasıl bir canlılık verildiği yukarıdaki örneklerde görülmektedir.

HURRİLER: HİTİTLİLERDE TAŞ İNANCI

Kuzey Mezopotamya ile Akdeniz arasındaki alanda (tahminen M.Ö. 2000 yıllarından sonra) yaşayan Hurriler'de de taşla ilgili önemli bir inancın Kumarbi Efsanesinde geçtiği görülüyor. "Kültür bakımından Etiler"in komşuları Hurriler'den birçok şeyler aldıklarını" anlatan Hititoloji Profesörü H.G. Güterbock, Hititlilerin, Hurri tanrılarına taptıklarını, Hurri özel adlarını aldıklarını ve dini etkilerinin birçok Hurrice metinlerde görüldüğünü söylüyor." Kumarbi Efsanesinde (tanrı) Kumarbi ile Fırtına tanrısı arasında hâkimiyet ve iktidar mücadelesi olurken, Kumarbi'nin çatışma alanında bizzat görünmeyerek, dövüş için Diyorit taşından yaratılmış bir oğlu aracılığıyla maksadına ulaşmağa uğraştığı[23]; Diyorit taşının çok büyüyüp çok kuvvetli olduğu[24]; taşın sudan dışarıya çıkıp gökte ve Kuntarra evine[25] yetiştiği" anlatılıyor. Bu Diyorit taşından, Tanrılar korkuyorlar ve taşa karşı savaşıyorlarsa da, Taş zaferler kazanıyor v.b. "Kumarbi'nin oğlu, destanın mevzuu olan diyorit taşı Ullikummi'dir mabetlere."[26] Diğer milletlerin efsaneleri ile karşılaştırma yapan, Prof. Güterbock, Yunanlılara olan etkiyi[27] ve "efsanelerin menşei: Babilonya" üzerinde ve "efsanelerin alındığı yol: Fenike"[28] üzerinde önemle duruyor.

Huvaşi Taşı: Hititlilerde de kutsal bir taş, Huvaşi Taşı görülmektedir. Küçük Asya'da, Huvaşi-Taşları adları verilen bu taşlar bir fetiş mahiyetinde olup, hürmet ve tazim görmekteydi. Prof. Güterbock; "Eskiden huvasi

23 *Prof. Dr. Kemal Balkan, Yayınlar Üzerinde, Ank. tiliv. Dil Ve Tarih - Coğ. Fak. Der. Sa. 5. den ayrı basım, Ankara 1947, Sf, 662.*

24 *Prof. Dr. H. G. Güterbock, Kumarbi Efsanesi, Türk. Çev. Prof. Dr. Sedap Alp, Ank.1945, s. 19.*

25 *A.g.e. s. 19.*

26 *A.g.e. s. 46.*

27 *A.g.e. s. 52.*

28 *A.g.e. s. 61.*

taşı (fırtına tanrısının kendisinin), güneş tanrısının huvasi taşı, Auvara[29] dağlarının I huvasi taşı ve Sinarası pınarının huvasi taşı vardı[30], güneş tanrısının huvasi taşı vardı"[31] demektedir.

Frigler'de Kybele'nin (Kibele) Karataş'ı: Friglerin ana tanrıçası Kibele'nin taşı da önemli görünüyor. "Bu kara taşın Romalılara etkisi de bulunduğu görülüyor. Kybele kültü"-Hacer-i Esved'e bile benzetilmek istenildiği görülmüştür.[32] Bu gibi batılı ve yerli görüşlere Hacer-i Esved bahsinde değinilmiştir. Genel olarak Kybele kültünün geniş bir alana yayıldığı ve muhtelif halklar ve dinler üzerinde etki yaptığı anlaşılmaktadır." Yalnız bu taşın Romalılar tarafından nasıl benimsenip götürüldüğü bile onun önemini gösterir. Kybele'nin taşı hakkında Ord. Prof. Ekrem Akurgal, bu taşın bir fetiş olarak bulunduğunu ve meteor asıllı olduğunu ve anıt mahiyetinde bir mevkie eriştiğini belirtmekte, fakat onu Hacer-i Esved'le ortak bir kaynağa götürme gibi bir iddiada bulunmamaktadır.[33] Bu kara taşa oradan daha sonraları Roma'ya taşınacak kadar önem verilmiştir.

Böylece Kybele'ye birçok yerlerde, Anadolu, Atina ve Romada tapılmıştır. "Pessinus'daki mabedinde Kybele'nin bir heykeli yoktur, fakat Kybele diye bir göktaşı olan büyücek bir taşa tapılırdı. M.Ö. 202 tarihinde, Romanlar, Kartacalılara karşı fena durumda idiler. Roman Sibil kâhinleri, Kybele'nin taşı Pessinus'dan Romaya getirilmeyince, Romalıların Kartacalıları yenemeyeceklerini söylediler. Bunun üzerine, M.Ö. 204 yılında, en yüksek rütbeli Romalılardan mürekkep bir heyet, beş sıra kürekli, beş kadırga

---

29 34 Kulturgeschichte des Alten Orients, Kleinasien, Von Albrecht Goetze, München 1957, s.163, 168. (Hititler).

30 Kulturgeschichte des Alten Orients, Kleinasien, Von Albrecht Goetze, München 1957, s. 163, 168. (Hititler). Prof. Dr. Helmuth von Glasenapp, Die Nichtcristlichen Religionen, Frankfurt /M. 1957, s. 50, (Babylonisch-assyrische Religion); 144, (Hellenistische Mysterien Religionen); s. 261. (Römische Religion).

31 Prof. Dr. Helmuth von Glasenapp, Die Nichtcristlichen Religionen, Frankfurt /M. 1957, s. 50, (Babylonisch - assyrische Religion); 144, (Hellenistische Mysterien Religionen); s. 261. (Römische Religion). Prof. Dr. Friedrich Heiler, Die Religionen der Menschheit, Vergangenheit und Gegenwart, Stuttgart 1959, s. 481; 504 (Die phrygischen und syrischen Mysterien). 505; 506; 666 (Das Christentum), bahisleri içinde. Prof. Dr. Hans - Joachim Schoeps, Religionen, Wesen und Geschichte, Gütersloh 1961, s.166.

32 Tarih, Türk Tarih Kurumu, c.1. s.139; c. 11. s. 85.

33 Ord. Prof. Dr. Ekrem Akurgal, Phrygische Kunst, Ankara tJniv. Dil, Tar. - Coğ. Fak. Yayınları: No. 95, Ankara 1955, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Kybele h. s. 61, 96, 97, 98. Fallus h. s. 90, 91. (Kybele, zur Frage der phrygischen Religion) s. 99.

(kinkuerem)sı ile ve büyük törenle taşı alıp Atama (Dikili) yolu ile Roma'ya götürdüler."[34] Böylece Pessinus'tan Kybelenin kutsal taşı, Roma'ya götürülünce, Romanların ona "Mater Deum Magna=Tanrıların Büyük Anası" diyerek pek çok saygı gösterdikleri görülüyor.[35] Roma'da Platin dağındaki mabede konulan bu taşın şekli koni biçimindeydi. Daha sonra, "Suriye ve Filistin'de de Astoret Kybele gibi geniş tarafı yerde sivri tarafı havada koni şeklinde bir taşla temsil edildiği" görüldüğü gibi, bu koni şeklindeki taşlara Anadolu'nun Karya ve Likya gibi güneş doğuşunda da görüldüğü, bu tarz inanç ve âdetin Malta'ya kadar gittiği, Filistin, Suriye, Güney Anadolu ve Kıbrıs adasında koni şeklindeki bu taşlara festival ve panya günlerinde zeytinyağı sürüldüğü, hatta Mekke'de Kâbe'deki Sibel putuna da yağ sürüldüğü ve Hz. Muhammed'in Kureyş'e karşı; "Bu putun suratına zeytinyağı sürdüğünüz zaman sinekler yapışıyor, buna nasıl tanrı diye tapabilirsiniz" diye bağırdığı, Anadolu Efsanelerinde belirtilmektedir.[36] Anadolu'nun muhtelif yerlerinde yapılan kazılarda Anadolu tarihine olduğu kadar, buradaki dinlerin ve ilahların mahiyetine dair de kıymetli bilgiler elde edilmektedir.

Lidya krallığının merkezi Sart'ta, Harvard-Cornell Üniversitesi kazı heyetinden, Dr. David Gordon Mitton'un, Kibele'nin anıtının[37] bulunduğuna dair açıklaması dikkati çekici olmuştur. Kıbrıs'ta, bugün bile Meryem Ana yortusunda hem Hıristiyan, hem de Müslümanlar tarafından, oradaki yıkılmış Afrodit mabedinin, toprak üstünde kalmış Köşetaşı'na zeytinyağı sürülmektedir. Afyon ve çevresinde taşla, kaya kültüyle olan kalıntıları tespit etmiş bulunmaktayız.

(GELECEK SAYIDA DEVAM EDECEK)

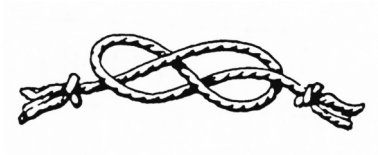
---

34 Halikarnas Balıkçısı (Cevat Şakir), Anadolu Tanrıları . İkinci Baskı . İst. 1962. Yeni Matbaa, s. 88.

35 Anadolu Tanrıları. s. 103, 106.

36 Anadolu Efsaneleri. s. 85, 86.

37 Büyük Ilühe Cybele'nin Anıtı Bulundu. Ulus Gazetesi. 18 Eylül 1963.



MASONİK AYNA

Pulad VERBAS

The Author at first mentions the two masonic places where he met the mirror and his impressions. Then he talks about the various specialties of mirror such as realistic, confident, impartial and humble. Believing the concept that" the mirror is a symbol and all the symbols are mirrors" Author mentions the relations of mirror and spirit, conscience, the letter G and the equilateral triangle. Next the subject is the symbolism of the mirror in some of the cultures. The cultures mentioned are alchemy, mysticism, Rosicrucians and Sufism. In the conclusion special attention is paid to Sufism. Various examples of Mevlana and Feriduddin Attar are given.

Kendimizi seyretmekten aynayı görmemiz imkansızlaşmıştır. Bu yüzden aynanın hayatı bir sır olarak kalmıştır. Zaten, bu sır çözüldüğünde "cam" olur.

Ayna kelimesi dilimize Farsça'da demir anlamına gelen "ayen"den türemiş olan "ayine"den gelir. Arapça karşılığı, görme anlamındaki "rü'yet"ten türetilmiş olan "mir'at" kelimesidir. Parlak aynaya buradan türetilerek "mir'at-ı mücella" denir.

Aynanın vatanı Anadolu'dur. Çatalhöyük'te bulunmuş olan ve tarihteki ilk ayna olduğu tahmin edilen volkanik camdan (obsidiyen) yapılmış ayna M.Ö. 6.000 yılına tarihlenmektedir.

Biliyoruz ki ilk dönemlerinde Masonluk iki dereceli idi. Üstat Derecesi sonradan eklenmiştir. O dönemlerde "Kalfa" Derecesi çok daha önemliydi ve birçok uygulama bu derecede yer alıyordu.

Ayna sembolü “operatif kökenli“ değildir. Spekülatif Masonluğa Kıta Avrupa‘sından katılmış/aktarılmış bir semboldür. Aynen “Tefekkür Hücresi“ nde olduğu gibi. Bu iki sembol Anglosakson ve Amerikan Masonluğunda pek bilinmez.

Bizler Masonik yaşantımızın başlarında ”ayna” ile iki yerde karşılaşırız: Tefekkür Hücresinde ve ikinci derecede.

Tefekkür Hücresinde, haricinin gördüklerini ve hissettiklerini kendi ağzından yorumlarsak: ”Tam karşımda, beni sandalyeme mıhlayan kum saati, kurukafa, tuz, ekmek, kükürt, VİTRİOL ile birlikte bir de ayna duruyordu. Bunların hepsi ayrı ayrı bana çok önemli şeyler söylemek istiyor olmalıydılar. Ancak aklıma net olarak hiçbir şey gelmiyordu. Ne kadar bilgisiz ve yetersiz olduğumu o an iliklerime kadar hissettim. Biliyordum ki ayna oraya kravatımı ve saçımı düzeltmem için konmamıştı. Yapmam gereken öncelikli işlerden birinin de bu sembollerin anlamlarını araştırmak olması gerektiğine işte tam o zaman karar verdim.”

Ayna pek çok kültürde olduğu gibi Masonlukta da önemli bir semboldür. Semboller, akıl ötesi gerçekliklerin anahtarlarıdır. Ancak şunu hiçbir zaman unutmayalım ki **“semboller de birer ayna”**dır. Sadece ve sadece semboller bize gerçeği değişik (birden fazla) yönleri ile yansıtırlar. Bu gerçek zaman içinde değişebilir de. Ancak benim düşünceme göre sanat da, edebiyat da, belgeseller de aynadır. Rehberimiz eğer görevini gerektiği gibi yapıyorsa; o da aynamız değil midir?

Sadece Masonlukta değil felsefede, mistisizmde, sanatın tüm çeşitlerinde, dinlerde (özellikle tasavvufta) ve pek çok yerde aynaya rastlarız. Örneğin ayna **sezgisel/gizemsel** tefekkürün sembolüdür. İlaveten zerafet, incelik, güzellik ve gizemliliği temsil eder. **Gerçekçidir.** Neyi görüyorsa tıpatıp onu yansıtır. Bize kendimizi ne yetersiz ve küçük, ne de aşırı yetenekliymiş gibi görmememiz gerektiğini hatırlatır. Ayrıca çıkar ve gereksiz korkulardan uzak durmaya özen göstermemiz konusunda bizleri uyarır. Mesnevi‘de, adamın biri yolda bir ayna bulur. Kendisi aslında çok çirkindir ve aynada kendini görünce “Boşuna değil sahibin seni, terk edip atmış“ der ve o da aynayı yere fırlatır. Demek ki gerçekçi olurken bile insanları incitmemeye özen göstermeliyiz. Ayna **“sırdaş”** tır. Karşısından çekildiğimiz anda her şeyi unutur. En küçük bir sırrımızı kimselere vermez. **Mütevazidir.** Hiçbir kusurumuzdan ötürü bizi yermez. Aynı şekilde meziyetlerimizden ötürü övmez de. **Ketumdur.** Bizle ilgili hiçbir görüntüyü hafızasında saklayıp başkalarına göstermez. Ayna bize dürüst ve içten/samimi olmamız gerektiğini de hatırlatır. Bu tespiti ünlü Alman şairi Goethe’nin şu dizeleriyle pekiştirelim:

“En iyisi, size bir sır vereyim:
Önce kendi aynanıza bakın.
Süslenmiş gelin gibi bu manzaradan hoşnut kaldınızsa
Sorun, acaba gördüğünüz her şeyi
Samimi gözle sever misiniz?”

Ancak şunu gözden kaçırmamak lazım. Yansıma kanununa göre yansıyan cisim aslına göre **“terstir”**. Demek ki yansıma her ne kadar nesnesine benzese de aslında ondan farklıdır. Ayrıca aynanın biçim (içbükey veya dışbükey olabilir) ve konumuna (açısına) göre de yansıma değişir. Masonluk, sembolizmasında **“eşkenar üçgen ayna”** kullanarak bu sorunu kısmen halletmiştir. Eşkenar üçgen aynada hangi kenarı yere koyarsanız koyun görüntü aynıdır, hiç değişmez.

Hintli yazarlar bu gerçeğe **“kimliğin farklı hali”** adını veriyorlar. Işığın suyun yüzeyinde yansıması ama içine tamamen girememesi (penetre) gibi. Ayın aksinin suda yansımasının bir yanıltıcı (illüzyonist) yanı da vardır. Ayın görüntüsünü suyun yüzeyinde yakalayabilirsiniz. Hintlilere göre ayna gerçeğin **“negatif”**ini yansıtır. **Simyacılar** “yukarda ne varsa, aşağıda da aynısı vardır” derken bu ters duruma/gerçeğe de işaret ederler. Bu tespiti de bir ucu yukarı, bir ucu da aşağı bakan; iç içe geçmiş iki üçgen ile sembolize ederler (Süleyman’ın mührü). Yukarıyı işaret eden uç manevi alemleri; aşağıya doğru olan uç da yeryüzünü yani maddi dünyayı göstermektedir.

Eflatun‘un **“idea (gerçeklik) öğretisi”** de hemen hemen aynı konuyu işlemektedir. Gerçeklik kuramına göre, asıl gerçeklik, “varolanda değil, varolmayanda bulunmaktadır.” Eflatun, “Devlet“ isimli eserinde Glaukom’dan bir mağara tasarlamasını (“mağara kıssası” olarak da bilinir) ister. Mağaranın kapısı bol ışıklı bir yola açılmakta, ancak içerde oturan insanlar boyun ve bacaklarından zincire bağlanmış ve sırtları ışığa çevrili yaşamaktadırlar. Bu insanlar sadece mağara duvarına yansıyanları (gölgeleri) görebilmektedirler. Bu insanlara göre asıl gerçeklik duvara yansıyan hayal ve gölgelerdir. Bir an için zincirlerin açıldıklarını ve bu insanların mağaranın girişine bakabildiklerini kabul edelim. En başta ışık yoğunluğundan hiçbir şey fark edemeyecekler, ama bir süre sonra (yavaş yavaş gözler ışığa alışınca) her şey asıl gerçekliğine dönüşecek ve insanlar da bu gerçeği görebileceklerdir. Eflatun’a göre yaşadığımız bu dünya “mağaranın duvarı “, ışıkta gerçekleri gören göz “gönül gözü“, bu göze sahip olabilen insan da “bilge“ dir. Işığa bakabilmek için gözlerimizi alıştırma uğraşısı da “ezoterik yolculuğumuza“ karşılık gelmektedir.

Tefekkür Hücresindeki ayna da pek çok şeyin simgesidir. Benliğimize dalıp kendimizi ve elimizden geldiğince **hakikati aramanın** görevimiz olduğunu hatırlatır. Ayna simgesel bir yol ise, bu yolda nasıl yürümeliyiz ki en derine yani özbenliğimize ulaşabilelim? Bu da üzerinde düşünülmesi/çalışılması gereken önemli bir Masonik sorudur.

Aynadaki aldatıcı görüntüyü değil de, içindeki özü görebilmeyi nasıl başarabiliriz? Burada özümsememiz gereken çok önemli iki Masonik erdeme dikkat etmemiz gerekiyor. **"Sabır"** ve **"zamanı iyi kullanma"**. Zamanı iyi kullanma kavramının içinde bu sürede özellikle çok çalışmak da var. Maalesef istisnalar dışında hiçbirimiz Michelangelo değiliz. Bizler heykelimizi yontarken kolaylıkla "Davut mermer blokun içinde hazır duruyordu, ortaya çıkartmak için ben sadece fazlalıkları yonttum" diyemiyoruz. Kendi adıma konuşursam "Benim Masonik hayatım da, harici alemdeki yaşantım da bu kadar kolay değil. Keşke olabilseydi.

Aynada sadece cisim gözükür, ruh gözükmez. O halde "aramamız gereken" öncelikle "manevi" tarafımızdır. Bu manevi tarafımıza anlam yükleyebilmek için bir isim vermek gerekirse ne diyebiliriz? Vicdan uygun bir tanım mıdır ? Veya gönül? Bu noktada şu çok önemli gerçeğe dikkat çekmek isterim. Gönül kelimesinin ve kavramının karşılığı hiçbir yabancı dilde yoktur. Özellikle tasavvufta çok önemli olan "gönül"ü yabancılara açıklamak ne kadar zor. Örneğin Türkçe bilmeyen bir Masona "Akıl ve gönül aynalarımızı birleştirmeliyiz" dediğimizde neyi kastettiğimizi tam olarak anlamayacaktır.

Tekriste nur genelde gönüle verilir. İçinde "Gönül" olmayan tekris yumurtasız omlete benzemez mi?

Alev Saçan Yıldız'ın ortasındaki "G" harfi Anglosakson terminolojide God (Allah) veya Geometry anlamına gelir, ama Türk Masonluğundaki Gönül'ün "G" si bambaşkadır. Hele **"Gönye – Güzellik – Gönül"** üçlemesi ne kadar da önemlidir.

Aynadaki görüntü pırıl pırıl/çok net veya son derece bulanık olabilir. Nedeni acaba bizim ham taşımızı "bu ana kadar" gerektiği gibi yontabilmiş veya yontamamış olduğumuz mudur? Ya da ayna çok pis veya sırrı dökülmüş olabilir mi?

Öncelikle aynanın karşısında gösterilmeye değer bir cisim olmalıdır. Aksi takdirde **"hiç olan karşısında hiç bulur"**. Bu noktada aklımıza bir soru daha takılıyor: Aynanın karşısında duran mı yoksa aynanın içinde gözüken mi? Hangi görüntü gerçek? Gerçek olan görüntü (hangisi ise) bizi hakikate ulaştırabilir mi?

İlk bakışta aynada maddi tarafımızı yani bedenimizi görürüz. Eğer kullandığımız ayna içbükey veya dışbükey veya sırrı iyice dökülmüş değilse, **tarafsızdır.** Neyin aksini görüyorsa tıpatıp onu yansıtır. İlaveten yorum da yapmaz. Bu gerçek bize şunları hatırlatır:

İçimize dönüp kendi eserimizin ideale ne kadar yakın olduğunu sorgularken dürüst, tarafsız ve önyargılardan tamamen uzak olmalıyız. Bu çok önemli bir erdemdir. Bu **"vicdanımız aynamızdır"** şeklindeki düşüncemi de onaylamaktadır. Bu aynı zamanda bize "vicdan muhasebesi" yapmamız için önemli bir fırsattır. Bir Masonun aynası düz ve tertemiz/pırılpırıl olmalı. İçbükey veya dışbükey ayna görüntüyü düzgün yansıtmaz. Bu tip bir yanlış yansıtma Masona hiç ama hiç yakışmaz.

Kardeşlerimiz aşağıdaki sembolizmayı da asla aklından çıkartmamalıdır. Büyük İskender'in İskenderiye limanının girişine yaptırdığı dev bir küresel ayna varmış. **"Ayine-i İskender"** adlı bu aynayı limana gelen düşman gemilerini, güneş ışınlarını üzerlerine fokuslayarak yakmakta kullanırmış. Aynanın ikinci özelliği bizi daha çok ilgilendiriyor. Rivayete göre bu ayna yalancıları göstermezmiş. O tür edebiyata veya filmlere meraklı olanlar bilirler ki vampirler de aynada gözükmezler.

İnsan manevi tarafını iyi tanımak istiyorsa elinde bir ayna daha vardır. **Başkaları yani Öteki.** Eğer insan günümüzün moda terimi olan ötekilerine bakmayı bilirse kendisini görebilir, anlayabilir ve tanıyabilir. Özetle, ruhsal yaşantının aynası başkalarıdır. Bu çabada ön plana çıkacak olan **"sezgi gücümüz"**dür.

Ayna içinde yaşadığımız an'dır. Geçmiş ve geleceği göstermez. Ancak geçmişin tüm etkilerini ve geleceğin umutlarını yansıttığı görüntüde barındırır. Yansıtılan görüntü geçmişimizin meyvesi, geleceğimizin tohumudur. Niyazi-i Mısri de konuyu şöyle açıklıyor: "Halk içinde bir aynayım, herkes bakar, bir an görür".

Ayna ile V. I. T. R. I. O. L. kelimesini birlikte düşününce çok daha derin anlamlar bulabiliriz. Vitriol deyiminin açılımı kardeşlerimizin de iyi bildiği gibi "visita interiore terrae rectifiqoanto invenieus occultum lapidem"dir. "Gizli düzgün taşı bulmak için yeraltını araştır" veya "dünyanın merkezini ziyaret et, orada gizli taşı (felsefe taşı) bulacaksın" anlamına gelir. Masonik sembolizmada, bir cümle ile özetlemek istersek **"Her insan hakikatı kendi içinde bulacaktır"** demektir. Vitriol/gizlitaş bizim özbenliğimizdir. Bizi özbenliğimize ulaştıracak araç da "ayna"dır. Aynaya baktığımıza aslında içimizdeki özbenliği görmekteyiz. Bu tüm

hayatımız boyunca üzerinde uzun uzun düşünüp, araştırıp kardeşlerimizle tartışacağımız bir rehber felsefedir. Tam burada Mevlana'nın görüşünü belirtmeden geçilmemelidir:

"O insan,Tanrı Kitabı sensin sen
Şahlık güzelliğine bir AYNASIN sen
Kainatta ne varsa senin dışında değil,
Ne istiyorsan kendinden iste, kendinde ara
Ne istiyorsan o sensin sen."

Mevlana ile devam edelim:

"Güneşin delili güneştir yine
Sana delil gerekse bak yüzüne."

Aynaya baktığımızda içimizdeki özbenliğimizin simgesini, yani suretimizi yani "delil"i görmekteyiz. Mevlana "Biz hem aynayız; hem de aynaya bakan yüz'üz" derken de aynı gerçeği farklı veciz sözlerle ifade ediyor.

Evrenin Ulu Mimarı içimize/ruhumuza/gönlümüze dalıp varolanı araştırıp çıkartmak için bizleri gerekli avadanlıklarla donatmıştır. Ayna bu avadanlıklardan önemli bir tanesidir. Gerisi sadece bizlerin çalışma ve becerimize kalmıştır. Masonlukta çalışma özellikle **"bilinçli çalışma"** kutsal olduğuna göre yapılacak bellidir. Roma'lı düşünür Plinius şöyle diyor:

"Herkes kendisi için bir derstir, yeterki insan kendine yakından bakmasını bilsin. Benim yaptıklarım bildiklerimi söylemek değil, kendimi öğrenmektir. Başkasına değil kendime ders veriyorum."

Bu noktanın bir adım ilerisi öğrendiklerimizi ve düşündüklerimizi uygulamaya koymaktır. Tatbikat düşünmekten kat kat daha zordur. Gelişme ve insanlığın ilerlemesi ancak bu şekilde gerçekleşir. Çağımız düşünürlerinden Herbert Otto bu konuyu şöyle açıklamaktadır:

"Değişme ve gelişme ancak kişinin kendini tehlikeye sokup; yaşamını deneyimle yönlendirme yürekliliğini gösterdiğinde gerçekleşir."

Bu gelişmeleri göstermeyi başarmış bir Mason **"Aynaya bakmak yerine, kendisi ayna olmaya"** başlamış demektir.

Tefekkür Hücresindeki ayna karşısında duran şaşkına "KENDİNİ BİL" der de o bunun farkında değildir. Bize özbenliğimizi çok iyi

tanımamız gerektiğini hatırlatır. "Kendini bil" mottosuna başka nerede rastlarız? Örneğin Delf tapınağının girişinde. Eğer bir Mason olarak hata ve kusurlarımızdan azıcık bir miktar da olsa arınamamışsak, özeleştiri yapmaya başlayamamışsak, hata ve kusurlarımızı hâlâ kendimizde değil de, üçüncü kişilerde aramaya devam ediyorsak, kendimize henüz yeterince dürüst ve objektif olamıyorsak, "Kendini bil" mottosunun önünde duruyor olmanın hiçbir önemi/anlamı yoktur. Atılacak ilk adım Vitriol'deki gizli taşın anlamlarını araştırmaya başlamaktır. **Gizli taşın kendi özbenliğimizi simgelediğinin** farkına vardıktan sonra görevimiz/işimiz aynadaki suretten içerilere kayarak özvarlığımızı tanımaya çabalamaya derhal başlamaktır. Ünlü filozof Sokrates de aynı şeyi öğütlemektedir. "İnsanı öğrenelim, insanı bilelim ve bu bilmeye de kendimizden başlayalım".

Eğer her iki tarafa da karşılıklı birkaç düz ayna koyar ve tam ortaya da parmağımızı yerleştirirsek, her iki tarafta da sonsuz parmak görüntüsü elde ederiz. Sonsuz görüntü bize kendimizi tanımak yolundaki **"çabalarımızın sürekli"** olduğunu hatırlatır. Kullandığımız aynaların temizliğine, düzlüğüne ve sırlarının dökülmüşlüğüne uygun olarak parmak görüntüsü de giderek deforme olabilir ve en sonunda bambaşka bir nesneye benzeyebilir. Bu durum bize ne ifade eder? Aynalardaki net veya belirsiz şekiller bize **"evrensel sorumluluğumuzu"** hatırlatır. Evrensel sorumluluk yine başkalarının yoksulluğundan, açlığından, cehaletinden ve dolayısı ile mutsuzluğundan pay almamız demektir. Sorumlu Masonlar olarak, bu dünyadaki her olay bizleri ilgilendirir, ilgilendirmelidir. İnanıyorum ki bir Mason ancak başkalarının mutluluğuna katkıda bulunabildiği kadar kendi huzuruna erişebilecektir. Herbert Van Loon ünlü eseri "İnsanlığın Kurtuluşu" nda aynen şu tesbiti yapmaktadır:

"Biz hepimiz, aynı gezegenin üzerindeki yol arkadaşlarıyız ve talihin bizi üzerinde yaşamaya mecbur ettiği bu dünyanın saadet ve sefaletinden de aynı derecede sorumluyuz." Dostoyevski de benzer fikri şöyle anlatıyor: "Herkes, her şeyden, herkese karşı sorumludur."

Hayalimizdeki ideal dünya bir ütopya olabilir. Varsın olsun. Her kardeş toplum için sorumluluk duymalı ve bu sorumluluk hissi onu rahatsız etmelidir. Toplum kavramına da hiçbir kısıt koymuyorum. Ailesinden ve dar çevresinden başlayıp memleketine hatta tüm insanlığa uzanabilir. Sorumluluk kişiyi görevlerini eksiksiz ve kusursuz yapmaya yöneltir. Nihai amacımız ise insanlık için fiilen bir eser yaratmak değil midir? Hepimiz topal karınca misali bu yolda ölmek üzere bu mesleğe girmedik

mi? Keşke kardeşler bir şeyler başarsa da bizler de onlarla kıvansak, gurur duysak. Keşke bizler de ebedi maşrıka ellerimiz bomboş gitmemeyi becerebilsek. Bu noktada Hz. Ali'nin şu sözleri umarım sırtımızdaki manevi yükü hafifletip bizleri biraz ferahlatır:

"Ey insanoğlu, sen kendini niçin öyle küçük görmektesin. Sende büyük alemler gizlidir." Benzer bir benzetmeyi "tevhid nedir?" sorusunun cevabında görüyoruz. Bir velinin soruya cevabı: "İki ayna arasında bir elmadır." İki ayna arasındaki cisim sonsuza çıkar; ama aslında bir tanedir. İşte üzerinde derin düşünülesi bir görüş.

Çırak, Masonik yaşamında belirli bir yol katedip bazı uygulama ve düşünce tarzlarına vakıf oldukça onda çeşitli değişiklikler bekleriz. Derecesinin sembollerini yorumlamasını, verilen sırları özümsemesini umarız. Burada özellikle iki önemli noktaya dikkat ederiz:

Çırağımız hamtaşını yontma yolunda nasıl bir çalışma içindedir ve ne kadar yol alabilmiştir. İyi bir insan olma ve kendini tanıyıp bilmek çabasında mıdır? Özeleştiri yapabilmekte midir? Özeleştiri kişinin kendini geliştirerek inançlarında, düşüncelerinde, tutum ve davranışlarında yanlışlarını kendi kendine bulması ve düzeltmeye çalışmasıdır. Çok önemli ve elde edilmesi zor bir erdemdir. İkinci olarak da yaşantısındaki uygulamalara bakarız. Bir Masona yaraşır şekilde davranmakta mıdır? Bu denetim ve gözlemden birinci derecede Çırağın **rehberinin** sorumlu olması gerekir. Rehberinde ancak bu kanaat oluşunca, Çırak Kardeşi **"nafaka artışı"** istemeğe teşvik etmelidir. Sadece belirli bir sürenin geçmiş olması yeterli değildir.

Sahir Erman Üstadımız bu durumu şöyle ifade etmektedir: "İkinci Derecenin esas öğretisi, Kalfanın gönül rahatlığı ile aynaya bakabilmesinde yatmaktadır. Gerçek Kalfa başı dik, karşısındakinin gözlerinin içine samimiyet ve rahatlıkla bakabilen, bakışlarını kimseden kaçırmak durumuna hiçbir zaman düşmeyen kimsedir."

Ancak, diğer bir önemli nokta da, Çırak Kardeşin de vicdan muhasebesi yaparak bu terfiyi hak etmiş olduğuna kendisinin de kanaat getirmesidir. Asıl olay Çırak Kardeş ile gene Çırak Kardeş arasındadır. Bizim katkımız/kanaatimiz bir noktadan sonra sadece "hariçten gazel okumak" anlamındadır. Bizim açımızdan dikkat etmemiz gereken Çırağın taşının yontuya uygun olup olmadığının saptanmasıdır. Tabiidir ki, önemli olan bir mevkiye yükselmek değil; o mevkinin /makamın hakkını verip ona layık (özellikle de uygulamalar ile) olabilmektir. Localarda teklif kesesine

"nafaka artımı isteği" taleplerinin atıldığı görülmemektedir. Oysa böyle bir uygulamaya hak ettiği önemin verilmesine özen gösterilmelidir.

Buraya kadar bahsedilenleri özetleyecek olursak, "soyut anlamda ayna sembolizmi" düşünceyi/tefekkürü yoğunlaştıran; ilahi güçlerle ilişki kurmaya yardımcı olan; gerçekleri olduğu gibi gösteren; bilincin uyanmasını sağlayan; kötü güçleri def eden; içsel güzellikleri dışarıya yansıtan; içsel bilginin, durugörünün, aydınlanmanın, bilincin, üçüncü gözün, saflığın, arınmanın ve hakikatin temsilcisi olarak kabul edilir.

Yazının bu bölümünde, çok önemli bir efsaneyi özetlemek uygun olur: **"Simurg Efsanesi".** Bu özet mümkün olduğu kadar yazarın (Feridüddin Attar) anlatımına ve tercümeyi yapan Abdülbaki Gölpınarlı'nın üslubuna sadık kalınarak yapılmaya çalışılmıştır. Günlerden birgün, dünyada ne kadar kuş varsa bir araya toplanmış ve başıboş ve dağınık yaşamanın zor olduğuna; kendilerini yönetecek bir padişahın olması gerektiğine karar vermişler. Aralarında hüthüt (çavuşkuşu) da varmış. Hüthüt Hz. Süleyman ile kuşdili konuştuğundan, sulak yerleri yukardan görüp ordunun konaklama yerlerini tayin ettiğinden, Süleyman ile Saba Melikesi Belkıs arasında mektup götürüp getirdiğinden ve bu nedenlerle Süleyman'ın sırlarına mahrem olmuş olduğundan; diğer kuşlar arasında pek itibarlı imiş. Bu noktada, sadece bilgilendirmek amacı ile; şu anekdotu hatırlamak gerekir:

Hz. Süleyman tek Tanrı için yaptırdığı mabedi gerçekte Kudüs'te değil "insanların/insanlığın gönlünde" inşa ettirmiştir. O nedenledir ki, Hz. Süleyman "taş yontanların" Büyük Üstadı kabul edilir.

Hacı Bektaşı Veli gönüllerde taht kurmayı ne güzel anlatıyor:
"Hararet nardadır, sacda değildir,
Keramet baştadır, taçta değildir,
Her ne arar isen kendinde ara,
Kudüs'te, Mekke'de, Hac'da değildir."

Efsaneye geri dönecek olursak: "Ey kuşlar, Tanrı tapısının çavuşu da benim, gayb (bilinmeyen, örtülü) habercisi de. Yaratılış sırlarını bilirim. Hiç şüphem yok, bir dağ var ki ona "Kafdağı" derler; onun ardında bizim padişahımız yaşar. Adı "Simurg" (Simurg Anka olarak da geçer) dur. O bize yakındır da, biz ondan uzağız. Her ağız adını anamaz onun. Hiçbir bilen onun yüceliğini göremedi; hiçbir gören onun güzelliğini seyredemedi. Ona ulaşmak için gidilecek yolu kısa sanmayın. Nice denizler, nice karalar aşmak gerek… Denizler de derin mi derin, kayalar da sarp mı sarp. Bu

yolda erlik gerek, can feda etmek gerek. ”Böyle konuşarak hüthüt diğer kuşları Simurg'u bulmak üzere Kafdağı'na gitmeye ikna etmiş.

Bu arada Simurg şaşılacak bir iş yapmıştır. Bir gece yarısı Çin ülkesinde kanadından bir tüy düşürmüştür. Herkes o tüyden başka bir çeşit nakış (iş), bir resim (sanat) elde eder. O tüy şimdi Çin Nigaristan'ındadır. Bunun için “Bilgiyi Çin'de bile olsa, arayın, elde edin” denmiştir. Bütün eserler bu tüyün parlaklığından meydana gelmiştir.

Kuşlar, açlıktan susuzluktan kıvranarak, denizlerde boğularak, bitkinlikten düşüp yollarda ölerek ve inanılmaz zorluklara katlanarak yedi aşılmaz vadiyi geçtiler. Bu vadiler **istek, aşk, bilgi (marifet), istiğna (insani vasıflardan arındırılma), tevhit, hayret ve yokluk yoksulluk (fakru fena)** vadileri idi.

Nihayet, kuşların pek azı o makama erişti. Diyelim ki “ancak binde biri” vardı. Varabilen kuşların sayısı “otuz” idi. Onları bir çavuş karşıladı. Çavuşa “Biz buraya Simurg padişahımız olsun, bu kapıda huzur buluruz umudu ile geldik. Umarız ki padişahımız zahmetimizi takdir eder, dertlerimize derman olur, bize lütuflarda bulunur“ dediler.

Sonunda çavuş kuşların her birinin önüne bir kağıt koydu. Kağıtta yazılanları okuduktan sonra kuşların içine güneş doğdu; canları parladı. Cihan Simurgunun yüzü aksetti. O anda nurun aksi (yani ayna) ile Simurgun yüzünü gördüler. Bakınca gördüler ki, Simurg otuz kuştan ibaret. Zaten Simurg (veya Simurg Anka) otuz kuş demek. Bunda hiç şüphe yok!

Başları döndü, şaşırıp kaldılar. Ne olduklarını bir türlü anlayamadılar. Kendilerini “Simurg” olarak gördüler. Esasen “Sen Simurg'sun, Simurg senden ibarettir.” Kuşlar Simurga bakınca orada kendilerini, kendilerine bakınca da Simurgu gördüler. Yukarıdan dilsiz, dudaksız bir ses geldi:

“Güneşe benzeyen bu tapı, bir AYNA dır.”

Ayna aslında camdan oluşmuş “geçirgen” bir yüzeydir. Ancak bir yüzüne “gümüş” sürüldüğünde bu geçirgen cam “yansıtıcılık“ görevi yüklenmiş olur. Gümüş ezoterizmde dişi bir element olarak ayı sembolize eder. Bu özellik nedeni ile ayna da dişi kabul edilir. Ezoterik öğretiler genelde erkeklere ait olduğundan, inisiyasyonun bir kademesinde ayna kullanılarak erkeğin kendisini bütünleyen dişi yanı ile birleşmesinin sembolizması ifade ve kabul edilmiş olur. Bu bir bütünlük öğretisidir. Kişi ancak tüm yanları ile birleştiğinde bütünlüğe erişir. Biliyoruz ki bütünde dişi ve erkek olarak iki farklı kavram ve tür mevcut değildir.

“Geçmiş zamanlarda, adamın biri ilk defa gittiği tarihi bir şehirde, antik çarşıya uğrar ve orasını ilerde kendisine hatırlatacak bir anı – eşya/ hatıra satın almak ister. Önüne gelen bir dükkana rastgele girer ve sorar: “Hatıra almak istiyorum. Ne tavsiye edersiniz?” Dükkan sahibi yaşlı bir adamdır. Müşterisini baştan aşağı süzer ve: “Buranın en meşhur malı aynalarıdır. Ama onları almaya güç ister” der. Ziyaretçi “Ben yaşadığım şehrin en zenginiyim; benim için para önemli değil“ diye karşılık verir. “İnşallah gücün yeter“ der ihtiyar dükkan sahibi. “Bazılarını padişahlar bile satın alamadı.” “Fiyatlar ne kadar?“ diye sorar müşteri.

“Seçeceğin aynaya bağlı. Günümüze ait olanları normal fiyata alabilirsin. Ancak eski aynalar pahalıdır. Hele hele antika aynalara hiç gücün yetmez. Bir de geleceğin aynaları var ki fiyatları sudan ucuz; ama zaten onları görsen hiç beğenmezsin,” diye cevaplar dükkan sahibi.

Bastonu ile işaret ederek: “Sana ilk önce günümüze ait aynayı göstereyim. Çerçevesi gümüştendir. Fiyatı da sadece altı altındır.” Adam duvardaki aynayı inceler ve “Bunda bir özellik göremedim; evimde 5 – 6 tane var bunlardan“ diyerek memnuniyetsizlik gösterir.

Yaşlı dükkan sahibi bu sefer biraz daha dipteki bir aynayı gösterir. “Bir de şuna bak, çeyrek asır öncesine aittir. Çerçevesi de bakırdandır. Fiyatını sorarsan yüz kese altındır. Müşteri “Bu on altın bile etmez,“ diyerek epeyce de hiddetlenir, ama son anda çığlığı basar. Gördüğü görüntüde ne başını kaplayan kır saçlar, ne gözlerinin altındaki kırışıklar ama kendisi vardır. Biraz daha dikkatli bakınca arka planda ablasını, dayısını, teyzesini; hem de eski halleri ile tanır.

Devam etmek isteyince satıcı: “Şu gördüğün ayna antikadır, çerçevesi de ahşaptandır. Fiyatı da bin kese altın.” Adam önce korkudan yerine mıhlanmış; birazdan merakını yenemeyerek ucundan bakmaya başlamış. Küçük bir çocuk görmüş “Aman Allahım“ diye haykırmış. “Bu benim. Cebimdeki sapan bile duruyor.” Yanında gençlik halleri ile annesini, babasını, nur yüzleri ile ninesini ve dedesini fark etmiş. Ürperti içinde biraz uzaklaşmış. İhtiyar şöyle demiş. “Gerçek aynalar işte böyledir. Onlara ulaşılamaz.”

Yavaş yavaş toparlanan adam: “Bir de bedava aynalardan söz etmiştiniz. Onlar hangileri?“ İhtiyar şöyle cevaplamış: ”Onlara hiç bakma evladım. Bugün çok şey gördün.” Ancak müşteri çok ısrar edince istemeye istemeye: “İşte şu duvardaki ayna geleceğe ait. Çerçevesi altından. Üstelik de bedava,” diyerek aynayı göstermiş. Müşteri kendinden emin adımlarla aynaya yürümüş, tam karşısına gelince bakmış ve olduğu yere yığılmış.

“Eskileri gördükten sonra, geleceğin aynasında ne göreceğini tahmin etmen lazımdı,” demiş dükkan sahibi müşterinin cansız bedenini kenara sürüklerken. Sonra aynaya bakmış ve kupkuru bir iskelet görmüş.

Wiesel “Coşkun Ruhlar“ isimli kitabında şöyle demektedir: “Ölüp de yaratanın huzuruna çıktığımızda bize neden Mesih olamadın diye sormayacaktır. Filan şeyin çaresini neden bulmadın diye de sormayacaktır. Bize soracağı tek soru “neden, kendin olmadın/olamadın?“ olacaktır.

Dar anlamda Masonluğun 1717 yılında başladığını kabul edecek olursak, Tamer Ayan Üstadımızın araştırmalarına göre; daha önceleri ayna ile ilgilenmiş iki kurum Simyacılar ve Rozkrüsyenlerdir.

Simyacılar/Alşimistler eski çağlardan beri var olan bir meslek kurumudur. Ortaçağlarda popülariteleri zirveye ulaşmıştır. Öğretilerini pek çok ezoterik/ inisiyatik kurum gibi; onlar da, aşamalı olarak dereceler dizisi içinde yaparlardı. Kişiliklerinde kısmen filozofluk, bilim adamlığı, mutasavvıflık ve din adamlığı bulunmasına karşın genellikle toplum tarafından dışlanmışlardır. Masonluk üzerinde bir miktar etkileri olduğu genel kabul görmektedir.

Ayna, simyada da kutsaldır. Cam yani silikat “yokluğu“ temsil eder.Yokluk camın her şeyi arka tarafa hiç engellemeden geçirmesi ile temsil edilir. Ne zaman ki camın yüzeyine kutsal sayılan “gümüş” elementi sürülür; o zaman yokluk, “varlık“ bilincine dönüşür ve **“yaratılış”** başlar.

Mısır ve Doğu kültürlerinden etkilenmiş olan Simyacılarla mesleğimiz arasındaki en önemli benzerlik onların da maddenin **“antagonistik”** özelliğine inanmalarıdır. Yani madde zıt kuvvetlerin etkisi altındadır. Dünyada her şey **çift ve zıt** yaratılmıştır. Soğuk sıcak, aydınlık karanlık, akıl ve nefs gibi. Sadece Ulu Yaratan tektir. Simyacılara göre siyah ve beyaz birbirlerinden farklı iki renk değildir. Beyaz var olanların yani güneşin yedi renginin sentezidir. Siyah ise renk değildir; yoktur ve yok olandır. Bu nedenle siyah ve beyaz iki zıt rengi simgelemez; varlıkla yokluğu, olan ile olmayanı temsil eder.

Soru: O halde, gözle görülmeyen siyah gerçekten yok mudur? “Eğer siyah gerçekten yokluk ise, kara deliklerin negatif enerjisi nereden oluşmaktadır? Siyah batındır, potansiyeldir ve gizli kinetik enerjidir. Gözümüzün önünde duran mabedimizdeki siyah beyaz yer döşemesini aklımızdan çıkartmadan ve yukarki görüşlerin ışığında; Simyacılardan bize intikal etmiş **“ayna sembolizmasına”** bakılacak olursa:

Aynanın ön camı parlak ve beyaz, buna karşın, arka yüzeyi simsiyah sırla kaplıdır. İkisi zıt ama birlikte. Birbirlerine muhtaç çünkü biri olmadığında diğerinin bir anlam ve değeri yok. Eğer böyle olmasaydı camın arkasına sürülmüş siyah sır, yansıtılan cisimden/suret yansıyanı/siret nasıl ayırabilirdi?

Rozkrüsiyen örgütü, XVI. yüzyılda teorisyen simyacılarla Rose Croix Şövalyeleri tarafından birlikte kurulmuştur. Daha sonraları bu örgüte Giordano Bruno, Descartes, Bacon, Locke, Boyle, Newton ve Leibnitz gibi ünlü filozof ve bilim adamları üye olmuşlardır. Bu kişiliklerin Masonluğun düşünce sistemine ve bugünlere gelmesine önemli katkıları olduğu bilinmektedir. Bu örgüt üyelerinden bir tanesini özellikle anmak gerekir. Elias Ashmole Kardeş. Kendisinin Spekülatif Masonluğa katkılarını kim bilmez? Simyacılar ve onların etkilediği Rozkrüsiyenler çok miktarda Mason Localarına katılmış ve bazı konularda Masonluğu etkilemişlerdir. İşte "ayna sembolizması" da bunlardan biridir.

Mistisizmi ve özünü en iyi "ayna" sembolize eder, çünkü ayna hem bilginin (gnosis) hem de manevi düşünce/tefekkürün sembolüdür. Sezgisel – gizemsel tefekkürün simgesidir. Anlam çokluğu ayna sembolünün özündedir. Bir anlamda ayna simgenin simgesidir. Ayna öncelikle muhayyile/imgelemdir. Geniş bir çerçevede düşünüldüğünde ayırt etme melekesidir. Saf aklı yansıtan zihindir.

Bu görüş **Taoizm ve Şintoizm**'de önemli rol oynayan "kutsal ayna"yı hatırlatır. İse'deki türbede bulunan "Şintoizmin kutsal aynası" hem hakikati hem de doğru sözlülüğü temsil etmektedir.

Bu kutsal aynayı Dante İlahi Komedya'nın Cennet XXVI. 106. bölümünde şöyle dile getirmektedir:

"Hakikati söyleyen aynada gördüm,
Bütün diğer şeyleri yansıtan aynada,
Onun karşısında hiçbirşey yansıtıcı olamaz."

Aynı anlamda Feriüddin Attar demektedir ki: "Dönüp duran atomlar gelin, merkezinize dönün ve gördüğünüz şeyin ebedi aynası olun." Dante'den söz etmişken, şu tesbitine bakarak kendisinin tasavvufa ne kadar yakın olduğu görülmektedir: "İnsan kendini yeterince araştırır ve içindeki vasıfları geliştirirse; bünyesinde varolan sırlara erecek ve aradığı hakikatin kendi içinde bulunduğunu anlayacaktır."

Krişnamurti ise, "sohbeti" insan eğitiminin en önemli öğesi olarak kabul etmekte ve karşımızdaki konuşmacıyı bir ayna gibi kullanmamızı salık vermektedir. Benzer düşünce olarak tasavvufa göre sadece insan düşünme ve hayal gücü ile evrendeki bütün varlık katlarına nüfuz edebilme yetisine sahiptir. "İnsan, zaman içinde zamansız aleme ait bir varlıktır". Anadolu kültür geleneği de konuşmacıyı bir ayna gibi kullanmamızı salık vermektedir. Benzer düşünce olarak **"nefes evladı"** yani sohbet arkadaşı olma olgusu **"bel evladı"** (kardeş/karındaş) olmaktan daha üstün tutulur.

Tasavvuf erbabı "ayna" yı şöyle anlatır: Ayna, insan gönlünün şekillenmişidir. Bu nedenle bizzat gönülden olan insan,"mir'at'ül musaffa" yani Allah için saf/arı bir aynadır. İnsan Hakk'a, Hak da insana aynadır. Kamil insan, Allah'ı yansıtan aynadır.

Aynaya baktığımızda karşımızdaki görüntünün gözbebeğinde kendi aksimizi görmeliyiz. Eğer görüntünün gözbebeğinde kendimizi görebilmişsek bu simgesel olarak Allah'ın göz makamında, yani en değerli makamlarından birinde insan aksetmiş demektir. Allah bu şekilde insanoğluna gözükmekte ve şu mesajı vermektedir: "Allah'ı bilmek için, insanın önce kendini bilmesi gerekir."

Yunus Emre bu gerçeği ünlü dizeleriyle şöyle dile getirmektedir:

"İlim ilim bilmektir, ilim kendin bilmektir.
Sen kendin bilmezsen, ya nice okumaktır."

"Kendini bilmek" çok uzun ve meşakkatli bir çalışmanın ürünüdür. **İlahi İrade Kanunlarının** en önemlilerinden bir tanesi olan **"Say kanunu"** gereği Allah hiçbir çalışanını boş çevirmez. Bakalım çok çalışmak, doğru çalışmak ve doğru kişilerle çalışmak gereğini derviş Yunus nasıl söylemiş:

"Doğruya varmayınca
Mürşide yetmeyince
Hak nasip etmeyince
Sen derviş olamazsın."

Tabii ki bu noktada **"Hak nasip etmeyince"** fikrinin üzerinde uzun uzun düşünmek gereğini de aklımızdan çıkartmayalım.

"Ene'l Hak" dediğimizde bakan yüz ile aynadaki bakılan yüz çakışmıştır. Seven ile sevilen kavuşmuştur, birleşmiştir. Seven de sevilen de aynıdır; şeb'i aruzdadır. Birbirine tutulmuş/kaynaşmış iki ben'i ifade edecek en iyi cümle: *"Ben im ben" dir. Bu noktada ortaya çıkan bir üçlemeyi de unutmayalım:*

"Bakan, bakılan ve bakış" üçlemesi çok ama çok önemlidir. Yine tasavvufa çok önem verenlere göre ayna üç temel unsurdan oluşur: Aynanın kendisi **"gönül aynası"** olarak kabul edilir. Aynanın sırrı "ahlak ve erdemi" simgeler. Aynanın parlak yüzeyi ile siyah sırrı birlikte Masonik "zıtlıklar" ilkesini temsil eder. Öndeki görüntü dünyamızdaki maddi gerçektir. Gerçekler aynanın sırrında maddeden soyutlanır ve arka tarafa manevi hakikat olarak yansırlar. Manevi hakikat maddi gerçeğin özü olarak kabul edilir. Ancak bütün bunların oluşabilmesi için çok önemli bir faktöre/katalizöre daha yani **nura/ışığa** ihtiyaç vardır. Nur aynı zamanda "Aklu Hikmettir". Nur dış alemdeki gerçeği gönlümüzdeki hakikate dönüştüren ilahi ışın/ışıktır. Bu nedenle bir hariciden Mason gibi düşünüp davranması beklenemez. Ancak Nur-u Ziya ile tekris edilince, bu vasıfları elde eder. Nur-u Ziya gördüğümüz maddi ışık ile manevi nurun sentezidir.

Karanlıkta gösteren ayna henüz icat edilmedi. Karanlığı zulmetin/cehaletin sembolü olarak kabul ettiğimizde; cahillere dünya gerçeklerini yansıtacak, karanlıkta gösterecek aynalara ne çok ihtiyacımız olduğu açıktır. Özellikle ve öncelikle ülkemize de kardeşler bu görevi üstlenmelidir.

Ancak insanın karanlık ve yalnız kalınan ortamlarda kendini dinleyebildiğini, ruhunun derinliklerine inebildiğini en kapsamlı analizleri yapabildiğini de unutmayalım.

Mason aynaya baktığında ne görür? Ancak kendisini ne kadar yetiştirdiyse, ne kadar eğittiyse onun karşılığı kadarını görür. Ehil olduğundan fazlasını ve başkasını göremez. Ayna sembolizmasının ince bir sırrı da bu noktada saklıdır. Can Arpaç Kardeşimiz bu ince noktayı şöyle dile getiriyor:

"Yanlış yapan kişi aynaya baktığında bir an olsun kendinden utanıyorsa, o kişi için insanlık açısından kurtuluş ümidi henüz kaybolmamış demektir".

Tamer Ayan Kardeşimize göre Masonun aynadaki yansıması/kırılması insanlık için inşa edilecek "ülkü mabedinin" beş boyutlu modelidir. Beş boyut şu şekilde tanımlanabilir:

"Nur-u Ziya" maddenin üç boyutuna zaman boyutunun da eklenmesiyle zaten dört boyutludur. Nur-u Ziyanın kaynağı olan "gönül" ise beşinci boyuttur. Beşinci boyut olan gönül kudret, sevgi ve şefkattir. Beşinci boyut sadece ve sadece insanda bulunur. İşte tam da bu nedenle sembol ve alegorileri anlamak ve yorumlamak için akıl ve bilgi kadar gönül de gereklidir.

Sufi inancına göre Allah kendini çok kuvvetli bir ışık ve karanlık perdeleri ardında gizler. Eğer bu perdeler kaldırılacak olursa, Allah'ın yüzünden yayılan ışık her şeyi yakıp kül edecektir. **"Ayna-perde paradoksu"** denen bu olgu şöyle açıklanabilir. İnsanın Allah'ı yani Hakk'ı görebilmesinin tek yolu eşyadır. Ancak şunu unutmamalıyız ki eşyaya ilişkin gördüklerimizde eşya ile Allah arasına Allah bir duvar örmüştür. Bu nedenle Hakk-ı görmemiz dolaylı olmaktadır. Diyebiliriz ki bizim doğrudan gördüğümüz eşya, Allahı doğrudan görmemize engel olan perdelerdir.

O halde içinde yaşadığımız alem bir aynadır. Bu "ayna-alem" Allah'ın tecelli ettiği yerdir. Aynı zamanda O'nu/Allah'ı gizleyen bir perdedir. Bu, aynen aynaya bakmakta olan kişinin, kendi aslına değil de suretine bakmakta oluşuna benzer. Ancak, kendini görebilmek için ayna-perdeye bakmaktan başka çare de yoktur. Bu anlamda perde, bizi bilgiye ulaştıracak yoldur. Allah yarattığına perde olmadan asla tecelli etmez. Hakk ile insan arasındaki en yakın perde insanın kendi varlığıdır. Bu durumda perde/ayna, yaratana/perdelenene ulaştıran bir kapıya dönüşür. Dolayısıyla perdelenmişe ancak perdeden/aynadan geçerek ulaşılabilir. Perde/ayna paradoksal olarak hem engelleyici hem de kavuşturucudur.

Olayı **Mesnevi'den** bir örnekle netleştirelim. Çin'li ressamlar ile Rumi ressamlar arasında bir yarışma düzenlenmiş. Yarışmacılar, uzun süre, perdeyle ortadan ikiye bölünmüş bir odada çalışırlar. Yarışma sona erince düzenleyici önce Çinlilerin yüzlerce renk kullanarak yaptığı resmi inceler ve hayran kalır. Daha sonra aradaki perde kaldırılır ve Rumilerin yaptığı resim ortaya çıkar. Rumiler bir duvarı cilalayıp ayna haline getirmişlerdir. Çinlilerin resmi bu ayna-duvarda çok daha güzel yansımaktadır. Aynadaki resim aslından çok daha fazla göz kamaştırmaktadır. Soru şudur? Neden aynadaki resimde, asıl resimdekinden daha fazlası vardır? Yanıtı "ayna-resme bakmak için karşısına geçtiğimizde bizim de resme dahil olacağımız" gerçeğinde midir? Yansıyan "resim" daha güzeldir, çünkü izleyicisi de bu resmin içindedir.

Mevlana'nın kıssasında Rumi ressamlar, Çinlilerin tamamen aksine, hünere dayalı bir yanılsama yaratmayıp; gerçeği yansıtan bir yüzey meydana getirmekle yetinmişlerdir. Sufiler de gönüllerini ibadetle, iyilikle cilalamış; onu saf ve temiz bir ayna haline sokmuşlardır. Böylece gözle görülemeyen "hakikat" gönül aynasında yansıyacaktır.

Kardeşlerimi burada Sufilikle Masonluk arasındaki benzerlik ve karşıtlıklar üzerinde düşünmeye ve araştırmaya davet ediyorum. Sufiye göre insanın varoluşunun nedeni/anlamı, varlık aynasını cilalamasıdır.

Yani ancak insan sayesinde "duvar", ayna haline gelebilir. Cila insanın düşünme gücü/muhayyilesidir. Ancak ve ancak düşünme gücü ve bilgi sayesinde yansımanın ötesine geçip "hakikate" yaklaşmak mümkün olabilir. Sufilerin aynalarını cilalamaları ile bizlerin hamtaşını yontması aynı/benzer sembolizma değil midir?

Anlıyoruz ki, kıssadaki Rumi ressamlar gönüllerini çoktan cilalamış ve "cami varlık" olmuşlardır. Cami varlık toparlayan varlıktır. Perdenin/aynanın ötesine çoktan geçmiştir. Mevlana'ya göre aynanın arılığı, Sufilerin gönüllerinin niteliklerinde yatmaktadır. Sonsuz şekiller, suretler hemen hemen her şey bu pırılpırıl aynaya vurur ve orada görülür. Gayb aleminin "sınırsız ve surete bürünmez sureti" ancak bu şekilde gönül aynasında parlar. Aynanın karşısındakinin suretinin aksini kabul ettiği gibi; saf ve arınmış bir gönül de gayb aleminin nakışlarının aksini/yansımasını kabul eder.

Sufilere göre **"aynanın kendisi sembolizmin sembolüdür"**. Allah evrendeki her şeyde vardır. Ancak en mükemmel olarak sadece insanda yansır. Bütün inançların, dinlerin ve evrenin olduğu gibi Masonluğun da merkezinde "insan" vardır. İnsan olmasaydı, Evrenin Ulu Mimarı da olmazdı ve bilinmezdi. Dolayısı ile Masonluk da olmazdı ve gerekmezdi. Ulu Yaratan'ın varlığı ve yüceliğinin, kudretinin anlaşılması ancak insanın idraki ile mümkün olabilir. Allah nar, insanlar nar taneleridir (Tamer Ayan Kardeşimizin benzetmesidir) diyebiliriz. Nar suyu aynı özdür. Ancak, tek bir nar tanesi narı tanımlayamayacağı gibi; insanlar da, aynı ilahi özü taşımalarına rağmen, Allah'ı tanımlamada yetersizdirler. Tanımlamaya en önemli yardımcı **"Kardeşlik"**tir. Aynı benzetmeyi su damlası ve okyanus ile de yapabiliriz. Damla yağmur olup karaya yağar; nehir olup denize akar ve denizden de okyanusa kavuşur. Burada damla Mason, deniz Masonluk; okyanus ise Ulu Mimar'dır. Ulu Mimar'a ulaşma/kavuşma yolunda yapılan çalışmaya "Ülkü/Sevgi Mabedi inşası" diyoruz.

Bir Mason "Gerçek" ve "Hakikat" farkını ayna sembolizması sayesinde idrak edebilir. Maddi alemin gerçekleri, aynadan geçerken; sırlı camda takılıp kalır yani maddeden soyutlanır. Arka tarafa geçen saf ruhtan ibaret olan hakikattir. Masonlar da maddi alemden hakikati aramaya çıkmış yetkin insanlardır. Anlaşıldığı gibi gerçekler çoktur ve çoğuldur. Hakikat ise tektir ve tekildir. Birden fazla hakikat olamaz. Bu konuda son olarak şunu unutmayalım ki, bu sembolizmada **"Fena – Beka –**

Fena” devridaimi süreklidir.Yani aynanın önünden arkaya geçiş olduğu gibi; arkadaki hakikat da tekrar maddelenip arkadan öne geçer ve tekrar gerçek kimliğine kavuşur.

Masonluğun temel mottolarından olan “Hamtaşını Yontmak” ile Mevlana Celaleddin-i Rumi’nin “Hamdım, piştim, yandım” deyişi aynı anlama gelir.

Yine Mevlana Celaleddin-i Rumi’ye göre: “Gençlerin ve tecrübesizlerin aynada göremediklerini, yaşlılar ve tecrübeliler, bir tuğla parçasından okurlar.” “Her ressam sadece kendisinin resmini yapar.”

Yaşantımızda hiçbir zaman aynasız kalmamak dileği ile.

KAYNAKLAR

Sabine Melchior- Bonnet; Aynanın Tarihi

Secda Saltuk; Geçmişten Günümüze Ayna

Ergun Kocabıyık; Aynadaki Narkissos

Feridüddin Attar; Mantık Al – Tayr

Abdurrahman Erginsoy; Kalfa Derecesi El Kitabı

Sahir Erman; İkinci Derecenin Sembolizması

Dictionary of Symbols

Çeşitli Konferanslar

2065 YILINDA MASONLUK

Tanol TÜRKOĞLU

In this fictitious article, two brethen (living 100 years from now) are assigned to study the Grand Lodge archieves as a summer project and report back to the lodge about the Freemasonry of 50 years ago, ie. 2065!

"Üstadı Muhterem,

"Emriniz üzere, bu yıl locamızın kuruluşunun 50. Yılı olması itibariyle, Büyük Loca'nın dijital arşivinde **01 Temmuz 2115 ile 31 Ağustos 2115 tarihleri arasında** yapmış olduğumuz çalışma sonucunda, **elli yıl önce Türkiye'de Masonluğun** nasıl yaşanmakta olduğuna yönelik tespit ettiğimiz bazı çarpıcı hususları bir araya getirdik. Bu çalışma döneminde gündem elverdiği ölçüde bunları kardeşlerimizle paylaşmak istiyoruz.

"Öncelikle belirtmek isteriz ki, Büyük Loca'nın dijital arşivinin tamamını inceleyecek zaman bulamadık. **450 yottabyte (450 trilyon terabyte) olduğu söylenen** dijital arşivin ancak üçte biri üzerinde araştırma yapabildik.

"2065 yılına ait bulduğumuz belgeler ağırlıklı olarak o dönemin Büyük Loca duyuruları ile o yıllarda çalışmakta olan bazı Locaların toplantı tersimatlarıdır. Bunlar içinden bugün sizlerle paylaşacağımız ilk belge bir **Büyük Loca duyurusu.** Dönemin Büyük Sekreteri imzasıyla tüm Localara gönderilmiş olan bu çarpıcı duyuru **o yılların gündelik işleyişiyle ilgili** bize derli toplu bilgiler sunmaktadır.

"Zamanı verimli kullanmak açısından bu belgenin dijital bir örneğini **her birinizin holografik yuvasına** gönderdik. Dökümanın hologramını toplantı sonrasında da dilediğiniz zaman aktive ederek metnin tamamını okuyabilirsiniz. Burada sadece duyurunun ilgili yerlerini okuyacağız:

"... Loca toplantılarının daha verimli gerçekleşebilmesi için de aşağıdaki hususlara azami özen gösterilmesi gerekmektedir:

- Bugün **dünya üst-vadisinin tamamında** ışınlama söz konusu olduğundan, toplantı günleri dünya üst-vadisinde olan tüm kardeşlerin mümkün olduğunca toplantılara iştirak etmesi, ancak başka gezegenlere gitmesi gerektiğinden vadi dışında olan kardeşlerin geçerli mazeretlerini toplantı başlamadan en geç **on saniye öncesine kadar** sekreter kardeşe bildirmeleri gerekmektedir.

- Keza geometrik noktaya (iş, hastalık vb. nedenlerle) ışınlanma konusunda sıkıntılar yaşayan veya dünya üst-vadisi dışında olan kardeşlerin, toplantılara **tam vücut holografik avatarları** ile katılabileceği daha önce bildirilmişti. Bu gibi durumlarda avatarların da ritüellerde belirtilen **giysi kurallarına uyması** zorunludur. Bazı örneklerde ise avatarların sadece başlarının toplantılara yönlendirildiği gözlenmiştir. Her ne kadar spekülatif bir meslek icra etsek de mesleğimizin kadim misterlerine de hassasiyet göstermek gerekmektedir. Bu çerçevede **sadece holografik avatar başı** ile ya da **uygun olmayan giysilerle yapılacak avatar katılımları** dijital olarak engellenecektir.

- Localarda görevli olan kardeşlerin toplantılarda fiziksel olarak hazır bulunmaları **2034 yılında yapılmış olan ritüel tadilatı ile** zorunlu hale getirilmiş olduğundan, bu kardeşlerin toplantılara holografik avatar göndermemeleri gerekmektedir.

- Öte yandan **ebedi maşrıka intikal etmiş kardeşlerin** holografik avatarlarının toplantılara katılmaya devam ettiği de bildirilmiştir. Bu durum **2115-TR8** adıyla piyasaya bu yıl başında sunulan yeni avatar modelleri için geçerlidir. Bu modellerde periyodik işlemler avatara bir kez tanımlanmakta ve avatar aksi belirtilmediği sürece o eylemi düzenli olarak yerine getirmektedir. **Sekreter kardeşler**, ebedi maşrıka göçen kardeşlerin **avatarlarının erişim haklarını** gecikmeden iptal etmeye özen göstermelidir.

- Herhangi bir Loca toplatısına katılan **toplam holografik avatar sayısının**, toplam katılımcı sayısının yarısını aşmaması gerekmektedir. Aksi durumda fiziksel çoğunluk sağlanana kadar avatarını göndermiş kardeşlere çağrı yapılmalı, çoğunluk sağlanamazsa gerektiği kadar avatar **son gelen ilk çıkar mantığı ile** mabet dışına alınmalıdır. Bu kısıtlama **araştırma localarının** çalışmalarına katılım için geçerli değildir.

- İktisadi İşletmemizden son beş yılda yapılan çip-kitap satış istatistikleri, okuma konusundaki sıkıntımızın devam etmekte olduğunu göstermektedir. Bu verilere göre satın aldığı çip- kitabı doğrudan kendi beynine aktaran kardeşlerimizin oranı yüzde 82 düzeyindeyken bunlardan sadece yüzde 10'unun satın aldıkları çip-kitapları aktive ettiği tespit edilmiştir. Benzer şekilde kardeşlere armağan etmek üzere satın alınan yüzde 18'lik kısım içinde aktive edilen çip oranı ancak yüzde 8 düzeyinde kalmaktadır. Kardeşlerim, malumunuz **aktive edilmeyen çip, eskilerin deyimiyle kapağı açılmadık kitap demektir.** Kitapları satın alıp beynimizde öylece istiflemek, tahmin edileceği üzere, bilgi düzeyimizi artırmaz. Sadece kişisel dijital kütüphanelerimize dışarıdan bakmasına izin verdiğimiz kişilerin gözünde beynimizde ne kadar çok kitap olduğunu gösterir.

- Öte yandan bir kardeşin vefatından sonra beyninde yer alan mesleki bilgi, belge ve çip-kitapların **sahaflara düşmesinin önüne geçilmesi için** yeni tür çip-kitapların tercih edilmesi, eski bilgi ve belgelerin de bu tür yeni çiplere taşınması önem kazanmaktadır. Piyasada **Z-çip** olarak bilinen bu çipler, beynin çalışması durduğunda bünyesindeki bilgileri otomatik olarak daha önceden miras bırakılmış dijital arşive aktarmaktadır. Buna göre Z-çip kullanacak kardeşlerin, **miras adresi olarak Büyük Loca'nın dijital arşivini** bir kereliğine çipe tanımlatmaları gerekmektedir. Büyük Loca arşivinin dijital kod adresi loca sekreterlerinden temin edilebilir.

- Özellikle **Yeni Çırak Kardeşlerimizin** Tekris Töreninden sonra kişisel dijital kütüphanelerinde **"özel yer ayırma"** işlemini yapmayı aksattıkları, bu nedenle de **Mimar Sinan dergilerinin** otomatik iletimlerinde sıkıntılar yaşandığı tespit edilmiştir. Sekreter kardeşlerin Tekris Töreninden hemen sonra **beyinlerinde en az bir terabyte'lık** yer rezerve etmek üzere

Yeni Çırak Kardeşleri uyarmaları gerekmektedir (Mimar Sinan dergilerinin ilk 550 sayısı 300 gigabyte (bir terabyte'ın üçte biri) yer tutmaktadır).

- Toplantılarda ritüel gereğince yeri geldiğinde sadece ve sadece mabetlere temin edilmiş olan ışın kılıçlarının kullanılması, son dönemde dünyada satışa sunulmuş olan ışın-parmaklarının tercih edilmemesi gerekmektedir.

- **Işınlama platformlarında yaşanan trafiği azaltmak için** Büyük Loca'nın yatırım çalışmaları devam etmektedir. Yeni çalışma döneminde **her mabedin müstakil bir ışınlama platformu** olacaktır. Locaların **gözcüleri** aynı zamanda **teleportasyon** işlerinden de sorumlu olacaktır. Bu yapı kurulana dek kardeşlerin toplantı başlama anından onbeş dakika öncesinden itibaren ışınlanmaya başlamaları, teleportasyon işini **son iki dakikaya bırakmamaya** özen göstermeleri beklenmektedir.

- Konferanslarda alıntı yaparken, mümkün olduğunca, **alıntı yapılan kişinin hologramı kullanılarak** onun görüntü ve sesinden okutulması sağlanmalıdır. **Mevlana, Yunus Emre gibi** holografik görüntüleri olmayan kadim referanslar için, **Dijitalleşme Bakanlığı'nın** önerdiği ikincil hologramlar kullanılabilir.

- İstanbul binamızın **75. Katındaki Çatı Restaurant'ın** müstakil ışınlama platformu devreye girmiş olup şimdilik sadece dünyadan teleportasyon sağlanabilmektedir. Farklı gezegenden Çatı'ya gelecek kardeşlerin binanın standard ışınlama platformunu kullanmaya devam etmesi gerekmektedir. Çatı'da yemek yiyecek kardeşlerin rezervasyonlarını **en geç 30 saniye öncesinden** yaptırmaları girişteki karışıklıkları ortadan kaldıracaktır.

- Gerek Çatı Restaurant'ta gerekse de Locaların kullandıkları yemek salonlarında hizmet veren **garson robotların** yazılım ve donanım terfi çalışmaları tamamlanmış olup, bu konudaki şikayetlerin en aza ineceği tahmin edilmektedir.

- **Loca Sekreterlik Yazılımı (LSY)** yeni versiyon çalışmaları devam etmektedir.

- Farklı gezegenlerde çalışmalarını sürdüren localara ziyaretçi olarak gidecek kardeşlerin, dünyadan ayrılmadan önce ziyaret

edecekleri locanın bağlı olduğu büyük loca ile Büyük Locamızın tanışıp tanışmadığını Büyük Sekreterlik'ten teyid etmeleri gerekmektedir. Öte yandan **Venüs gezegeninde çalışan** Büyük Loca ile tanışma protokolümüz yoktur.

"Üstadı Muhterem, görüldüğü gibi geçen elli sene içinde Masonik dünyamızda lojistik açıdan pek az şey değişmiştir."

ORTA

Ruşen DORA

A society's conception of philosophy is that "the Middle sacred". A person who do not deserve cannot arise. Sessions, house, inn, caravanserai, arrangements are made around the middle. Is there any other similarity in our environment?

Arkeolog Kızlasov[1] şöyle der: "Orta Asya'daki bazı Atalar[2]; Orta kutsaldır. Hak etmeyen ortaya çıkamaz" derlermiş.

O toplum yaşamını bu anlayışla kurgulamış. Evi, çadırı, oturumu, sofrası, savaş dizilimi, hanı, kervansarayı, ciğarbağ denen bahçelerini bu alegorik ritüele göre düzenlemiş.

Evinin divanhane denen baş odasında ortada saygınlık, tanrı yeri gibi olan merkeze, temizlik, "safları" sembolü -su- (havuz) getirilmiş. Oysa Tanrı ile eş anlamlı (topoz) kabulü ile "Tanrı yedi kat gökyüzündedir" diyerek ortanın çatısını yükseltmiştir.

Ortanın çevresindeki setlere oturulurmuş. İçeri girişin tam karşısında üç basışlı sette evin en saygın -muhterem kişisi otururmuş.

Mekana girişte; gelen kişi, Muhteremden "giriniz" müsaadesi (desdur) almak için beklermiş.

1 *Kızlasov: Rus Arkeolog*

2 *Orta Asya ve tüm bölgelerdeki Türk Ataları*

Bu kısa tarihsel anımsamadan sonra, şöyle çevremize bir bakalım. Benzer bir uygulama var mı? Gene tarihten şu anımsama ile bir yıl süren yurt gezisine çıkan toplumun hükümdarı belli yerlerde durarak (hükmeden ile hükmedilenlerin halk'ı ile buluşmasını) saat yönünde giderek her iki yanın eşit olacağı şekilde izlermiş.

Bu anlatıma benzer bir çalışma nerede var? En yakınımızda mı?

Özetle, bir toplumun anlayışı felsefesi Orta kutsaldır. Hak etmeyen ortaya çıkamaz. Oturumlar, ev, han, kervansaray ve bunun gibi düzenlemeler ortanın çevresine dizilerek yapılır. Çevremizde buna benzer şekiller var mıdır?

MACHIAVELLI'Yİ DOĞRU OKUMAK

Uğur ORAL

According to political scientists, Machiavelli is the founder of modern political science. In fact, he is the first person to use the term "government" in the sense used today in Europe. He, not only stated a theory but also showed how to form and protect a goverment. Some intellectuals think that Machiavelli has been the instructor of malice by showing to keep the reign through power and deception. Some others defend him by saying that he has only showed the reality of political administration anf therefore should not be condemned. In fact, there are some who praise Machievelli for being the first philosopher to understand the the system and the potential of the modern government.

İtalyan siyaset filozofu Machiavelli (Nicolo Di Bernardo Machiavelli) 3 Mayıs 1469'da İtalya'da doğdu. Babası bir hukukçuydu. Orta derecede öğrenim görmesine rağmen Latince ve Yunancayı iyi öğrenerek kendisini yetiştirdi. Piedro De Medici'nin Floransa'dan kaçması ve kentteki Medici egemenliğinin[1] bitmesi genç Machiavelli'nin yıldızını parlattı. Geliri fazla olmadığı için bir memuriyete girmek zorundaydı ve 1498 yılında Floransa Başbakanı'nın, daha doğrusu Floransa'yı yöneten "Onlar Heyeti"nin kâtibi

1 *Medici Ailesi 13. ye 17. yüzyıllar arasında Floransa'da (İtalya) yaşamış güçlü ve etkin bir ailedir. Aile üç papa (X. Leo, VII. Clement, XI. Leo), çok sayıda Floransa hükümdarı ve daha sonra Fransa kraliyet mensupları yetiştirmiş, ayrıca İtalyan Rönesansı'nı etkilemiştir.(Kaynak: http://galileo.rice.edu/gal/medici.html)*

oldu. Böylece birden Floransa'nın ikinci adamı durumuna geldi. On dört yıl kaldığı bu görevi esnasında kendisine çok güvenildiği için elçi yardımcısı olarak çok seyahatler yaptı, bu vesileyle diğer İtalyan şehirlerini, Fransa, İsviçre ve Almanya'yı bilhassa siyaset yönüyle yakından inceleme fırsatını buldu. [2]

Toskana'nın köklü ailelerinden birine mensup olan Machiavelli Floransa Cumhuriyeti'nde önemli diplomatik görevler üstlendi. İtalya'nın küçük prensliklerine ve bu arada ünlü Cesare Borgia'ya, Fransa'da XII. Louis'nin sarayına, Kutsal Roma Germen İmparatoru Maximilian'a ve daha başka hükümdarlara elçi olarak gönderildi[3] Machiavelli'nin görevi 1512'de Fransız askerlerinin ve birleşik güçlerinin İspanya ordusuna mağlup olması ile Medicilerin yeniden yönetime gelişine kadar devam eti. Sürekli karşısında olduğu Medicilerin yeniden yönetime gelmeleri üzerine tüm görevlerine son verildi hatta ayaklanma hazırlığında görev aldığı gerekçesiyle yargılanıp hapis cezasına bile çarptırıldı. Cezasını evinde ve gözaltında çekmesine karar verilen Machiavelli'nin siyaset yaşamı da bu şekilde son bulmuş oldu. Siyasetin teorisyenliğine geçiş yapan Machiavelli çağının siyasal analizine yöneldi. Siyaset adamlarının davranış biçimlerini ve bu davranışlara yön verecek ilkeleri ve kuralları içeren yazılar yazmaya başladı [4] ve bunları iki kitapta; Hükümdar* (1513) ve Livy Üzerine Konuşmalar'da (1519) topladı.

Hükümdar

Hükümdar adlı eser sunuş bölümü ile birlikte 27 bölümden oluşmaktadır. Hükümdarlık çeşitleri ve kazanma yolları, işgal ve devletleri yönetme şekli, hükümdar ve yeni hükümdarlıklar kazanma şekilleri, sivil hükümdarlık, hükümdarlık türleri, milislerin çeşitleri ve paralı askerler, hükümdarın görevleri Hükümdarların özellikleri ve olması gereken tutumları, dünya işleri ve talihin etkisi gibi bölümler mevcuttur. Aynı zamanda Machiavelli'nin bir mektubu ve "Hıristiyan Dinin Eleştirisi" başlıklı bir

---

2 *Ekrem Buğra Ekinci, Machiavelli Ve Hukuk Tarihindeki Yeri, Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi Hukuk Araştırmaları Dergisi Cilt: 10, Sayı: 1-3, Yıl: 1996, Sayfa: 213-252*

3 *Mete Tunçay, Batı'da Siyasal Düşünceler Tarihi-2, Teori Yayınları, Ankara 1986, s. 35*

4 *Sabri Şatır, Başlangıçta Bilgisizlik Ve Korku Vardı, (Düşünmenin Öyküsü), Pan Yayıncılık, İstanbul, 2001, s.225 * Machiavelli'nin "Il Principe" eseri Türkçeye hem "Hükümdar" hem "Prens" adlarıyla çevrilmiştir. (Ed.)*

yazısı da kitabın eklerinde yer almaktadır. Hükümdar, Papalığın izniyle Machiavelli'nin ölümünden beş yıl sonra yayınlanabilmiştir. Yirmi yıl içinde 25 baskısı yapıldıktan sonra 1559'da Engizisyon tarafından yasaklı kitaplar arasına sokulmuştur.[5]

"Amaçlar araçları meşru kılar!" şeklindeki yaklaşımı Machiavelli'yi tartışmaların odağına yerleştirmiştir. Bu önermenin günlük dildeki karşılığı, eğer amaçlarımız doğru ise bu amacı gerçekleştirmek için en adi hile ve kaba kuvvete dayanan araçları kullanmamızın dahi meşru olduğudur. Bu sebeple günlük hayatta başarıya ulaşmak için hiçbir ahlaki kısıtlamayı kabul etmeyenlere "Machiavellist" sıfatı yakıştırılır.

Machiavelli, Hükümdar adlı eserini, kendisini sürgüne gönderen hükümdara bağlılığını bildirmek ve çektiği sıkıntılardan kurtulmak umuduyla yazdığını ifade etmektedir.

"…Ben de yüce efendimize olan bağlılığıma tanıklık edecek bazı şeylerle kendimi tanıtmak istedim… Uzun süre düşündüm ve büyük özen göstererek bu bilgileri küçük bir kitap haline getirdim. Yüce efendimize bunu sunuyorum… Yüce efendimiz, bu küçük armağanı kendilerine hangi iyi duygularla sundumsa dilerim ki aynı iyi duygularla karşılar. Dikkatle okuyup incelerse, talihlerinin ve diğer niteliklerin kendilerine vaat ettiği yüksekliğe ulaşmalarını ne kadar istediğimi anlayacaklardır. Ve eğer yüce efendimiz bu yükseklikten ara sıra aşağılara bakarlarsa kaderimin sürekli ve büyük eziyetini ne kadar haksız olarak çektiğimi göreceklerdir"[6]

Hükümdarlara Öneriler

Machiavelli'nin eseri aslında doğrudan devletin sorunlarının ne olduğu ve bunlara ilişkin önerileri kapsamaz. Kitap daha çok hükümdarların izleyeceği yöntemler hakkındadır ve geçmişte yaşanan olayları da dikkate alarak Machiavelli'nin nasihatlerini içeren ders verme üslubuyla yazılmış didaktik bir eserdir. Örneğin şöyle demektedir Machiavelli:

"Devletlerin tümü ya cumhuriyet ya da hükümdarlık olarak ortaya çıkarlar… Hükümdarlıklar ya soydan geçmedirler ya da yenidirler… Derim ki, soydan geçme devletlerin elde tutulmasındaki güçlük, yeni devletlerin elde tutulmasındaki güçlüklerden daha azdır… Soydan gelme

5 *Şatır, a.g.e. , s. 227*

6 *Nicollo Machiavelli, Hükümdar, Çev. Selahattin Bağdatlı, Sosyal Yayınları, İstanbul 1994, s.13-14*

bir hükümdarın halkını ezmeye pek fazla ihtiyacı yoktur. Bu nedenle daha fazla sevilir…" [7]

Machiavelli işgale yönelik fikirlerini de açıklar kitabında: "Silah gücünüz ne olursa olsun, bir ülkeyi ele geçirmek için o ülke halkının sizden yana olmasına ihtiyaç vardır… Bir ayaklanmadan sonra ikinci kez ele geçirilen ülkenin kaybedilmesi daha güçtür… Daha önce bağımsız yaşama gelenekleri de yoksa işgal edilen devletlerin elde tutulması çok kolaydır. Eski hükümdarın soyunu ortadan kaldırmak yeter. Eski yaşama koşulları korunur ve gelenekler de aynı kalırsa insanlar rahatça yaşayacaklardır"[8]

Farklı kültürlerde olan ülkelerin işgal sorunlarına da değinen Machiavelli bu bağlamda Türklerden örnek verir: "Ancak işgal edilen ülkelerin dil, gelenek ve örgütlenme biçimleri farklı olursa güçlükler çıkmaya başlar. Buralarda tutunmak için büyük bir şansa ve yönetim hünerine sahip olmak gerekir. İyi ve etkin çarelerden biri de işgal edenlerin gidip o bölgeye yerleşmeleridir. Bu daha güvenilirdir ve sürekli bir egemenlik sağlar. Türkler böyle yaptılar. Yunanistan'a yerleşmeseydiler, bütün önlemlere rağmen orada tutunamazlardı" [9]

Machiavelli'nin politikacı, ozan, tarihçi ve düşünür kimliğinin yanında aynı zamanda büyük bir yazar olduğu kendi fikirlerine karşı çıkanlar tarafından bile kabul edilir. Yazılarında ifade ettiği görüşleri kısa sürede önce İtalya'da, sonra tüm dünyada büyük ilgi görmeye başlar. Birçok önemli kararda prenslerin kendisine danıştığı bir fikir adamı kimliğine sahip olan Machiavelli hayata gözlerini yumduğu 1527 yılı Mayısının son günlerinde Mediciler tarafından yeniden Floransa'ya davet edilir. Mezarı Santa Crode Kilisesi'nde Michel Ange'in (Michelangelo) yanındadır ve üzerinde "Hiçbir övgü bu adın büyüklüğüne yetişemez" yazısı bulunmaktadır.[10]

Hükümdar'da Machiavelli despota klasik siyasi ahlak öğretisini takip etmemesini açık yüreklilikle ve cesaretle tavsiye eder. Kitlelerin erdemsiz, aç gözlü, dar görüşlü ve kendi kendilerini yönetmekten aciz olduğunu düşünen Machiavelli, despota, halkı bir arada tutabilmek için kaba güç kullanımını ve hileyi iki önemli yol olarak gösterir. Machiavelli'nin özellikle kendi dönemi için devrimci sayılan bu görüşleri beraberinde birçok tartışma doğurmuştur.

7 *Machiavelli, a.g.e., s. 16*

8 *Machiavelli, a.g.e., s.18-19*

9 *Machiavelle, a.g.e., s.20*

10 *Cemil Sena, Filozoflar Ansiklopedisi, 3. Cilt, Remzi Kitabevi, İstanbul 1976, s.331*

Örneğin Machiavelli dini sorgularken kutsallık boyutunu tartışmaz. Dinde bir yücelik, gerçeklik olup olmadığı sorusunun yanıtını da aramaz. Ona göre din devletin genişlemesi ve korunması için bir araçtır. O, dini inançları gevşeyen bir ulusun çok kolay yıkılabileceği fikrini öne sürerken "Dinin ödevi eksik akıllı ulusların akıllarını tamamlamaktır"[11] der. Ona göre devlet kurulması için gerekli şartlarla yaşatılabilir; dine ancak siyasette başarılı olmak için önem verilmelidir. Kilise ahlaki ıstıraplara dayanmayı, ihtirasları boğmayı tavsiye ederek insanları zayıf yapmıştır. [12] Machiavelli ulusun politika, bilim ve din açısından kilisenin egemenliğinden tam olarak bağımsız olmasını istemektedir. Ona göre Hıristiyanlık halkın politik etkinliğini kırmakta ve insanları pasifleştirmektedir. Machiavelli vatanseverliğe dayanan eski Roma dinini övmekte ve önermektedir. [13] Bu açıdan Machiavelli'nin Roma Katolik Kilisesi'ne yönelik eleştirisi öncekilerden farklı olarak dinî, ahlaki, metafizik vs. açıdan değildir. Ona göre Roma Katolik Kilisesi, İtalya'yı yönetmede yeterince başarılı olamamıştır. İtalyan devletini güçsüzleştirmiş, parçalanmasına neden olmuştur.

Machiavelli üç türlü yönetim biçimi olduğunu iddia etmektedir. Bunlar, monarşik, aristokratik ve halkçı yönetimlerdir. Kötü olan yönetimler de aslında bunlardan türemiştir. Bunlar türedikleri hükümetlere o denli benzerler ki bazen karıştırılmaları bile olasıdır. Machiavelli'ye göre monarşi zorbalığa, aristokrasi oligarşiye, demokrasi de başıboşluk haline dönüşebilir. Kurduğu devlete bu üç yönetim tarzından birini seçen bir hükümdarın çok dikkat etmesi gerekir, zira iyi devletin kötü hale dönüşmesini önlemenin yolu yoktur.[14] Bu yüzden yasa adamları bu üç yönetim biçiminin sadece birini kullanmaktan çekinmişler, her biriyle ortak yanı olan başka yönetim biçimini seçmişlerdir.

Güçlü Bir Hükümdarlık İçin

Machiavelli, Hükümdar isimli eserinde aynı zamanda siyasi erk sahiplerine çok radikal önerilerde de bulunmaktadır. Örneğin güçlü bir hükümdarlık için halkın zayıf ve bağımlı olması gerektiğini öğütler kitabında: "Akıllı

11 Sena, a.g.e, s.331

12 Osman Pazarlı, Metinlerle Felsefe Tarihi, Remzi Kitabevi, İstanbul 1964, s. 91

13 Frank Thilly, Çağdaş Felsefe (Felsefenin Öyküsü) İzdüşüm Yayınları, İstanbul 2002, s. 20-21

14 Gaston Bouthol, Politika Sanatı, Cem Yayınları Kültür Dizisi, İstanbul 1997, s. 62

hükümdar, yurttaşlarını her zaman ve her durumda kendisine muhtaç bırakmalıdır. Onların sürekli olarak bağlılığını sağlayacak tek yol budur."[15] Hükümdarların gerçekten kudretli bir yönetime sahip olmak istiyorlarsa lejyonerlere ya diğer ülkelerden gelecek destek güçlere bel bağlamaksızın kendi ordularını mutlaka oluşturmaları gerektiğini öne süren Machiavelli askeri disipline de dikkat çekerek eğlenceye alem yapmaya düşkün hükümdarların kaybetmeye mahkum olduklarını öne sürer.[16] Bir yöneticinin daima iyi olması durumunda mahvolacağını da öne süren Machiavelli'e göre hükümdar bir tilki kadar kurnaz ve bir aslan kadar yırtıcı olmalıdır. Hükümdarın hem sevilmesi hem de kendisinden korkulması gerekir. Bunun ikisi bir araya zor geleceğinden korkulan birisi olmak tercih edilir, çünkü bu daha etkilidir. Sadece sevilen biri olmak, insanların kötülük ve fesatlıkları karşısında pek işe yaramaz. Ancak hükümdar, ordusunun başındayken zalim görünmekten çekinmemelidir.

Machiavelli, hükümdarın kendisini yerinden edecek olan kusurlardan kaçınması gerektiğini, diğer kusurları için ise fazla tasalanmamasını tavsiye eder: "Çünkü her yönü ile iyice bakılırsa, bazı özellikler meziyet gibi gözükür ama yıkım getirir; bazı özellikler de kusur gibi gözükür ama güvenlik ve esenlik sağlar."[17] Hatta Machiavelli, cimrilik, açgözlülük, gaddarlık, yalancılık, hilekârlık gibi kusurların iktidarı korumak adına iyi olduğunu bile öne sürer. Uyruğunu birlik ve beraberlik içinde tutmak isteyen bir hükümdar merhametsizlikle suçlanmaktan çekinmemelidir. Çünkü bütün bu ülkeyi altüst edecek soygun ve kıyıma yol açacak bir düzensizliğe göz yummaktansa, ibret verici bazı cezalandırmalarda bulunmak daha insanca olacaktır.

Prens'ten altı yıl sonra yazdığı "Konuşmalar"da ise Machiavelli şöyle demektedir: "…Eski krallıkların ve cumhuriyetlerin tarihlerinin bize sunduğu şahane örnekleri, kendilerini memleketleri için feda eden kralların, komutanların, yurttaşların ve meclis üyelerinin sergiledikleri erdem ve irfan harikalarını gördüğümüz zaman onları taklitten çok takdir ediyoruz veya o kadar ihmal edilmişler ki, 'bu eski erdemden en ufak bir iz bile kalmamış' diyoruz. Bir cumhuriyeti kurmak, devletleri devam ettirmek, bir krallığa hükmetmek, bir orduyu örgütlemek, savaşı yönetmek, adalet dağıtmak ve imparatorlukları genişletmek için antik örneklere başvurabilecek ne bir prens, ne bir cumhuriyet, ne bir kumandan, ne de bir yurttaş bulacaksınız…"[18]

---

15 Machiavelle, a.g.e, s. 50

16 Machiavelle, a.g.e., s.74

17 Machivelle, a.g.e, s. 78

18 Şatır, a.g.e, s. 227

Machiavelli'ye Dair Farklı Yorumlar

İki yazı arasındaki farkı değişik yorumlayanlar olmuştur. Kimilerine göre Machiavelli çağının ahlaksal kokuşmuşluğu içinde Roma Cumhuriyeti'ni örnek alan bir yönetim kurulamayacağına inanmıştır. Kimilerine göreyse Hükümdar'daki tüm ifadeler aslında ironiktir ve Machiavelli bunları despotların karikatürünü çizmek için yazmıştır. [19]

Kimi düşünürler, Machiavelli liderlere güç ve sahtekârlık aracılığıyla iktidarı nasıl elde edeceklerini öğrettiği için onun "kötülüğün öğretmeni" olduğunu belirtirler. Kimi yorumcular ise Machiavelli'nin sadece siyasal iktidar arayışındaki gerçeği ifade ettiğini belirterek "lanetlenmemesi" gerektiğini savunurlar. Kimileri ise Machiavelli'yi modern devletlerin siyasal yapısını ve potansiyelini ilk kez gerçek anlamda kavrayan bir düşünür olarak alkışlarlar.

Jean Jacques Rousseau'ya göre Machiavelli aslında yazdıklarında bilhassa olması gerekenin tersini yazmış ve olmaması gerekenden hareketle örnekler vermeyi tercih etmiştir: "Krallara öğretmekte olduğunu savunuyor; oysa gerçekte öğrettiği halktır. Hükümdar cumhuriyetçilere hitap eden bir kitaptır. Hükümdarlara yönetimlerinde başarılı olmaları için ahlak ilkelerine metelik vermemeleri, aldatmada, döneklikte ve iki yüzlülükte usta olmaları önerileri gibi, insana son derece ters düşen, kabul edilmesi olanaksız ifadeler var ki, bunların daha çok tersinin kastedildiği daha doğal geliyor."[20]

Bertrand Russel'a göre Hükümdar'ı ve Machiavelli'nin düşünce disiplinini anlamak için kitabın yazıldığı dönemin İtalya'sını iyi analiz etmek gerekir. O yüzyılda sadece birkaç yönetici meşrudur. Papalar bile seçimleri rüşvet ve hileyle kazanmaktaydılar. Başarı elde etme yöntemleri daha dengeli yıllarda görülenlerle aynı değildi. Çünkü kimse 8. ve 9. Yüzyıllarda bir adamın bertaraf edilmesine ve niteliksiz sayılmasına yol açan zalimlikler ve hainlikler karşısında dehşete düşmüyordu. [21] Bir diğer mesele birlik sorunuydu. Rönesans Avrupa'sında biri hızla yükselen diğeri de aynı ölçüde gözden düşen iki yapı göze çarpıyordu. Kutsal Roma-German İmparatorluğu ve birleşik Avrupa ideali giderek anlamını yitiriyordu. Yine benzer şekilde Roma'nın cumhuriyetçi mirasına sahip çıkan kent cumhuriyetleri ciddi ölçüde önem kaybına uğramıştı. Fransa-Floransa ya

19 Şatır, a.g.e., s. 227

20 Şatır, a.g.e., s.227

21 Bertrand Russel, Batı Felsefesi Tarihi, Say Kitap Pazarlama, İstanbul, 1983, s. 485

da Floransa-İspanya ilişkisinde olduğu üzere birçok cumhuriyet siyasal bağımsızlığını koruyacak güçten yoksundu. Dahası cumhuriyetçi rejimler gittikçe bozuluyor, cumhuriyet adı altında krallaşan senyörlerin her şeye hakim olduğu ve dayanağı güçlü aileler olan aristokratik idareler ön plana çıkıyordu. Bir de Fransa, İspanya ve İngiltere gibi güçlü karşı örnekler vardı. Bu ülkeler siyasal birliklerini her geçen biraz daha sağlamlaştırmış ve ulusal bir devlet inşasında epey bir yol almışlardı. Machiavelli, düşüncelerini yoğuran bu siyasal manzaradan ciddi dersler çıkardı. Bu bağlamda düşünür yükseliş ve düşüş içindeki rejimlerden parçalar alarak kendi ideal formülüne ulaştı.[22]

Modern Siyaset Biliminin Kurucularından

Siyaset bilimcilerinin çoğuna göre Machiavelli, modern siyaset biliminin kurucularındandır. Nitekim Avrupa'da "devlet" tabirini günümüzdeki anlamıyla ilk defa kullanan da odur. Machiavelli sadece bununla kalmamış, devletin kurulması ve korunması yollarını da göstermek suretiyle, teoriden ziyade pratiğe yönelmiştir. Bu sebeple, siyasete satranç oyuncusu gibi baktığı söylenmiştir. Aslında şu veya bu yönetim şeklinin savunucusu olmamıştır. Onu ilgilendiren, toplumda istikrarlı bir birlik ve düzenin varlığıdır. Bu düzenin kurulması ve korunması için yönetenlere despotluk, verilen sözden dönmek gibi bir takım gayrimeşru usuller tavsiye eder gibi görünmektedir. Bu da siyaset tarihinde "Machiavellizm" denilen ve hilekârlık ve ahlaksızlık anlamına gelen bir tabirin doğmasına sebep olmuştur. Halbuki Machiavelli devlet iktidarı için meşruluğun varlığından da bahsetmektedir.[23]

Kimi yorumcular Machiavelli'nin tavsiye ettiği ikiyüzlülüğün, günümüzde propaganda anlamına geldiğine ve propagandayı iktidarın esas unsurlarından biri konumuna ilk olarak onun getirdiğine işaret etmektedirler. Yine aynı yorumcular Machiavelli'nin hükümdarın verdiği sözlerde durmayabileceğine dair sözlerini ise "hikmet-i hükümet"in gerektirdiği bir ikiyüzlülük olarak nitelendirerek modern bir izah getirmektedirler.[24]

---

22 *Armağan Öztürk, Machiavelli Düşüncesinde Cumhuriyetçi Özgürlük Ve Kurucu Lider İmgesi, Ankara Ünv. SBF Dergisi, Cilt 68, No:2, Ankara 2013, s. 185*

23 *Ekinci, a. g. m*

24 *Ekinci, a.g.m*

LOCALARDA YAPILAN KONUŞMALAR

İSTANBUL

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
001 İDEAL	Selim SANVER, Baran MUSTAFAOĞLU	Gılgamış Destanı'na Masonik Yaklaşımlar	22.12.14
	Remzi SANVER	MASONLUK TARİHİMİZDE 1965 OLAYLARI: 50.Yıldönümünde Bir Retrospektif Denemesi	19.01.15
	Ahmet HAN	Çırak, Kalfa, Üstat, Üstadı Muhterem; Masonluğumuz Kaç Dereceli?	16.02.15
002 KÜLTÜR	Doğan TAMER	Çanlar Kimin İçin Çalıyor	16.01.15
	Levent SEPİCİ	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	30.01.15
	Mehmet FAKİOĞLU	Nuh Tufanı	13.02.15
003 ÜLKÜ	Cüneyt ÇEÇEN	Yaşayanlar Unutmuştu Bizi, Biz Öldüğümüzle Kalmıştık	04.12.14
	Barçın BARLAS, Can DUATEPE, Sertaç PEKER	Neden Ben Ölümlüyüm	26.02.15
006 KARDEŞLİK	Ahmet ERMAN, Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	22.01.15
	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	05.02.15
007 HÜRRİYET	Ömer BORTAÇİNA	Şiirin Sembolik Dünyasında bir Gezinti	09.12.14
	Ateş GÖNEN	Toplumumuzda Çağdaşlık ve Din Sorunu	03.02.15
008 SEVGİ	Ahmet ŞENKUT	İtalya'da Masonluk ve P2 Locası	01.12.14
	Halit GÖÇER, Mustafa KÜRELİ	İnanç ile Aklın Muhteşem Dansı	15.12.14
	Fazıl HORTAÇSU	Masonik Bakış Açısıyla Avrupa Tarihinden Bir Kesit	26.01.15
	Mehmet KABASOĞLU, Reha TARTICI	Söyleyemediklerimiz	09.02.15
	Hasan KALAFAT	Osmanlı Döneminde Masonluk	23.02.15
009 ATLAS	Mustafa GÖNEN	Ortaçağda Haşhaşiler	10.12.14
	Şenol ÜNEN	Bilgi Güvenliği	04.02.15
011 MUSAVAT	Ertuğrul KEÇECİ	Masonluk ve Maddi Değerler	26.12.14
	Taner SÜALP	Harici Alem ve Bir Mason Gibi Davranmak	09.01.15

	Osman GÖKSU	Nerelerden Nerelere Geldik, Nerelere Gidiyoruz?	06.02.15
017 LİBERTAS	Ali KIZILAY ve Michael SOBANSKI	Faust ve Modern Ekonominin Doğuşu (Goethe Kardeşin Ana Eserinde Bir Gezinti)	03.12.14
	Görkem PEKSÖZ	Antik Felsefenin Temelleri	17.12.14
	Hakkı Cihan TÜRK	Antik Felsefenin Temelleri: Doğa Filozofları, Bölüm 2	14.01.15
	Michael SOBANSKİ ve Ali KIZILAY	Faust ve Modern Ekonominin Doğuşu-Kısım 2 (Goethe Kardeşin Ana Eserinde Bir Gezinti)	28.01.15
	Selim BACIOĞLU	Antik Felsefenin Temelleri Bölüm 3 Sistematik Felsefe: Platon ve Aristo	25.02.15
018 HAKİKAT	Aimilios PAGİDAS	Ham ve İşlenmiş Taş	03.12.14
	Yani SKARLATOS	18. yy Osmanlı Devletinde Masonik Kavramlar	03.12.14
	Yorgo TEODORİDİS	Alev Saçan Yıldızı Gördüm	17.12.14
	Anastas GARGARİDİS	Locanın Üç Büyük Nuru	17.12.14
	Panayotis MANGAFA	İstanbul'da Masonluk Tarihinden: Farmasonluk ve Galata Sıvacılar Kardeşliği	17.12.14
	Andon PARİZYANOS	Tarihi Süreç İçinde Kalfa Derecesinin Anlamı	14.01.15
	Niko KALAMARİS	Mabedin Zeminindeki Siyah ve Beyaz Karolar	14.01.15
	Tunçel GÜLSOY	Mesleğimize Bir Koçluk Modeli Perspektifinden Bakış	28.01.15
	Andon PARİZYANOZ	Kalfa Derecesi Temel Öğretisi	25.02.15
	Yordan KÖSEOĞLU	Masonik Sükut	25.02.15
019 AHENK	Bahattin AKBAĞ, Halil TAŞTABAN, Emrah CEYLAN, Savaş İNANDIOĞLU, Aytaç SÜTCÜ, Cem TOPDEMİR	Ahilik ve Masonluk	03.12.14
	Yaşar DENİZ	Quo Vadis	14.01.15
	Ömer KÖKER	Felsefenin İnanca Bakışı ve Masonluk	11.02.15
020 FAZİLET	Bahadır BAŞOL	Avusturya Masonluğu	02.12.14
	Talat YURDAKUL	Quantum ve Ezoterizm	16.12.14
	Cem Serdar TUNABOYLU, Ökkeş Özkan SABUNCU	Hasenat	30.12.14
	Bahattin AKBAĞ, Halil TAŞTABAN, Emrah CEYLAN, Savaş İNANDIOĞLU, Aytaç SÜTÇÜ, Cem TOPDEMİR	Ahilik Ve Masonluk	13.01.15

	Alper ŞENER, Ahmet Murat DİVRİK	Gönye ve Pergel	24.02.15
028 ERENLER	Remzi SANVER	Ezoterizm Üzerine Düşünceler	12.12.14
	Selçuk ONART	Masonluk ve Sembolizm	26.12.14
	Eren ERBABACAN	Ezoterizm ve İnisiyasyon	23.01.15
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	06.02.15
	Emre KÜÇÜKÇOLAK	3 Sütun, 1 Yorum	20.02.15
029 DELTA	Selçuk Altan ÖZOĞUL	Koruyucunun Görevleri	01.12.14
	Fazıl HORTAÇSU	Masonik Açıdan Avrupa Tarihi	29.12.14
	Sabetay BERAHA	Masonluk Bir Ahlak Okulu	26.01.15
	Levent SEPİCİ	Kendini Bilmek	09.02.15
	Mustafa GÖNEN	Doğudan Birikimler: Ham Taşın Seçimi	23.02.15
030 SADIK DOSTLAR	Burak EKE	Dil, Zihin ve Mesleğimiz	11.12.14
	Levent KARAKOÇ	Everest'e Giden Yol ve Düşündürdükleri	25.12.14
031 ÜLKE	Sabri OZAN, Mustafa ÇETİNKOL	Locanın Çırak Derecesinde Açılışının Ezoterik Yorumu	09.12.14
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	23.12.14
	Halit GÖÇER, Mustafa KÜRELİ	İnanç ve Aklın Muhteşem Dansı	20.01.15
	Ali ORHAN	Kardeşlerle Masonik Sohbet	03.02.15
032 ŞEFKAT	Levent SEPİCİ, Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	08.12.14
	Murat İNCE	Masonluk ve İttihat ve Terakki	22.12.14
	Ali SAVAŞMAN	Kapıya Kim Vuruyor?	05.01.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	19.01.15
	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminoloji	02.02.15
	Erdal TÜRKER	Hırslarımız Kontrol Altında mı?	16.02.15
033 HUMANİ-TAS	Mois GABAY ve Henri ÇİPRUT	Sahte Bilim, Nasıl Tanınır ve Neden Sakınılmalıdır?"	02.12.14
	Remzi SANVER	İntizam Üzerine Düşünceler	16.12.14
	Leon Levi COŞKUN	Düşünceye Dalmak, Vicdanının Sesini Dinlemek	27.01.15
	İsak ESKİNAZİ	İki Sütun	10.02.15
	Moris PARDO	Zaman Kavramı	24.02.15
034 HULUS	Dimitri KARAKAŞ	Hür ve Kabul Edilmiş Masonluğun Doğuşu	10.12.14
	İsmail Hakan TAŞÇI	Bağnazlıkla Mücadele	21.01.15
	İsmail Hakan TAŞÇI	Bağnazlıkla Mücadele 2. Bölüm	04.02.15

035 FREEDOM	Cenap FİŞEK	Ayna ve Ötesi	18.12.14
	Edis EMBİL	Mutluluk	29.01.15
037 DEVRİM	Kaya PAŞAKAY	Mesleğimiz Hakkında Bilgilendirme	21.01.15
	Haluk ABBASOĞLU	Akıl Hikmet, Kuvvet ve Güzellik	04.02.15
040 PINAR	Cüneyt KOLCUOĞLU	Tanrı İnsanda Uyur, İnsanda Uyanır	09.12.14
	Çağatay ALTINLI ve Ender AYAS	Suyun Hafızası	23.12.14
	Halit YILDIRIM	Hologram ve Holistik Düşünce	20.01.15
	Remzi SANVER	Kuantum Üzerine Düşünceler	03.02.15
041 SEVENLER	Mehmet KOZİKOĞLU, İhsan EROL, Ahmet GÜRAN, Kudret GÜLCAN, Ömer HAMZAOĞLU, Serkan ŞAHİNER	II.Abdülhamid ve Masonlar	05.12.14
	Lütfi ORTAÇ, Cem KOSOVA, Fatih YEDİKARDEŞ, Köksal AKSOY, Mutlu EMGEN, Zafer MIHÇAKAN	II.Abdülhamid	19.12.14
	Vural YILDIRIM	Rönesans'ta Sanat ve İnsan	16.01.15
	Remzi SANVER	1965 Olayları	30.01.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	27.02.15
43-MİMAR SİNAN	Eren ERBABACAN	İskenderiye Kütüphanesi	13.12.14
	Uğur TUZLACI	Taş	10.01.15
044 HİSAR	İlhan BAŞARAN	Duygu Ötesi İnsan	27.01.15
	Ali Can MALTA, Levent SEPİCİ	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	10.02.15
	Aziz Can TUNCAY	Adaletin Terazisi, Vicdanın Sesi	24.02.15
048 ÜÇGEN	Murat BAKIŞ	Niçin Masonluk, Çünkü Masonluk	12.12.14
	Behzat RIZVANİ	Bunları Biliyor muydunuz?	23.01.15
049 ÜÇIŞIK	Ferdi MERTER, Emin ŞAYLAN, Okday KORUNAN, Uğur POYRAZ, Sefa ZENGİN	Sokrates'in Savunması	01.12.14
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	15.12.14
	Yalçın KURTOĞLU	Nuh Tufanı	29.12.14
	Uğurhan KONUK	Cetvelin Mesleğimizdeki Felsefi Anlamları ve Bunun Harici Hayatımızdaki İzdüşümleri	12.01.15

	Murat KAHRİMAN	Taşçı Kaleminin Mesleğimizdeki Felsefi Anlamları ve Bunun Harici Hayatımızdaki İzdüşümleri	12.01.15
	Gürbüz BEKTAŞ	Çekicin Mesleğimizdeki Felsefi Anlamları Ve Bunun Harici Hayatımızdaki İzdüşümleri	12.01.15
	Necmi KARAKULLUKÇU	Özgürlük	26.01.15
	Cem BİLİR	Ölüm	09.02.15
	Uğur SÖZER, Erkan AKSU	Evrensel Zeka	23.02.15
052 GÜN	Muhittin AYKUT	Cumhuriyetimizin Eğitim Sorunları ve Köy Enstitüleri Deneyimi	04.12.14
	Rafet KARYAĞDI	Kardeşlerle Sohbet	26.02.15
	Halit GÖÇER, Mustafa KÜRELİ	İnanç ile Aklın Müstesna Dansı	26.02.15
053 ÖZLEM	Ersin ALOK	Anadolu Tanrıları	08.12.14
	Remzi SANVER	Ezoterizm Üzerine Düşünceler	05.01.15
	Vedat OYURYÜZ	Kuruluş Anılarımız, Kuruluş Yılı Tersimatları Üzerinden	19.01.15
	Ömer KÖKER	Büyük Üstat'tan Mesajlar	02.02.15
055 İREM	Halim BEŞE	Türk Musikisinde Masonlar	16.01.15
	Mehmet TANSAL, Tevfik TANSAL	1871 Paris Komünü ve Masonlar	30.01.15
	Serhan ŞAKAR	Düşüncelerindeki Sen ile Yaşamındaki Sen	13.02.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	27.02.15
057 EVREN	Hanri BENAZUS	Vicdan	11.12.14
	Serdar ALPAN	Ezoterizm ve Masonluk	25.12.14
	Can ÇAĞDAŞ	Masonik Etiket	05.02.15
058 PİRAMİT	Emre MORALIOĞLU	Felsefe Notları 2: Epikuros	30.01.15
	Tayfun ÇALKAVUR	Kardeşlerimizden Öğrendiklerimiz: Muhterem Kirkor DÖŞEMECİYAN Kardeş	13.02.15
	Kemal SAĞUN	Masonluk ve Görev Duygusu	27.02.15
060 NİLÜFER	Süleyman CESUR	Dinler Tarihi	23.12.14
	Özcan AKIN	Popüler Kültür ve Masonluk	13.01.15
	Sinan ÜLKÜ	Ölümsüzlük ve Sembolizması	27.01.15
	Erol ALTINAY	Bireyin Kendini Tanımaya Yönelmesinde Masonik Evreler	27.01.15
062 BURÇ	Ahmet ERMAN, Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	01.12.14
	İlhan OR	Mabet Şövalyeleri	15.12.14
	Burak EKE	Dil ve Ritüel	29.12.14

	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	12.01.15
	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminoloji	26.01.15
	Serdar OĞUZOĞLU, Halim Hikmet ÇOKAR ve Haluk KURT	Anadolu'dan Pireneler'e Kathar'lar	09.02.15
	Emircan ŞAHİN, Bora SEVERCAN, Halim ERCAN ve Vadat BOZACI	Sandro Del – Prete'nin Da Vinci Tablosu Üzerine Düşünceler	23.02.15
067 SEMBOL	Hakan AYGEN	Nikola TESLA Bir Dahi'nin öyküsü ve HAARP	08.12.14
	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesinin Sembolizması	22.12.14
	Kuthan SAVAŞÇIN, Turgut TİFTİK, Enver YALÇIN, Görsel sunum: Can DEMİR	Tekris Ezoterizmi ve Zaman Üstü Yorumu	02.02.15
	Ferdi MERTER, Sefa ZENGİN, Okday KORUNAN, Kerem ATABEYOĞLU ve Boğaçhan SÖZMEN	Sokrates'in Savunması	16.02.15
068 GÜVEN	Özer GÜLCE	II. Dünya Savaşı ve Masonluk	04.12.14
	Serdar TUNABOYLU	Ayna Üzerine Başlığı Olmayan Konuşma	18.12.14
	Kaan ÖKTEM	Ramak	15.01.15
	Salih EVCİLERLİ	Tesviye'de Buluşmak	29.01.15
	Önder ÖZTÜREL	Ahlak	12.02.15
	Remzi SANVER	Kuantum Mekaniği	26.02.15
074 MEŞALE	Ömer TANBAY	Hasan Ali YÜCEL ve Köy Enstitüleri	03.12.14
	Güngör ÖNAL	İlkellikten Uygarlığa 2	17.12.14
	Ersal AKÇAY	Gönye ve Pergel	14.01.15
	Musa YAHYA	Leonardo Gibi Düşünmek	28.01.15
075 ANADOLU	Mert BAYKUT	Amerika Birleşik Devletleri'nde Masonluk	09.12.14
	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminoloji	20.01.15
	Ali FEMİR, Ozan Can HACIOĞLU, Şükrü Cem KAYA	Liderlik ve Masonluk	03.02.15
077 SEZGİ	Onur ÖZYURT	Çırak Derecesi Bilgileri	02.12.14
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	27.01.15
080 AKIL VE HİKMET	Kadir DAYLIK	Adalet ve Umut Üzerine	25.12.14
	Mehmet KABASOĞLU ve Reha TARTICI	Söyleyemediklerimiz	22.01.15

	Mehmet TANSAL ve Zeki Tevfik TANSAL	MÖ 5. YY- MS 16. YY Devlet, Kilise ve Mason ilişkileri: Operatif Dönem	05.02.15
081 BOĞAZİÇİ	Cihat AŞKIN	Ezoterik Öğretide Müziğin Yeri	15.01.15
084 YEDİTEPE	Uğur SÖZER, Erkan AKSU	Evrensel Zeka	04.12.14
	Mert NAMLI	Bir Batılılaşma Hareketi Olarak 19. Yüzyıl'da Osmanlı Saray Müziği, II.Mahmut ve Abdülmecid Dönemi	15.01.15
	Halit ÖZSÜT	Masonluk ve Hekimlik	26.02.15
085 GÖNYE	Taner YÖNET	Kutsal mı? Günah mı? Doğal mı?	01.12.14
	Teoman DUMAN	Mu'dan Musa'ya Ezoterik Düşün Patikaları 1	26.01.15
	Teoman DUMAN	Mu'dan Musa'ya Ezoterik Düşün Patikaları 2	09.02.15
086 GÜZEL İSTANBUL	Özdoğan ANBAR	Ahilik	12.12.14
	Ufuk KAYADOR, Cemil DÖNMEZ, Oral TANGÜNER	Nasıl Çıkar Karanlıklar Aydınlığa	26.12.14
	İsmail Hakkı DEMİRCİ	Dostluk	23.01.15
	Orhan ÇEVİKBAŞ, Oktay GÖK	Adem'in ilk Karısı Lilith	06.02.15
	Ersin MANÇO	Masonlukta Rehberlik	20.02.15
087 GÜNIŞIĞI	Genco FAS	Ritler ve Uygulamalar	08.12.14
	Can TUNCAY	Adaletin Terazisi, Vicdanın Sesi	22.12.14
	Orhan ÇENDEK ve Hakan ARCASOY	12. yy'da Ortadoğu, Batılılar, Doğulular ve Haşaşiler	05.01.15
	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesi Sembolizması	02.02.15
	Tufan DEMİRÇARK	Daire Ortasındaki Nokta	16.02.15
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	16.02.15
089 TANYERİ	Kerem ERBERK	Çırak Kardeşe Mektup	16.01.15
	Önder ÖZTÜREL	Ahlak	30.01.15
090 SADAKAT	Ilgaz ÇARAŞ	Sümela	20.01.15
092 MARMARA	Eyüp ALTAYLI	Akıllı Tasarım Kavramı Üzerine	15.12.14
	Mehmet ŞENOL	Proudhon Kardeş ve Anarşizm	29.12.14
	Ahmet ERMAN ve Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	26.01.15
	Hakan KAPLAN, Musa GİTMEZ	Bektaşilik ve Alevilik	09.02.15
	Hakkı YILDIRMAZ	Ahilik; Bir Kardeşlik Teşkilatı	23.02.15

093 SABAH GÜNEŞİ	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	08.12.14
	Kaynak Kadri KÜÇÜKPINAR	Güzel Sanatlar Masonik Öğreti midir?	22.12.14
	Selçuk ONART	Vicdan	09.02.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	23.02.15
094 DOSTLUK	Herman İŞÇİ	Doğum Öncesi ve Doğum	01.12.14
	Oktay DEMİRKIRAN	Ölüm Öncesi ve Ölüm	01.12.14
	Demir TİRYAKİ	Genetik Bilginin Serüveni	15.12.14
	Behzat RIZVANİ	Masonlukta Ritüeller	26.01.15
	Erdoğan ERSEVER	Bayraklaşan Ozanımız Dağlarca	23.02.15
095 GELİŞİM	Hürriyet Necdet AYDOĞAN	Cumhuriyeti Biz Böyle Kurduk	02.12.14
	Andre KELEŞOĞLU	İnsan Karakteri ve Hırslarımız	30.12.14
	Kaan ALTINDAĞ	Hırsların İnsan Yaşamına Olumlu Katkıları	30.12.14
	Turgay RENKLİYÜZ	Hırslarımızın İnsanlığımızdan Götürdükleri	30.12.14
	Halit GÖÇER	Hermenötik	27.01.15
	Ekrem DOLUN	İnsanoğlu'nun Yolculuğu	10.02.15
	Kaya BOZTEPE	Atatürk'ü Aşmak	24.02.15
096 ONUR	Akın UZUNOĞLU	Sadakat Duruşu	02.12.14
	Ercan İsmail ÜNAL	Türkiye'nin İktisat Politikaları	16.12.14
	Celaleddin DURAK	Türkiye Hava Taşımacılığının Neresinde?	13.01.15
	Burak ÇANKAYA	Hayat, Zaman ve Zamanla	27.01.15
	Naif TİMUR, Mustafa Süreyya SEZGİN	İşin Doğrusu	24.02.15
098 UMUT	Remzi SANVER	65 Olayları	08.12.14
	Levent KARATAŞ, Alper TOKER	Ayasofyanın Gizemi	05.01.15
	Leon ESİM	Masonik Sevgi	20.01.15
	Levent SEPİCİ, Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları	02.02.15
106 YAKACIK	Burak BİLGİÇYILDIRIM, Aydın ÜNEL ve Barbaros Hasan TOSUN	Bu Yolculuk Nereye? Bölüm 3: Kadim Mısır İnanışları	10.12.14
	Özgür TURAN, Rüstem VAGAS ve Hakan KOŞAR	Bu Yolculuk Nereye? Bölüm 4: Orta Asya Uygarlığı	24.12.14
	Tayyar EGELİ, Eray BİNGÖL ve Temuçin AKALIN	Bu Yolculuk Nereye? Bölüm 5: Eski Avrupa Uygarlıkları	21.01.15

107 KADIKÖY	Remzi SANVER	65 Olayları	08.12.14
	Burhan ÖĞÜTÇÜ	Hukuk ve Masonluk	19.01.15
108 GEOMETRİ	Ömer KÖKER	Laiklik	10.12.14
	Suha ALPER	Masonik Faziletler, Meziyetler ve Landmarklar	24.12.14
	Hakan TÜRKKUŞU	Çalışmak Sabır ve Azim	24.12.14
	Süha ALPER	Masonik Faziletler, Meziyetler ve Landmarklar	21.01.15
	Ulvi ALTEKİN, Bilgehan TAHTAKAYA, Koray ÇANDIR, Yakup ELYAZAR	İtidal, Hoşgörü, Tolerans	21.01.15
	Ali Murat VURAL	İletişimi Yönetmek	04.02.15
111 DOĞU	Ahmet BİRİCİK, İlker ESİN	İskenderiye Kütüphanesi	09.12.14
	Rıdvan TUĞSUZ, Salih CENGİZ	Müzik ve Matematik	20.01.15
	Atilla ERDEMLİ	Mitos'tan Felsefeye	03.02.15
112 ÜLKÜM	Melih ÇELEBİ	Masonlukta 40 Yılda Yaşadıklarım ve Gördüklerim	23.12.14
	Remzi SANVER	Çırak Derecesi Tablosu	20.01.15
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Tablosu	20.01.15
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Tablosu	20.01.15
	Yalçın OĞUZÜLGEN	Alev Saçan Yıldız	03.02.15
116 UFUK	Naif TİMUR, Mustafa Süreyya SEZGİN	Dinlerde Adalet Kavramı ve İnsan Hakları	11.12.14
	Tolga ER	Cumhuriyet ve Demokrasi	25.12.14
118 DORUK	Ömer HÜLAGÜ, Süleyman SAVAŞ	Dorukta 20 Yıl	13.01.15
	Fazıl HORTAÇSU	Masonik Bakış Açısı ile Avrupa Tarihinden Bir Kesit	27.01.15
	Macit SÜKAN	Tarihe Yön Veren Bir Kardeşimiz: Prusya Kralı II. Frederick	10.02.15
	Ahmet ERMAN, Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	24.02.15
119 ÖRS	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesi Sembolizması	11.12.14
	Asaf TANAĞAR	Aydınlanma Kavramı	25.12.14
	Haluk ERGÜZ, Dirsehan AYSU	Masonluğu Etkileyen Felsefi Akımlar, Ortaçağ Şövalyelik Akımlarının Masonluğa Etkileri	22.01.15
120 GRANİT	Aykut Yalçın KURT	Masonluk ve Ahlak	15.12.14
	Yalçın KURTOĞLU	Nuh Tufanı	29.12.14

	Ahmet BAŞKAYA	Bilgi ve Hakikat	12.01.15
	Zafer KURAL	Masonluğun Temel Yapısı ve Eğitim	09.02.15
	Mustafa DOĞRUSOY	Masonluğumuz; Masonlukta Neredeyiz?	23.02.15
121 TESVİYE	Naci YÜCEFER	Anılarımdaki Akademik Eğitim ve Bürokrasi	11.12.14
	Yaşar ÖZTUZCU	Kalfanın Yolu	25.12.14
	Necmi KARAKULLUKÇU	Özgürlük	22.01.15
	Burak EVCİLERLİ	Son Türk Muhalifleri "Jön Türkler"	05.02.15
123 SABAH YILDIZI	Mert NAMLI	Bir Batılılaşma Hareketi Olarak 19. Yüzyıl'da Osmanlı Saray Müziği I. Mahmut ve Abdülmecid Dönemi	01.12.14
	Mert NAMLI	Bir Batılılaşma Hareketi Olarak 19. Yüzyıl'da Osmanlı Saray Müziği II Abdülaziz ve V.Murat Dönemi	29.12.14
	Eren ERBABACAN	Mısır Ezoterizmi'nden Masonluğa	26.01.15
	Hayati SEYYAR, Ertan AKSOY ve Erkin KORAY	Üç Taşıyıcı Sütun: Akıl ve Hikmet – Kuvvet – Güzellik	09.02.15
124 GÜNEY	Moderatör: Efdal GÜDEMEZ, Bahadır AYIŞ, Ahmet H. TOPÇUOĞLU, Levent S. DERVİŞOĞLU ve Koray BEŞER	Temel Masonik Bilgiler – 3	18.12.14
	Moderatör: Atilla DEMİRAL ve Ulvi ÖZGÜVEN Doğu GÖÇÜK ve Yoni ALTARAS,	Masonluk ve Sanat - 2	15.01.15
	Levent S.DERVİŞOĞLU ve Muh:. Yaşar ACAR	Ortaçağ Felsefesi - 1	29.01.15
	Efdal GÜDEMEZ ve Suat ÖZKAN	Ortaçağ Hıristiyan Felsefesi	12.02.15
	Moderatör : Yaşar ACAR, Türker GÖÇGÜN ve Mert OŞAR	Ortaçağ İslam Felsefesi	26.02.15
125 ATAYOLU	Sebatay BERAHA	Masonluk Bir Ahlak Okuludur	08.12.14
	Kayhan GÜLER	2014 Yılı Çalışmaları	22.12.14
	Ahmet AYBAR	Ham Taş - Küp Taş	05.01.15
	Emre AYDIN	Çırak Derecesi Çalışma Tablosu	05.01.15
	Can ŞARMAN	Çırak Avadanlıkları	05.01.15
	Mehmet Ali BEDİRHAN	Minarelerin Dili	19.01.15
	Fikret NEMLİ	Masonlukta 40 Yıl	02.02.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	16.02.15

127 ALTAR	Ali Galip ÇAKIR	Masonik Etiket	20.01.15
	Berat PEHLİVANOĞLU	Amerikan Devrimi Bildirgeleri	17.02.15
129 NAR	Levent SEPİCİ, Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	01.12.14
	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesi Sembolizması	15.12.14
	Remzi SANVER	Çırak Derecesi Çalışma Tablosu	12.01.15
	Remzi SANVER	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	12.01.15
	Remzi SANVER	Üstat Derecesi Çalışma Tablosu	12.01.15
	Umur ÇOLGAR	İzmir Suikastinin Düşündürdükleri	26.01.15
	Ahmet ERMAN, Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	09.02.15
131 YÜCEL	Ali ERAY, Refik Mert ERYÜRÜK, Okan İŞCAN	Bir İnsan: Oblamov	18.12.14
	Mehmet Aziz ERTEN, Mehmet UÇAK	Mevlana Celaleddin-i Rumi	15.01.15
	Efe ASAR, Cüneyt MİDİLLİ	Benzeşmeler: Robin Hood/Köroğlu	29.01.15
	Sabri Emre KAFADAR, Özgür AŞIK	Skoç Riti – York Riti	26.02.15
132 GÜZELLİK	Ahmet ATALAY	Güzellik	18.12.14
	Ali Oktay CEVER ve Loca K:.'leri	Sohbet Meclisi	29.01.15
	Ali ORHAN	Kardeşlerle Masonik Sohbet	12.02.15
133 KÜRE	Hakan GÜNER	Çin ve Bilinmeyen Yönleri	22.12.14
	Ömer KÖKER	Büyük Üstat'tan Mesajlar ve Sohbet	19.01.15
	Yusuf GÖKÇEK	Hollywood 3	16.02.15
135 ÇEKİÇ	Mehmet KABASOĞLU, Reha TARTICI	Söyleyemediklerimiz	02.12.14
	Ali ORHAN	Kardeşlerle Masonik Sohbet	16.12.14
	Atakan ÖZDEMİR	İçeriden Dışarıya: Termodinamiğe Ezoterik Bir Bakış	30.12.14
	Salih EVCİLERLİ	Masonluk Amaç mıdır; Araç mıdır?	13.01.15
	Ercan SOLAK	Tesadüf	27.01.15
	Emrah YURTÇU	Zamanda Yolculuk: Hermes'ten Hızır'a	24.02.15
136 KOZA	Mustafa ÇETİNKOL, Salih BÜYÜKYURT	Çırak Derecesi Açılışının Ezoterik Yorumu	26.02.15

139 TAŞOCAĞI	Fuat ALTINSOY, Nebi ÖNDER, Hidayet PINARBAŞI, Murat TABANLI, Şaban KÖKTÜRK, Setren BAYDAR, Selim UZEL, Mehmet YÜCEL, Altan YÜCETAŞ, Emre KOPTEKİN	Düşünce ve İnançları Uğruna Öldürülerek Ölümsüzleştirilenler	10.12.14
	Mete ÖZER	Kavramlar	24.12.14
	Ömer KÖKER	Aydınlanma ve ATATÜRK İlkeleri	21.01.15
141 MİMAR HİRAM	Can EGE, Melih SİSA	1204 İstanbul	03.12.14
	Özgür ARISOY	Martin Luther'in 95 Tezi	17.12.14
	Mesut ILGIM	Afrodisyas Antik Kentinin Bize Öğrettikleri	14.01.15
	Tunçel GÜLSOY	Mesleğimize Bir Koçluk Modeli Perspektifinden Bakış	28.01.15
	Feyzi CİN ve Uğur ÜNAL	Tapınak Şövalyeleri, I. Bölüm	25.02.15
143 ANIT	Faruk ÖMRÜUZAK, Oğuzhan ÜÇOK ve Serkan TUTGUN	Çırak Masonun Beklentileri	01.12.14
	Levent SEPİCİ ve Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	15.12.14
	Harun GELMİŞ	Şakul Sembolizması	12.01.15
	Ersin ALOK	Fırat'ın Gizemi	23.02.15
144 KÖRFEZ	Ersin ALOK	Dağa Yaslanan Yeşil (Şamanizmin Anadolu Topraklarındaki Yayılışı)	18.12.14
	Kasım EREN	Düğüm	15.01.15
	Nikola AZAR	Önlük	29.01.15
146 ZEYTİNDALI	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	12.12.14
	Ahmet ŞENKUT	İtalya'da Masonluk	23.01.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	06.02.15
147 IRMAK	Serhan CEYHAN	Ayna Kavramı	02.12.14
	Alper Tunga Sagu BURAK	Ezoterizm	16.12.14
	Cevdet ALEMDAR	Kalfa Derecesinde Üç Yolculuğun Anlamı	13.01.15
	Saip DENİZOĞLU	Kalfa Derecesi Avadanlıkları	10.02.15
	Serdar KIZILCAN	G Harfi'nin ve Alev Saçan Yıldız'ın Anlamı	24.02.15
150 SEBAT	Vedit ENGİN, Ali Mutlu KÖYLÜOĞLU, Eren CANBOLAT ve Hakan MALAK	Budizm	23.12.14
	Salih EVCİLERLİ	Masonluk Araç mıdır? Amaç mıdır?	03.02.15

151 SEVGİ YOLU	Kemal AYTUĞLU	Kendi Mabedini İnşa Etme	08.12.14
	Selman TARMUR	Mabedin Sütunları	22.12.14
	Halit ÖVER	Yazılı Olmayan Kurallar	05.01.15
	Mustafa UZAN, Baha UGAN	Mabette Taht	02.02.15
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	16.02.15
155 RÖNESANS	Tayfun ÇALKAVUR	Boynumdaki Urgan	09.12.14
	Hikmet ENKÜR, Kaan ERDEMİR	II.Derecenin Felsefesi	23.12.14
	Halit GÖÇER, Mustafa KÜRELİ	Vitriol	03.02.15
	Halit GÖÇER, Mustafa KÜRELİ	İnanç ile Aklın Muhteşem Dansı	03.02.15
156 VEFA	Faik ERİM	Saat ve Pusula	05.12.14
	Mehmet BEKAR	Masonik Hukuk	12.12.14
	Uğur SÖZER, Erkan AKSU	Evrensel Zeka	02.01.15
	Ömer KÖKER	Büyük Üstat'tan Mesajlar	16.01.15
	Murat ÖKTEM	1965 yılında Türkiye'de Masonluk	27.02.15
157 SUR	Emin EMİNOĞLU ve Kutay AKIN	Delphi Mabedi	04.12.14
	Orhan ÇEKİÇ	1938 ve Atatürk'ün Vatana Son Hizmeti: Hatay	18.12.14
	Fikret KUTLU	Hayata El Ver	15.01.15
	Mert NAMLI	Ölümünün 100. Yılında Tevfik Fikret ve Aydınlanma Ruhu	26.02.15
160 AYDINLANMA	Tufan SUBAŞI	Rüya Gibi	21.01.15
161 AKASYA	Özgür FALCIOĞLU	Yaradılış Adem'den Hz. Süleyman'a	22.01.15
	Kemal GÜNAY	Süleyman Mabedi	04.02.15
163 ATAİZİ	Tekin ÖZERTEM	Masonik Öğretide Teatral Unsurlar	11.12.14
	Ataizi Felsefe Gurubu	Aristo ve Etik	25.12.14
	Ataizi Felsefe Gurubu ve K:.'ler	Aristo ve Etik	22.01.15
	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	05.02.15
167 SÖZ	Umur ÇOLGAR	Son Büyücü Isaac Newton	02.12.14
	Barış GÖÇEK	Dante'nin Cehennemine Bir Yolculuk	30.12.14
	Reha EREKLİ	Mason Olmanın Sorumlulukları	02.01.15

	Murat SELÇUK	21. Yüzyılda Hakikati Aramak	27.01.15
	Emre ÖZBEK, Mete ÖZBEK	Hakikate Ulaşmanın Bilimsel Yolu	10.02.15
	Gürcan VURAL	Mevlana Ne Kadar Mason, Biz Ne Kadar Sufiyiz	24.02.15
168 AKEV	Uğur SÖZER ve Erkan AKSU	Evrensel Zeka	02.01.15
	Ömer KÖKER	Büyük Üstat'tan Mesajlar	16.01.15
	Şinasi AFACAN	Masonik Eğitim – Öğrenim	27.02.15
173 CUMHURİYET YILDIZI	Rifat Murat ÖNOK	Modernleşme Projesi Olarak Laiklik ve Güncel Sorunlar	10.12.14
	Kaya PAŞAKAY	Mesleğimiz Hakkında Bilgilendirme	21.01.15
	Salih EVCİLERLİ	Masonluk Amaç mıdır? Araç mıdır?	04.02.15
174 İSTANBUL	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminoloji	19.12.14
175 PETEK	Ahmet GİRGİN	Kardeşlerim Beni Öyle Tanırlar mı?	22.01.15
	Burçak Emre ZORLU	Mu'dan Musa'ya	05.02.15
177 ZAFER	Doğan SÜER	Hurafe ve Batıl İnanç	12.02.15
179 BİLGE	Tunç MISIRLIOĞLU	Matematik, Felsefe ve Bilim	10.12.14
	Neşet PAMİR	Anılarımızda İlker İNAL Kardeş	24.12.14
	Cenk UÇAR, Özgür AKIN	7'nin Büyüsü	21.01.15
	Nuri KUBANÇ	Yazılı Olmayan Kurallarımız	04.02.15
180 KALKEDON	Renan RIZVANOĞLU	Çırak Olmak	05.01.15
	Naif TİMUR ve Mustafa Süreyya SEZGİN	İşin Doğrusu	19.01.15
	Nubar KAZANÇ	Teklif, Tahkikat, Rehberlik	02.02.15
	Ufuk KAYADOR	Çırak Kardeşlerle Masonik Bir Yolculuk	16.02.15
181 VATAN	Mustafa MUNİS, Berç ARHANYAN, Özcan ALPAY, Saruhan AKALIN, Olkan BUDAK, Rıdvan MEMİŞ, Volkan DEMİR ve Bahadır İMER	Doğu'dan Batı'ya Bilgelik Öğretileri: Doğu, Horasan	10.12.14
	Okan IŞIN	İki Sütun ile Yer ve Gök Küreler	24.12.14
	Emin ZEYTİNOĞLU, Selçuk ÖZNAL, Eren BAYTEKİN, Dağhan KANDEMİR, Cengiz KAAN	Doğu'dan Batı'ya Bilgelik Öğretileri, Batı, Yunan	21.01.15
	Okan IŞIN	Düz ve Dönemeçli Merdiven	04.02.15

184 ERMAN	Oğuz TEĞİN	Tolerans	17.12.14
	Ferdi MERTER, Okday KORUNAN, Emin ŞAYLAN, Uğur POYRAZ, Sefa ZENGİN	Socrates'in Savunması	14.01.15
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	28.01.15
	Kaya BOZTEPE	Atatürk'ü Aşmak	25.02.15
185 SİMGE	Erol BALKANAY	Matematikçiden Şaire Mektup	05.01.15
	Metin ASLANTAŞ, Cihan SALİHOĞLU	21.yüzyılda Uyanık ve Dikkatli Olmak: Bilgi Güvenliği	19.01.15
	Cemil Saruhan SARMAN	Ezoterizm Masonluğun Neden Temel Taşıdır	02.02.15
	Aydemir KARAER	Toplum Mühendisliğinin Bir Enstrümanı: Müzik	16.02.15
186 LOTUS	Osman Selim YÜRÜTEN	Çırak Derecesi Ritüeli ile Atatürk'ü Anmak ve Anlamak	03.12.14
	Galip ÖZGÖREN	Düşünce Durakları	28.01.15
188 KOŞUYOLU	Yunus ÇELİK	Sevme Sanatı	02.12.14
	Moderatör: Mehmet GÖKTEPE, Bora ÇELİK, Siret ERTUĞRUL, Hakan PARLAR	İnanç Sistemleri ve Masonluk	16.12.14
	Soner AKYOL	Tekris Töreni	27.01.15
	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	04.02.15
	Mete SÜTUNÇ	Kalfa Derecesi Çalışma Tablosu	24.02.15
189 HUZUR	Numan AYDINOĞLU	Şeyh Bedrettin ve Kalfalık Hikayeleri	28.01.15
	Uğur SÖZER, Erkan AKSU	Evrensel Zeka	25.02.15
190 KRİSTAL	Ruhcan AKİL	Sembollerle Düşünmek	09.12.14
	Emin KAYA	Büyük Kuroş'un Düşünce, Felsefe ve Uygulamalarının Masonik Öğreti Açısından Yeri ve Önemi	23.12.14
	Levent SEPİCİ, Ali Can MALTA	İlk Taş Ustaları ve Göbeklitepe	20.01.15
197 VİTRİOL	Mehmet KABASOĞLU, Reha TARTICI	Söyleyemediklerimiz	09.12.14
	Osman Kutay AKIN	Aklını Bil	23.12.14
	Ali ZIRH	Bilimin Işığında Ölüm Anı ve Hemen Sonrasına Bakış	20.01.15
	Mete AKYOL	Atatürk ve Anlaşılamayan Laiklik	03.02.15

199 KUVVET	Sunay DEMİRCAN, Sinan POLVAN, Levent DANIŞMAN, Cenk UÇAR ve Engin EMRE	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Üzerine Ezoterik Bir Çalışma	22.01.15
	Yaşar YÜCEL	Mutluluğun Anahtarı	05.02.15
200 EGERAN	Benhür ERKEN	Masonlukta Kardeşlik Neleri Gerektirir?	05.12.14
	Uğur ÖZCAN, Tunç SALMAN, Kadir DOĞRUER, Murat AKATAY	Ölüm	12.12.14
	Uğur ÖZCAN, Tunç SALMAN, Murat AKATAY	Ölüm Anı	12.12.14
	Celal Fuat URALMAN	Üstat Derecesi'nin Tarihsel Oluşumu	12.12.14
	Tamer EREL	Sağlıklı Yaşlanma	16.01.15
	Ahmet ERMAN ve Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	27.02.15
201 İLERİ	Ekrem GENÇASLAN	Kalfa Derecesi Sembolleri ve Felsefesi	01.12.14
	Barış EMEKLİER	İnanç ve Geleneklerimizde Eski Mısır İzleri	15.12.14
	Mehmet AYDIN	Masonlukta Alegori ve Semboller	12.01.15
202 ATAÇAĞ	Halit GÖÇER	Hermonetik-Yorum Bilgisi	17.12.14
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	14.01.15
	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminoloji	28.01.15
	Eren ERBABACAN	Mısır Ezoterizminden Masonluğa	25.02.15
204 TOPRAK	Turgut TİFTİK	Ezoterizm Tarihine Giriş 1	02.12.14
	Haluk ÜNER	Yeni Yıla Girerken	30.12.14
	Suat ARIKAN	Sanat ve Aydınlanma	13.01.15
	Emircan ŞAHİN, Bora SEVERCAN, Halim ERCAN ve Vedat BOZACI	Sandro del-Prete'nin Da Vinci Tablosu	13.01.15
	Işık DİKMEN	Neden 40 Yıldır Buradayım	27.01.15
	Cem Niyazi DURMUŞ	Kayıp Kıta Mu ve Ezoterizm	10.02.15
	Mahmut BAYIK	Kölelik ve Köleler	24.02.15
207 KÖŞETAŞI	Uğur ÖZCAN, Tunç SALMAN, Kadir DOĞRUER, Murat AKATAY	Ölüm	12.12.14
	Cengiz AYDIN	Atatürk'ün Savaş Ekonomisi ve Kurtuluş Savaşı Finansmanı	23.01.15
208 AKKAN	Salih EVCİLERLİ	Masonluk Amaç mıdır, Araç mıdır?"	17.12.14

	Cihat AŞKIN	Ezoterik Öğretide Müziğin Yeri	14.01.15
	Erol DEĞERLİ	Bilgelik ve Zorbalık	25.02.15
209 ADALET	Berk TUZLACI	Hür Üzerine Düşünceler	12.12.14
211 ALEV	Ömer KÖKER	Laiklik	10.12.14
	Ali BALKIR	Diller ve Dil Düşünce İlişkileri	24.12.14
	Tolga GÜNAL	V. Murat ve Müzik	21.01.15
	Ali Dora YILMAZ	Ahiyan-ı Rum Nerede Yanlış Yaptı	04.02.15
212 GÖNÜL DOSTLARI	Ahmet ŞENKUT	Masonik Terminolojimiz	10.12.14
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	21.01.15
	Ersin ALOK	Dağa Yaslanan Yeşil	04.02.15
214 KARDELEN	Okday KORUNAN ve Tayfun AYKAÇ	Ortaçağ'da İslam Felsefesine Genel Bakış	11.12.14
	Aksun ÜSTÜNDAĞ ve Erdem KURTONUR	İslâm Felsefesinde Ekoller	25.12.14
	Serhat AKKILIÇ	İhvan-ı Safa	05.02.15
215 SU	Levent AKDUYGU	İnsanın Beyaz Dengesi	28.01.15
	Ferdi MERTER, Okday KORUNAN, Emin ŞAYLAN, Uğur POYRAZ, Sefa ZENGİN	Sokratesin Savunması	11.02.15
218 ATEŞ	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	12.12.14
	Remzi SANVER	Masonluğun Bazı Temel Kavramları	26.12.14
	Zeki ALASYA	Masonluk ve Sanat	23.01.15
	Mustafa DOĞRUSOY	Masonluğumuz; Masonlukta Neredeyiz	06.02.15
219 HÜR DUVARCILAR	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	12.12.14
	Ergun ZOGA	Özgün Düşünce Açısından Masonik Kişiliğin Geliştirilmesinin Gereği ve Önemi	06.02.15
221-PERA	Serdar RODOPLU	Kendini Bilmek	12.12.14
	Ali VERBAS	Çırak Tablosu	26.12.14
	Ömer TURGAY	Almanya'dan Dünya Masonluğuna Bir Armağan	09.01.15
	Özdoğan ANBAR	Ahilik	23.01.15
	Haldun YENİ	Devam ve Mazeret Etiketi	06.02.15
	Aydın TÜRKMEN	Voltaire	20.02.15

224-ERGUVAN	Uğur ÖZCAN, Tunç SALMAN, Kadir DOĞRUER, Murat AKATAY	Ölüm	12.12.14
	Uğur ÖZCAN, Tunç SALMAN, Murat AKATAY	Ölüm Anı	12.12.14
	Celal Fuat URALMAN	Üstat Derecesi'nin Tarihsel Oluşumu	12.12.14
	Volkan ULUSOY	Ahlaki Bir Sorun Olarak Özgürlük	26.12.14
	Ümit AGGÜL	Agap Sofra Kardeşliği	26.12.14
	Ahmet MADENCİ	Masonik Etiket	26.12.14
	Remzi SANVER	1965 Olayları	09.01.15
	Ahmet MADENCİ, Erhan PARTEN, Can ÖZEN	Akıl	23.01.15
225-EUCLİDES	Mustafa ÇETİNKOL ve Sabri OZAN	Loca'nın Çırak Derecesi'nde Açılışının Ezoterik Yorumu	13.02.15
	Can BATIRBAYGİL	Mason Hakikatperest Bir Parrhesiastes midir?	27.02.15
226-IŞIK SELİ	Faruk İREN, Kemal SEVİMLİ, Boğaç Ali ÜNDÜZ, Kaan ORAN ve Semih Onur ÜNDÜCÜ	Anadolu Uygarlıkları 3.Bölüm: "Urartular"	05.12.14
	Semih Onur ÜNDÜCÜ, Kemal SEVİMLİ ve Faruk İREN	Anadolu Uygarlıkları 4- Likya:	13.02.15
227-NEDRET	Emre KALMUK, Tahsin BAYRAKTAR	Çırak Derecesinde Seyahatler	13.12.14
	Emre KALMUK, Emre GÜNCAN	Kalfa Derecesinde Seyahatler	13.12.14
	Onur ŞANLI	Kendini Bilmek	13.01.15
	Can EGE, Onur KAYMAKBAYRAKTAR, Engin ÖZÇÖMLEKÇİ	Tefekkür Hücresi	10.02.15
	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	24.02.15
228-REFORM	Ahmet SEYİTOĞLU	Ben, Benlik, Mason	05.12.14
	Ahmet ERMAN	Dante, İlahi Komedyanın Ezoterik Yorumu	19.12.14
	Abdülkadir YARMAN	Duygu Bedeni ve Yontacağımız Ham Taşımız	02.01.15
	Ömer KÖKER	Büyük Üstat'tan Mesajlar	16.01.15
	Önder ÖZTÜREL	Ahlak	30.01.15

	Levent DANIŞMAN, Cenk UÇAN, Özgür AKIN ve Engin EMRE, Sunay DEMİRCAN	Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler Üzerine Ezoterik Bir Çalışma	27.02.15
232-EVRENSEL	Mehmet BEKAR	Masonik Hukuk	12.12.14
	Ali Oktay CEVER ve Loca Kardeşleri	Masonik Karma Yorumlar ve Komprimeler	26.12.14
	Şinasi AFACAN	Yeminlerimiz	06.02.15
	Şinasi AFACAN	Üstat Derecesinin Düşündürdükleri	06.02.15
	Celil LAYIKTEZ	Osmanlı Coğrafyasında Masonluğun Tarihçesi	20.02.15
235- TRAKYA	Bingür SÖNMEZ	1914 – 1915 Sarıkamış Harekatı	11.12.14
	Ahmet ERMAN, Barış ERMAN	Diktatörlük ve Demokrasi	25.12.14
	Necat ÖZTEKİN	Hasenat	08.01.15
	Sami SAY, Cengiz AKBULUT, Murat DOĞAN, İlhan DURMUŞ, Sertaç ENGİN	Büyük Oluşum ve Tarih Kavramı	05.02.15
236- NİKOMEDİA	Hanri BENAZUS	Ölüm Son mu? Yeni Bir Başlangıç mı?	10.12.14
	Mehmet TANSAL	Operatiflikten Spekülatifliğe Devlet, Kilise ve Masonluk	24.12.14
	Mesut ILGIM	Afrodisias, Ege'de Bir Heykelcilik Okulu ve Bize Öğrettikleri	21.01.15
	Ömer KÖKER	Kanunların Ruhu	04.02.15
237-DELPHİ	Ali Oktay CEVER, Mustafa Süreyya SEZGİN	Masonik Karma Yorumlar ve Komprimeler	04.12.14
	Cem ORÇUN	Neden Hepimiz Çırağız?	15.01.15
	İbrahim Afif KARAKILIÇ	Büyü, Bilim, Din ve Masonluk	12.02.15
	Can KAPYALI	Lozan Konferansı ve Masonik Yapı	26.02.15
ÇANAKKALE	Mehmet TANSAL	Operatiflikten Spekülatifliğe Masonluk, Kilise ve Devlet	13.12.14
	Abidin BAYSAL	Eğitimde Ortak Akıl	10.01.15
	Kadir DAYLIK	Adalet ve Umut Üzerine Bir Konuşma	14.02.15
ANKA	Bülent AKKAN	Neyi Arıyoruz?	17.01.15

ANKARA

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
005 UYANIŞ	Berk YÜKSEL	Felsefe Taşı	19.12.2014
	Savaş ÇOLAKOĞLU, Şükrü KULOĞLU, Kamil HATİPOĞLU	Edebiyat ve Masonluk	06.02.2015
010 DOĞUŞ	Celal ERTEM	Kuvvet	09.12.2014
	Taylan KARABEY	Akıl ve Hikmet	23.12.2014
	Oğuz SEVER	Soyut ve Somut Kavramlarda Aklın Sentez Yeteneği	27.01.2015
	M. Nadir Erhan, Murat KAYI, Korkut KESKİNER	Evrene Sezgisel ve Bilimsel Bakış	24.02.2015
012 YÜKSELİŞ	Kutluhan OLCAY	Dünya'da ve Türkiye'de Petrol ve Doğalgazın Seyri	04.12.2014
	K. Soner KOLDAŞ	Türkiye'nin Madencilik Potansiyeli - Hukuksal, Çevresel ve Ekonomik Bir Bakış	18.12.2014
	Ali GÜRSAN	Kayıp Halka	15.01.2015
	Haluk KOÇ	Yeni Çatışma Eksenleri, Tartışılan Kutsal Değerler	29.01.2015
014 İNANIŞ	Sinan YURTTAGÜL	Fuat Aziz Göksel'in Bakış Açısından İnsana Dair Her Şey	08.12.2014
	A. Nihat KÖK, Ünal SAYGAÇ, Barış Kağan KILIÇ	Anadolu Öğretilerinden Esintiler 2; Ahi Evran - ı Veli	12.01.2015
	Tiğin SERTCAN	Sanal Medya Çağında Masonluk	26.01.2015
	F. Sinan ÖZCAN, Z. Cavit ÇEHRELİ, Görkem AKER, Ali SARAN	Anadolu Öğretilerinden Esintiler 3; Mevlana Celaleddin-i Rumi	09.02.2015
015 BİLGİ	Üner ÇAKICI	Bilginin Sonsuz Doğrusundan Portreler: Nüvit Osmay Kardeş	03.12.2014
	Kürşat PARLATAN	Kendimizle Aramızdaki Fark	18.02.2015
021 BARIŞ	Alev YILDIRIM	Din, Demokrasi ve Masonluk	01.12.2014
	Aykut SARIBIYIK	Amenhotep: Firavun mu? Peygamber mi?	15.12.2014
	Taner İBRİŞİM	Sevgi, Atatürk'ün Sevgi Felsefesi	05.01.2015
	Murat DİLAVER	Bir Uygarlığın Konak Yeri, Galatya	19.01.2015
022 DİKMEN	Gürkan BAKANAY	Elmas	18.12.2014

	Turgan VARGI	Matrikül Hareketlerine Göre Türk Masonluğunun Değerlendirilmesi	15.01.2015
027 YILDIZ	Oktay ERGİN	Kalfalığın Felsefesi	11.12.2014
	Türev BERKİ	Müzik, Bildiğimiz Müzik mi?	25.12.2014
	Ali Rıza İLDENİZ, Ruşen DEMİREL	Yardımlaşmada Unutulan Zarif Yöntemler ve Masonik Gelenek	12.02.2015
036 ÇANKAYA	Turgan VARGI	Matrikül Hareketlerine Göre Hür Masonluğun Gelişimi	12.12.2014
	İlker MİNTAŞ	Tenue Blanche	26.12.2014
	Emin GÜROL	Ruh	09.01.2015
	Ethem ÖZ	Çırak Derecesi Tablosuna Farklı Bir Bakış	27.02.2015
038 ARAYIŞ	Okan IŞIN	Ben Bir Mason Olarak, İnsanların Eşitliğine, Kardeşliğine, Özgürlüklerine, Hak ve Adalete İnanan Masonlar Arıyorum	02.12.2014
	Özkan ESKİ	Ben Bir Mason Olarak; Tolerans ve Hoşgörüyü Yaşayan ve Yaşatan Masonlar Arıyorum	16.12.2014
	Füruzan ÖZKAN	Arayışın Başlangıcı ve Bitmeyen Arayış	06.01.2015
039 ÜÇGÜL	A. Mithat OZANÖZGÜ, Cüneyt ATINÇ, Ahmet ÖZDEMİRER	Masonluk ve Erdem	10.12.2014
	Önder MANTİNİ, Muzaffer BÜYÜKKARAGÖZ, Hakan GÜRBÜZ	21. Yüzyılda Masonluğu Nasıl Bir Değişim Bekliyor	28.01.2015
	Semih KESKİL	Tanrı	10.02.2015
045 AHİLER	Belgin ERKAN	Masonik Disiplin ve Özveri	25.12.2014
	Ergin ÖZSINMAZ	Doğudan 10 Dakika	12.02.2015
	Barkın GÜRCAN	İnanç - Din - Tanrı	26.02.2015
046 ÇAĞ	Emre HURİ	Hipokrat ve Masonluk	01.12.2014
	Cem Tiğin SERTCAN	Sosyal Medya Çağında Masonluk	16.02.2015
050 GÖNÜL MİMARLARI	Okan IŞIN	Gönül Kardeşliği	16.12.2014
051 EŞİTLİK	Hasan BİLGEN	İyilik Kavramı	09.12.2014
	Halit YILDIRIM	Hologram	27.01.2015
	Hasan ÖZDEMİR	Kendini Bilen Tanrıyı Bilir	10.02.2015
056 ANKARA	Yavuz GÜVEN	Gönül	16.01.2015

059 YUNUS EMRE	Seçkin KIRAĞI	Masonik Davranış	08.12.2014
	Tamer MÜFTÜOĞLU	Globalizasyon ve Masonluk	22.12.2014
063 İLKE	Tiğin SERTCAN	Obediyans, Rit ve Paramasonik Kuruluşlar	12.12.2014
	Firuzan ÖZKAN	Beni Nasıl Bilirdiniz?	23.01.2015
	Aydemir BOZKAYA	Atatürk ve Meşrutiyet Kavramı	13.02.2015
064 ATANUR	Belgin ERKAN	Akıl ve Düşüncenin Serüveni	19.01.2015
	Mehmet BEKAR	Masonik Hukuk	02.02.2015
066 ÇUKUROVA	Zafer YEĞENOĞLU	Çevrecilik ve Masonluk	23.12.2014
	Belgin ERKAN	Yaşam ve Masonluk	27.01.2015
	Mehmet BEKAR	Masonik Hukuk	10.02.2015
	Cafer GÜRBÜZ	Ulusal Aydınlanmada Kardeşlerin Rolü	24.02.2015
069 ERDEM	Ufuk GÜLSOY	İnsan Amaç mı? Araç mı?	02.12.2014
	Ozan SAĞDIÇ	Mevlana ve Rubailerinde Gezinti	16.12.2014
	Abdurrahman ÇELİKER	Yaşantımızda da Akıl ve Bilim	03.02.2015
	Kılıçaslan TÖZÜM	Masonik Sofra Kuralları	17.02.2015
070 DENGE	Adnan NEDİMOĞLU, Tayfun YILDIRIM, Faruk MENGÜÇ	Değişim Yılları - Altan Öymen	09.12.2014
	Ahmet YAY	Objektiften Mabede Sualtı Dünyasından Yansımalar	23.12.2014
73 DOĞAN GÜNEŞ	Ali AYDIN	İttihat ve Terakki	26.01.2015
	Mete GÜRLER	Mahzun Şövalye	23.02.2015
076 TOLERANS	Erhan BÜYÜKERK	Masonlukta Rehberlik	10.12.2014
	Kürşat KAHRATLI	Türkiye'de Masonluk Tarihinden Kesitler	24.12.2014
	Altay BİRAND	Spekülatif Masonluğun Kaynakları ve Başlangıcı	14.01.2015
079 KUTUP YILDIZI	Serdar ŞENTÜRK	Süleyman Mabedi ve Efsaneleri	18.12.2014
	Ümit ESİ	Masonluğun Temel Yasaları ve EKSR	15.01.2015
	İbrahim Fevzi KARADENİZ	Türkiye'de Masonluğun Tarihçesi	05.02.2015
083 ÜÇNUR	Ertan AKHAN	Kendini Bil	08.12.2014
	Alper ÖZKOÇAK	Hareket ve Devinim	22.12.2014
	Burçak KAYHAN	Adam Olma Sanatı	12.01.2015

	Hikmet ÇETİNKAYA	Hatırlamak, Unutmamak, Vefa ve Gelinciğin Felsefesi	09.02.2015
	Halit YILDIRIM	İnsan Nedir, Nasıl İnsan Olunur?	23.02.2015
088 BAŞKENT	Kemal GÖL	Fotoğraflarla Transkaçkar	
	Murat ÖKSÜZCÜ	Rehberlik Üzerine	15.12.2014
	Metin ÖZERCİYES	Kuruluş Anıları ve Mason Olabilmek	05.01.2015
	Rıfkı HAZIROĞLU	Hinduizm - Brahmanizm ve Masonluk	16.02.2015
091 GÖKKUŞAĞI	Bülent AKKAN	Kalfa Derecesinin Sembolizması	05.12.2014
	Cengiz GÜLEÇ	Psikoanalitik Açıdan Tanrı ve Kutsal İhtiyacı	19.12.2014
	İbrahim ZOR, Cengiz GÜLEÇ, Özgür BAYRAM	Masonlukta Tanrı Kavramı - 1	16.01.2015
	Cem Tiğin SERTCAN	Sosyal Medya Çağında Masonluk	06.02.2015
101 HOŞGÖRÜ	Kadir BULHAZ	Doğunun Tanımı	07.01.2015
	Belgin ERKAN	Masonik Disiplin ve Özveri	21.01.2015
	Tevfik ORBEY, Nihat AL	Şiir - Müzik ve Masonluk	18.02.2015
103 ANTALYA	Recep ESENGİL	Taş Ustası Sinan'ın Neydi Aklındaki	18.12.2014
	Ersin LÜLECİ	1965 Olayları	15.01.2015
	Giray SÜZEN	Mesleğimizin Günümüzdeki Uygulamasının Bana Düşündürdükleri	05.02.2015
	Erol IŞIN	Masonluk ve Harici Alem	19.02.2015
104 EKİN	Halit YILDIRIM	İlericilik ve Gericilik	02.12.2014
	Kayhan EROL, Murat ÜNSAL, Hakan BİRBİL	Antik Çağ Felsefesi, Helen Dünyasında İnançlar ve Ezoterik Akımlar Sokrates, Platon, Aristotales	06.01.2015
	Ergun GÖKTEN, Barış HAZER, Cihan KURGAN	Ortaçağ Felsefesi	20.01.2015
	İsmail Hakkı AYHAN	Ahlak, Bilim ve İnsan	03.02.2015
	Ayhan EROL	Aynaya Bakarken	17.02.2015
109 YÖRÜNGE	Halit YILDIRIM	Ölüm, Ruhun Ölümsüzlüğü ve Masonluk	09.12.2014
	Tezer KUTLUK	Dünyanın Sorunu: Kanser	13.01.2015
	Mutlu PAYASLIOĞLU	Göbeklitepe-Kayıp Halka	24.02.2015
110 PERGEL	Burçak ÇUBUKÇU	Esseniler ve Gnostisizm	02.12.2014
	Altuğ UÇAR	Landmarklar	16.12.2014

	İsmet YILMAZ, Olcayto AKSOY	Atlantiste Ezoterik Öğreti	20.01.2015
	Alper ÖZENALP	Tefekkür Hücresi	03.02.2015
	Dinçer AKTEPE	Hakikati Ararken Yabancılaşıyor muyuz?	17.02.2015
114 UYUM	Mehmet TOPSAKAL, Hakan AYÇENK, Erman AKSOY	Ölü Deniz Yazmaları ve İsa	11.12.2014
	M. Kazım ÇAĞLAR, Atahan ALTUN, İ. Melih NURHAN	İslamiyet ve Batıniler	25.12.2014
	Ömer ÜNVER, Bilgehan YAŞAVAN, Levent ÇİFTÇİ	Batı Dünyası ve Ezoterizm	08.01.2015
	Altuğ EKNİ, Tamer ŞENYUVA, Murat GÜVEN, Sinan TÜRKİLİ	Masonun Rehber Eşliğinde Yolculuğu - İlahi Komedya - Dante	12.02.2015
117 GÜNEY YILDIZI	Armağan GÜRKAN	Toplumsal Adalet	11.12.2014
	Can GÖÇÜK	Bir Aydınlanma Devrimcisi - H. A. Yücel	08.01.2015
	Tamer GÖK	Erdemlere Kendinizi Adayacaksınız	22.01.2015
	Serhan SERİN	Kardeşlerim Beni Öyle Tanırlar	26.02.2015
122 AND	Mahmut Can Yağmurdur	Sosyal Açıdan Din Olgusu	03.12.2014
	D. Ali KAŞ	Öteki ve Masonluk	17.12.2014
	Mahmut Can Yağmurdur	Sırlarımızı En Güvenilir Yer Olan Kalbimizde Saklayalım	04.02.2015
	Mehmet TOMAK	İnsan Tabiatı Değişebilir mi?	18.02.2015
126 ESKİŞEHİR	Fuat GÜRCÜOĞLU	Mason Yalnızlığı	22.12.2014
	Murat TAŞKIN	İttihat Terakki ve Masonluk	26.01.2015
	Gökhan GÜNEYSU	Üstat Dokunuşu	09.02.2015
	Mehmet ŞİŞMANGİL	Vicdan ve Adalet	23.02.2015
128 ÇINAR	Halit YILDIRIM	Zaman	18.12.2014
	Mustafa SAYIN	Anılar ve İzleri	15.01.2015
	Cem TABUMAN	Modern Masonluğun Sembolizmasını Etkileyen Kadim ve Gizli Cemiyetler	29.01.2015
130 EVRİM	Ç. Gökhan KARAKURT	Düşünce Tarihi - İlkçağ	05.01.2015
	Alper ÖMEROĞLU	Masonluk ve İletişim	19.01.2015

	Gökhan KARAKURT, Murat UZUN, Semih ETİK	Düşünce Tarihi - Ortaçağ	02.02.2015
	Alper KAFA, Nedim ARDA, Nihat SOLAKOĞLU	Sevgi Dört Bir Yanı Süslesin	16.02.2015
137 PUSULA	Fatih CEBECİ	Harici Hayattan Masonluğa	03.12.2014
	Tolga SAYAL	Hiram'ın Anahtarı	03.12.2014
	Ercüment ULUSOY	Masonlukta Rehberlik Müessesesi	07.01.2015
	Sinan ÖZKAVUKÇU	Bir Hak Olarak Tembelliğe Bakış	21.01.2015
152 DEFNE	Ahmet Volkan ARPACI	Karma Yasası	03.12.2014
	Erkan ERKMEN	Ego	21.01.2015
	Mete Uğur SEZER	Eğitim Perspektifinde Türkiye'ye Genel Bakış ve Köy Enstitüleri Deneyimi	04.04.2015
	Alper ÖMEROĞLU	Masonluk ve İletişim	18.02.2015
153 BİLİM	İbrahim TOKALAK	Yeni Dünya Düzeni - Etimolojik Bir İnceleme	10.12.2014
	Murat ERİLHAN	5 Mason Ne Öğrendiler, Ne Öğrettiler	10.12.2014
	Nezih AYTAÇ	Masonlukta Rehberlik	24.12.2014
	Murat ERİLHAN	Yeni Dünya Düzeni - 2 / YDD Karşısında Dünya ve Türkiye	14.01.2015
	Bekir METİN	Yeni Dünya Düzeni - 3/ Atlas Üzerindeki Etkileri	28.01.2015
	Safa KARATAŞ, Tuncer KRAMAN, Nedim ESKİNAZİ	Yeni Dünya Düzeni - 4/ YDD'nin Eko-Politiği	20.02.2015
154 ÖZGÜRLÜK	Remzi SANVER	1965 Olayları	13.01.2015
	Muammer ŞAHİN	Bir Mısır İnisiyesi - Platon - Ruhun Ölmezliği	24.02.2015
158 MOZAİK	Mustafa GÖKLÜ	Kalfa Derecesinin Öğretisi	12.12.2014
	Tayyar POLAT	İyi Bir İnsan Olmanın Yolları ile Bir Aydın, Bilge ve Kamil İnsan Olmaya Giden Yolun Amaç ve Hedefleri	26.12.2014
	Tamer MÜFTÜOĞLU	Globalizasyon ve Masonluk	23.01.2015
	Ömer KÖKER	İbn Rüşd	30.01.2015
	Mustafa GÖZLÜ	Bir Masonun Hedefi: Hakikat - Doğruluk - Gerçek ve Mükemmeliyet	13.02.2015

159 GÜNEŞ	Yağız SÜZEN, Feyyaz ESEN, Can ÇEVİKOL, Mert AKBAŞ	Görevimiz Nedir - III	11.12.2014
	Mert AKBAŞ	Görevimiz Nedir - IV	25.12.2014
	Mustafa KÜHEYLAN	Rehber / Çırak İlişkisi	08.01.2015
	Serdar EYİLER	Önlük	22.01.2015
	Cengiz ERGÜL	Tekris ve Tekris'ten Anladıklarım	26.02.2015
162 ÇAĞRI	Alper ÖMEROĞLU	Masonluk ve İletişim	09.12.2014
	Doğan COŞKUN, Cahit CESUR	İnsan ve Yaratılış 2 -Yaratılış Öyküleri ve Mit'ler	27.01.2015
	Selim ÖNDEŞ, Tunç TURANALP, Tan KARAKOÇ	İnsan ve Toplum - 1: Toplumsal Yaşama Geçiş	10.02.2015
165 HİTİT GÜNEŞİ	Remzi SANVER	Neden Buradayım? Bir Yaşam Tarzı Olarak Masonluk	26.01.2015
	Çağrı ŞAHİN	Tasarım ve Masonluk	23.02.2015
166 BİRLİK	Barbaros ONULAY	Dogmatizm Karşısında Masonluk	16.12.2014
	Altuğ KUT	Gizemli Örgütler, Cemiyetler "İsmaililer, Esenniler"	06.01.2015
	Altuğ KUT	Gizemli Örgütler, Cemiyetler "İsmaililer"	20.01.2015
	Selçuk MERT	Mahşerin Dört Atlısı	03.02.2015
	Ali Fuat ÖZYAŞAR	Lazım ve Kafi Kavramlarının Kişi Tekamülüne Etkisi	17.02.2015
169 TANYILDIZI	Alper GÖRÜR	Dikilitaş - Obelisk	09.02.2015
	Remzi SANVER	Gelenek Kavramı Üzerine Düşünceler	23.02.2015
170 ŞAFAK	Ersel DÜZGÜN	Masonik Ahlak Üzerine	11.12.2014
	Başer MÜNİR	Küba'da Masonluk	25.12.2014
	Memduh MAZMANCI	Çıraklığa Dönüş	08.01.2015
	Cengizhan ERZİNCAN	Zerdüşt	26.02.2015
183 SİMURG	Orhan PAZARCIK	Narsizm ve Gücenme	08.01.2015
	Tolgay ŞATANA	Masonlukta Hasenat ve Shriner Hareketi	12.02.2015
	Cihangir GENER	Ezoterizm ve Masonluk	26.02.2015
191 SEDİR AĞACI	H. Hüseyin URAL	Bir Masonun Zihninden Yüreğine	12.12.2014
	Kürşat PARLATAN	Kendimizle Aramızdaki Fark	09.01.2015
	Belgin ERKAN	Masonik Disiplin ve Özveri	23.01.2015

193 BİRİKİM	Cengiz ERGÜL	Kapılar ve Kapıların Masonluktaki Anlamı	19.01.2015
194 AYDINLIK	M. Benan AKMAN	Hanif Firavun	10.12.2014
195 KAYNAK	Okan IŞIN	İnsanlık Tarihinde Güneş Kültü'nün Etkileri ve Hür Masonlukta İlişkileri	10.12.2014
	Enver ÖZCAN	Fransa'da Masonluk	14.01.2015
196 SAĞDUYU	Mustafa ERSÖZ	Süleyman Mabedi	08.12.2015
	Tamer GÖK	Erdemlere Kendinizi Adayacaksınız	26.01.2015
	B. Gökhan TOPAL	Adalet	09.02.2015
	Talat KOCABAŞ	Talat Paşa	23.02.2015
203 ÖNDER	Şevket ÖZÜGERGİN	Küresel İşbirlikleri ve Medeniyet	11.12.2014
	Sümer YAMANER	Fransız Devrimi	25.12.2014
	A. Affan DARILMAZ	Kendini Yaratan Adam Heykelinin Düşündürdükleri	08.01.2015
	Tevfik KÜÇÜKPINAR	Güzel Sanatlar ve Masonluk Arasındaki Etkileşim	22.01.2015
	Firuzan ÖZKAN	Tefekkür Hücresi	26.02.2015
206 YÖNTEM	B. ÇAKIM, Ş. ÇAM	Türkçe	19.12.2014
	Ferhat ERÖZ	Fizik	06.02.2015
	Kaan YALÇIN	Jachin	20.02.2015
210 DÜŞÜN	Nadir ELİBOL	Seçim Sistemleri	14.01.2015
	Cemal KADIOĞLU, Hakan ARARAT, Tuncer YÜZEN, Emin BİLEN	Bor Madeni, Dünya Konjöktürü ve Gelecekteki Önemi	28.01.2015
	Şükrü YURDAKAN	Gelir Paylaşımı ve Dolaylı Vergi Sorunları	25.02.2015
217 SÜMER	Halit YILDIRIM	Uygarlık ve Kültür	05.02.2015
216 ADANA	Can GÖCÜK	Hasan Ali Kardeş: Bir Aydınlanma Devrimcisi	15.12.2014
	Sabri YURDAKUL	İstiklal Mahkemeleri	05.01.2015
	Mete GÜRLER	Ş ve G	19.01.2015
222 DORLİON	Vedat ÖZTÜRK	Doğudan Batıya Ezoterizm	15.12.2014
	Nihat DEMİRKOL	7 Bilge Öğütlerinde Masonik İzler	05.01.2015
223 MERSİN	Cafer GÜRBÜZ	Melamilik ve Etkileri	03.12.2014
	Cüneyt İNANÇ	Aşk ve Sevgi	17.12.2014
	Ömer FIRATOĞLU	Masonluk ve Doğruluk	21.01.2015
	Okan DOĞU	Kendini Bil	04.02.2015
	Mete GÜRLER	Mahzun Şövalye	18.02.2015

229 EKİNOKS	Ertan KAHRAMANOĞLU	Masonların Toplumsal Görevleri	03.12.2014
	Gürel ÜNVER	Farklılıkların Oluşturduğu Ahenk	07.01.2015
	Fevzi ATACANLI	Eşitlik, Adalet ve Masonluk	21.01.2015
233 WISDOM	Firüzan ÖZKAN	Çalışma Tablosundaki Diğer Semboller	05.12.2014
	Thomas Zımmermann	Çeşitlik ile Birlik - Almanya'da Dört Muntazam Obediyansın Ritüelik İzlemlerim	19.12.2014
	Mehmet BEKAR	Faust Üzerine Ezoterik Bir Yorum Denemesi	16.01.2015
	Werner GRUBER	Hurafe, Boş İnanç ve Bağnazlık	06.02.2015
	E. Yiğit GENİŞ	Dört Üniversite Locası: MİT, Harvard, Oxford ve Cambridge Üniversitelerinde Hür Masonluk	20.02.2015
234 ERCİYES	Murat ŞENGÜL	Ritler	13.12.2014
	Talip BÖLÜKBAŞI	Rehberlik	24.01.2015
	Selim DEMİR	Hasenat	14.02.2015
İRADE	Doğu ABUŞKA	Masonik Adap	09.01.2015
	Şafak DAĞLI	Landmark Tanımlamaları	27.02.2015
VAROLUŞ	Mete GÜRLER	Masallar ve Semboller	12.12.2014
	Ulaş SÖZENER	Mitolojik Yaratıkların Kökenleri ve Arkalarındaki Gerçekler	26.12.2014
	Oktay ERGİN	Küreselleşmenin Son Hali ve AB	09.01.2015
	Atilla TÖZÜN	Masonlukta Rehberlik	23.01.2015

İZMİR

LOCA	KONUŞMACI	KONU	TARİH
004 İZMİR	Galip TÜZÜN	Kardeşlik Üzerine	04.12.2014
	Ozan ARSLAN Tuna USLU	Masonluğun Evrenselleşmesi	18.12.2014
	Tanıl ADALI	İzmir Locası Kuruluşundan Önceki İzmir Locaları Tarihi	15.01.2015
	Hakan LÜ, Emin Bora YÜRÜKOĞLU, Mert KORUR, Sedat ÖKTEM, Lütfi BAYDAR, Azmi AKIN, Yiğit GÜMÜŞ, Mustafa Engin DERYAAŞAN	Yüzleşme	29.01.2015
	Osman ÇALLI	Masonluğun Kökenleri Üzerine Esintiler, Düşünceler	12.02.2015
013 NUR	Remzi SANVER	Ezoterizm Üzerine Düşünceler	06.01.2015
	Ersin YILMAZ	Nur'a Kavuşmak, Yaşamak ve Anlamak	20.01.2015
	Çınar ATAY	Kuruluş Yıldönümü	03.02.2015
	Alpman MANALP	Düşünüyorum, Öyleyse Yokum	17.02.2015
016 PROMETHEE	Tolga ÇAYIRLI	Işık	03.12.2014
	Levent YILMAZ	İnsanın Mitolojik Varoluşu: Prometheus Efsanesi	28.01.2015
	Rafael BENVENİSTE	Çevre ve İnsan Davranışları	11.02.2015
024 GÖNÜL	Cüneyd SOYUDAL	Basın Üzerinden Masonluk Tartışmaları	
	Levent ELBEYLİ	Tezatlar Arasında Ahenk Sağlamak	08.01.2015
	Erol YAVUZ	İnanç ve Bilim	19.02.2015
025 İRFAN	Haluk ERKUR	Pisagor	01.12.2014
	Yalçın DİLER	Atatürk Masonluk ve Cumhuriyeti Kuran Masonlar	29.12.2014
	Aydın ÜÇOK	Masonik Yaşam	26.01.2015
026 ÜMİT	Orkan SÖZER	Mabetteki Masondan, Harici Hayattaki Masona	
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Masonluk Tarihimizde Uyandırma	23.12.2014
	Yılmaz YASA	Hakikatı Aramak İnsanı Nasıl Olgunlaştırır	20.01.2015
	Berkhan SAVAŞÇIN	Masonlukta Taassup Kavramı	03.02.2015
042 EPHESUS	Figen KUTER	ABD Mabetlerinde Kısa Bir Gezinti	08.12.2014
	Tanıl ADALI	Aydınlanma	19.01.2015
	Melih UÇAR	Spekülatif Masonluğun Kuruluşu	02.02.2015
	Alber KAYA	Voltaire ve Masonluk	16.02.2015

047 EYLEM	Faruk ERGÖNEN	Okyanusta Bir Damlayım	08.12.2014
	Figen KUTER	A.B.D. Mabetlerinde Ufak Bir Gezinti	19.01.2015
	Haluk ERKUR	Pythagoras	16.02.2015
061 MANİSA	Erdal SEVİNÇ	Rehber Üstat	03.12.2014
	Çınar ATAY	Spekülatif Masonluğun Kuruluş Dönemi	17.12.2014
	Ali Erhan BAYOL	Masonik Ahlak İlkeleri	25.02.2015
065 EGE	Hazırlayan: Cahit ÜLKÜ	25 Yılın Düşündürdükleri	11.12.2014
	Sunan: Özgür ÜLKÜ		
	Haluk AKBAŞLI	İnternet Kullanımının Masonluğa Etkileri	22.01.2015
	Taylan KOZİKOĞLU Cengiz KIRMAZ	Çırak Derecesinde Kapanışın İrdelenmesi	05.02.2015
	Yavuz Selim AĞAOĞLU	Masonluk Tarihimizde Uyandırma	19.02.2015
071 IŞIN	Kenan KOLDAY	Hakikat ile Aramızdaki Yedi Perde	
	Haluk KAHYAOĞLU	Mason Kimdir?	05.01.2015
	Nazif MANDACI	Ne Büyük Bir Mucizedir İnsan	02.02.2015
072 BAŞARI	Selim BESİMZADE	Masonlukta Belgeler ile Erken Dönem	15.12.2014
	Berkhan SAVAŞÇIN	Tefekkür Hücresinde Kalmak	26.01.2015
078 ÜÇSÜTUN	Levent KOCAOĞLAN	İttihat ve Terakki	15.01.2015
082 KARŞIYAKA	Tacettin ÜRKMEN	Eski Karşıyaka Locaları	22.12.2014
	Moris CRESPİN	Ruh Temizliği	05.01.2015
	Berkin AYDOĞMUŞ	Loca Açılışının Ezoterik Yorumu	19.01.2015
	Figen KUTER	Dönüm Noktası	02.02.2015
	Serdar ÇOLPAN	Farkındalığın Yükselişi	16.02.2015
097 BODRUM	Volkan ÖZGÖMEÇ	Şahmaran	11.12.2014
	İbrahim AVAR Hüseyin DİNÇER	Mabedimizde Neler Görüyoruz ve Neler Anlıyoruz	25.12.2014
	Mehmet BEKAR	Masonik Hukuk	22.01.2015
	Sinan ÖNEM	Üstat Derecesinin Düşündürdükleri	12.02.2015
	Atilla ÇİLENGİROĞLU	Monoteizm ve Akhenaton	26.02.2015
099 KORDON	Bülent BAKIRCI	Masonlukta Semboller ve Alegorilerin Yeri	12.02.2015
102 DOĞA	Mehmet ÇELEBİSOY	Mason Karanlık Bir Odada, Orada Bulunmayan Kara Bir Kediyi mi Aramaktadır?	27.01.2015
	Uğur ÇİLİNGİROĞLU	Tanrının Mum Işığı	10.02.2015
105 TAN	Çınar AYBAR	Sivil Toplum Kuruluşlarının Toplumun Gelişimine Etkileri	09.12.2014
	Mustafa BOYACIOĞLU	Sisteme Bir Bakış	17.02.2015

113 OCAK	Recep Anıl BİNAY	Çırak Gözüyle Ocak Muhterem Locası	08.01.2015
	M. Uluğ ÇULHA	Kalfa Gözüyle Ocak Muhterem Locası	08.01.2015
	Anılcan SAYGI	Üstat Gözüyle Ocak Muhterem Locası	08.01.2015
	Tanıl ADALI	Aydınlanma	19.02.2015
115 ŞAKUL	Baki ÇETİNYÜREK	Kendini Tanımanın Mutluluğu	29.12.2014
	M. Ardan KAYAALTI	Ahenk	12.01.2015
134 MARMARİS	Bora AYYILDIZ	Cinayetin Ahlaki Yönü	04.12.2014
	Yavuz GEZİCİOĞLU	Düzensizlikten Ahenge	18.12.2014
	Ersin TAN	Mason	15.01.2015
	Halil FIRATLI (Hazırlayan: Manuel AKCAMBAZYAN)	Üstadı Muhterem Olmak	05.02.2015
	Figen KUTER	Mason Kardeşliği	19.02.2015
138 NOKTA	Yılmaz SARAÇOĞLU	Zaman	26.01.2015
	Beykan ASKAN	Mason ve Ahlaki Prensipleri	09.02.2015
	Cezmi AKIN	Bir Kefillik Hikayesi	23.02.2015
142 İMBAT	Alphan ÇAL	Kişilik ve Mutluluk Üzerine	27.01.2015
	Berkin AYDOĞMUŞ	Toplantı Açılışının Ezoterik Yorumu	24.02.2015
145 NİRENGİ	Talha AKİL	Evrimimiz	25.12.2014
	Nokta Kardeşleri	Yüzleşme	05.02.2015
	Tarık ÇETİNKAYA	Hür Düşüncenin Gücü	19.02.2015
148 AGORA	Şefik KOLDAŞ	Mithat Paşa	16.01.2015
	Ergenekon KURT	Hakikat Yolculuğu Nereye Götürür	29.01.2015
	Sami SİGURA	Kabala	26.02.2015
149 IŞIK	Nedim ATİLLA	Ortaçağdan Günümüze İslam Felsefesinin Yansımaları	29.12.2014
	Can ARPAÇ	Biraz Gelir misiniz	12.01.2015
	Kerem DOKSAT	Ölüm	26.01.2015
	Ahmet ÖRS	Taşın Sembolizması	09.02.2015
164 FETHİYE	Mustafa CULBAN	Kalfa Avadanlıkları	13.01.2015
	Arif Hikmet KOZAN	Hasenat	27.01.2015
172 ÇEŞME	Ümit YORGANCIOĞLU	Kardeşlik Bağları	07.12.2014
176 SENTEZ	Şevket EĞRİBOZLU	İttihat ve Terakki Vakası	02.12.2014
	Melih UÇAR	17. Yüzyılda Operatif Masonluğun Spekülatif Masonluğa Dönüşüm Süreci	16.12.2014
	Ömer KÖKER	İbn Rüşd	13.01.2015

	Yılmaz GÖNEN	Aynanın Adaleti	27.01.2015
	Sezer ENGİN	Hakikati Aramak ve Dogmatizm	10.02.2015
182 ZUHAL	Eser ÇİMENDAROĞLU	Masonik Yaşamda Nefs ve İnanç Üzerine Düşünceler	15.01.2015
	Asaf TANAĞAR	Aydınlanma Kavramı	12.02.2015
	Ali Rıza PEHLİVAN	Ezoterik (Batını) Öğretide Kendini Gözlemleme	26.02.2015
187 ÖZVERİ	Behlül KULİS	Hakikatin Nuru	24.12.2014
	Salih EVCİLERLİ	Masonluk Amaç mıdır? Araç mıdır?	28.01.2015
192 HERMES	Ercüment ER	Mevlana ve Mevlevilik	08.12.2014
	Ömer KÖKER	Atatürk ve Aydınlanma	22.12.2014
	Ferit TALİM	"Değerler" Üzerine Düşünceler	05.01.2015
	Haluk ERKUR	Pythagoras	19.01.2015
	Berkin AYDOĞMUŞ	Toplantı Açılışının Ezoterik Yorumu	02.02.2015
	Halis PÜSKÜLCÜ	Taş Sembolizması	16.02.2015
198 PAMUKKALE	Mehmet SELÇUKİ	Çekiç	11.12.2014
	Namık DOĞANCIOĞLU (Sunan:Kamil KONYALI)	Como Taş Ustaları	22.01.2015
	Haluk AKBAŞLI	Ölümün Vasiyeti	27.02.2015
205 HERODOT	Özay KARTAL	Herodot Rehberliğinde Antik Çağa Bir Gezi: Delfi'deki Apollon Kehanet Merkezi	04.12.2014
	Türker YILDIZ	Kabala ve Gölgemiz	05.02.2015
213 DOKUZ EYLÜL	Süleyman DOĞU	Nur Senindir (Aziv Lah)	30.12.2014
220 OKYANUS	Nuri ERÇETİN	Tam Öğle Vakti	06.01.2015
	Can ERTÖZ	Denge	20.01.2015
	Mete YURTSEVEN	Kaos	03.02.2015
KARYA	Çokşen ZERENLER	Kendini Bil	09.12.2014
	Ali Rasim Noyan ÖZGÜREL	Dante ve İlahi Komedya	10.02.2015
	Mehmet Ali KUTSAN	Hatip Seneca: Hoşgörü Üzerine (M.S. 55-56)	24.02.2015
HALİM ERKER	Ahmet ŞENKUT	Vefa	02.12.2014
	Kaya MANOĞLU	Sevgi ve Sevgide Yüceliş	13.01.2015
	Ertan GÜLGEZE	Kardeşlerim Beni Öyle Tanır	27.01.2015
	Nazmi AYDİNÇ	Masonlukta Ahlak ve Ahlak Felsefesinin Temel Kavramları	10.02.2015
	Teoman GÜRGAN	Yazılı Olan ve Olmayan Bazı Kurallarımız	24.02.2015

ARAMIZDAN AYRILANLAR

ADI SOYADI	LOCA	EBEDİ MAŞRIK'A İNTİKAL TARİHİ
HASAN YILMAZ ÖZCANLI	IŞIN	09.03.2014
KEMAL ÖKTEM	ÜMİT	27.03.2014
HASAN YELMEN	PİRAMİT	21.04.2014
AHMET ÖNEN	NOKTA	29.04.2014
SAVAŞ AYDAR	ÜÇIŞIK	04.09.2014
İZZET MÜSLİM BAŞER	DOĞAN GÜNEŞ	29.09.2014
ERGÜL KALEFER	IŞIN	25.10.2014
SİNAN USER	AYDINLANMA	20.11.2014
ŞAHİN AKINCI	ÖZGÜRLÜK	28.11.2014
ÖMER MACİT	BODRUM	01.12.2014
BARLAS TOLAN	BOĞAZİÇİ	08.12.2014
M. KEMAL HORASAN	ATAİZİ	24.12.2014
CENGİZ AMCAOĞLU	MANİSA	25.12.2014
TURGAY BALDAN	PAMUKKALE	31.12.2014
Ö. SERDAR TERZİ	HÜRRİYET	04.01.2015
B.CAHİT MEÇO	İNANIŞ	06.01.2015
ATAKAN DİKMEN	ERMAN	08.01.2015
YILMAZ OKTAY	ATANUR	16.01.2015
İLHAN AYATA	GÜVEN	16.01.2015
ALTAN TARHUN	FAZİLET	20.01.2015
UĞUR METE SOYAK	BOĞAZİÇİ	20.01.2015
OĞUZ OKTAY	PİRAMİT	21.01.2015
TİMUÇİN UYGUR	GÜN	31.01.2015
SEMİH VELİBEŞE	PAMUKKALE	06.02.2015
NEJAT ÇETİNGÖZ	SEVGİ	07.02.2015
KENAN ÖZİÇ	TAŞOCAĞI	07.02.2015
MUSTAFA AKSU	GÜVEN	08.02.2015
NURİ TUNALI	ANTALYA	28.02.2015
VİKTOR RAZON	HÜMANİTAS	27.02.2015
AYBARS ONGUN	HİTİT GÜNEŞİ	04.03.2015
GÜNAY BİRCED	ATAÇAĞ	16.03.2015

HİÇBİR ŞEY ÖLMEZ – HER ŞEY YAŞAR

Ebedi Maşrık'a intikal eden Kardeşlerimize Evrenin Ulu Mimarı'ndan sonsuz mağfiret kederli ailelerine ve bütün Kardeşlerimize sabırlar dileriz.

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAZI KABULÜ ve YAYIN KURALLARI

Yazının Kabulü

Mimar Sinan Dergisi Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin üç ayda bir yayınlanan akademik nitelikteki yayın organıdır ve 10 Ekim 1966 tarihinden beri yayınlanmaktadır. Dergide, Masonlukla ilgili özgün araştırma, makale ve çeviriler yayınlanır.

Mimar Sinan Dergisi iki ana bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, hakemler tarafından değerlendirilen ve yayınlanması uygun görülen özgün araştırma yazılarına, ikinci bölümde de dergi alanı kapsamındaki konulara özgü yorum makalelerine yer verilmektedir.

Yazarlar, makalenin özgün bir yazı olduğunu, daha önce herhangi bir yerde yayınlanmadığını ve makalenin değerlendirme süreci içerisinde başka bir yerde yayınlanmayacağını kabul etmelidirler.

Yazılardaki bilgilerin ile kaynakların doğruluğundan tümüyle yazarlar sorumludur. Dergide yayınlanan yazılar, yazarların şahsi görüşlerini ifade eder ve sorumluluğu tamamen kendilerine aittir. Bu yazıların Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın veya başka bir Masonik biriminin resmi görüşlerini veya fikirlerini temsil ettiği iddia edilemez.

Yayın Kuralları

Hakemli bölüm için gönderilen yazılar 30 sayfayı, kişisel yorum makaleleri ise 15 sayfayı aşmamalıdır. Araştırma yazıları ve makalelerin 12 Temmuz 1932'de Türk Dili Tetkik Cemiyeti adı ile kurulmuş olan Türk Dil Kurumu yazım kurallarına uygunluğu şart olup, imlada bu kurallara uyulacaktır. Bir sözcüğün yazımında tereddüt olduğu takdirde Ana Yazım Kılavuzu'na (Ömer Asım Aksoy, Epsilon Yayınları) bakılacaktır. Kısaltma kullanmak gerekiyorsa, Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Büyük Locası'nın kısaltma dizini geçerli olacaktır.

Yazılar elektronik ortamda verilmeli, yazar/yazarların iletişim bilgileri belirtilmeli, konferans üslubunda olmamalıdır. Özgün araştırmaların dayandırıldığı belgelerden alıntılar sarih bir biçimde, dip not veya son not olarak belirtilmelidir.

Makalenin ilk sayfasında makalenin adı, özeti ve anahtar sözcükler (Türkçe ve İngilizce) yer almalıdır. Ayrıca yazının Türkçe ve mümkünse İngilizce kısa bir özeti (özet – abstract) ile yazı başlığının İngilizcesi bulunmalı ve faydalanılan kaynaklar belirtilmelidir. İnternet'ten alınan kaynakların doğruluğu mutlaka tahkik edilmelidir.

Yazıda resim veya şekil kullanılmışsa; bunlar yazının içindeki yerine konulduğu gibi, ayrı birer dosya olarak da verilmeli, resimler basılabilecek kalitede (en az 300 dpi) olmalıdır.

Çeviri yazılarda; yazarın ve çevirmenin adı ile birlikte orijinal yazının nerede ve hangi tarihte yayınlandığı belirtilmelidir. Ayrıca müellifin onayı alınmış olmalı veya çeviri yazının telif hakkı sorun olmamalıdır.

Gönderilen yazılar Yayın Kurulunun onayından geçtikten sonra yayınlanır. Yayınlanmayan yazılar için geleneğimiz uyarınca herhangi bir gerekçe gösterilmez. Yayın Kurulu gerekli gördüğü durumlarda metinde editoryal düzeltmeler yapabilir. Gönderilen veya yayınlanan yazılar için herhangi bir ücret ödenmez, yazı yayınlandığı takdirde bütün telif hakları Hür ve Kabul Edilmiş Masonlar Derneği'nin olur.

Yazarlar yazılarını, Yayın Kuruluna teslim ettiklerinde bu şartları kabul etmiş sayılırlar.

Yazılarınızı, her türlü istek, soru, şikayet ve önerilerinizi aşağıdaki yazışma ya da e-posta adresine gönderebilirsiniz.

YAZIŞMA ADRESİ:

MİMAR SİNAN DERGİSİ YAYIN KURULU

Nur-u Ziya Sokak, No. 9, Kat 2 34420 Beyoğlu – İstanbul

e-posta : mimarsinandergisi@gmail.com

MİMAR SİNAN

The Quarterly Journal of the Grand Lodge

of Free and Accepted Masons

ISSN 1301-2762

CONTENTS

7. Message from the Grand Master ..... Ömer KÖKER
9. Archives ..... Suha UMUR
26. An Intellectual of the Republic: Brother Mustafa Necati ..... Ümit AKUZMAN
39. Stone in Belief Systems (Part 1) ..... Namık DOĞANCIOĞLU
53. Masonic Mirror ..... Pulad VERBAS
71. Freemasonry in 2065 ..... Tanol TURKOGLU
76. Centre ..... Ruşen DORA
78. Reading Machiavelli ..... Uğur ORAL
86. News from The Lodges ..... Mimar SİNAN
118. Obituaries ..... Mimar SİNAN
119. Article Submission Rules ..... Mimar SİNAN

Address : 9, Nuruziya Sokağı – Beyoğlu / İSTANBUL - TURKEY

YEAR : 2015 NO : 166